

การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่องคมนตรี ในเทศบาลตำบลวังหิน

คำภัด จงหวัดคำภาน

เจริญ ชินชัยนัต

ศาสตราจารย์เป็น ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักศุลศาสนาและศาสนาตามบั้งบั้ง

ศาสตราจารย์ศุลศาสนาการปลัดการ

บั้งบั้งวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พหุศุลกราย ๒๕๕๖

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน
อำเภอสี จังหวัดลำพูน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2556

B 16623

**WOMEN'S PARTICIPATION IN LOCAL POLITICS IN WANG DIN
SUB-DISTRICT MUNICIPALITY, LI DISTRICT,
LAMPHUN PROVINCE**

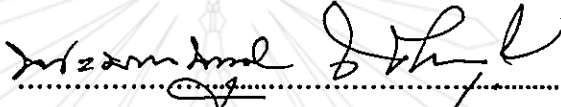

CHAROEN WICHEYAN

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2556 (2013)**

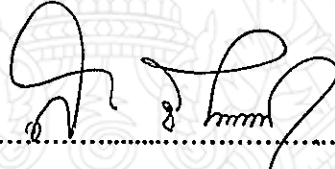
หัวข้อสารนิพนธ์ : การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน
อำเภอสี จังหวัดลำพูน
ชื่อนักศึกษา : เจริญ วิเชยนต์
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิทย์ รุ่งวิสัย
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร. ภูมิินทร์ สันติทฤษฎีกร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

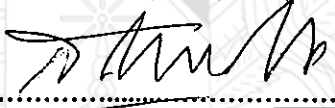

.....
(พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโน, ผศ., ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

ประธานกรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิทย์ รุ่งวิสัย)

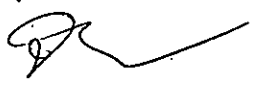
อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ดร. ภูมิินทร์ สันติทฤษฎีกร)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....
(ดร. อุดม ยะไวฑฺฒณะวิชัย)

กรรมการ

.....
(ดร. จันทนา สุทธิจารี)

กรรมการ

ลิขิตหัตถ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : Women's Participation in Local Politics in Wang Din Sub-district
Municipality, Li District, Lamphun Province

Student's Name : Charoen Wichayan

Department : Government

Advisor : Assoc. Prof. Dr.Suvit Rungvisai

Co-Advisor : Dr. Poomin Santitissadeekorn

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P.S. Nānavuddho
..... Dean of Graduate School
(Phramaha Boonsri Nānavuddho, Asst. Prof. Dr.)

Thematic Committee

S. Chaimusik
..... Chairman
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

Suvit Rungvisai
..... Advisor
(Assoc. Prof. Dr.Suvit Rungvisai)

Poomin
..... Co-Advisor
(Dr. Poomin Santitissadeekorn)

Ubon
..... Member
(Dr. Ubon Yawainawichai)

Jantana
..... Member
(Dr. Jantana Suttijaree)

Copyright of the Graduate School, Mahamakut Buddhist University

หัวข้อสารนิพนธ์	: การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน
ชื่อนักศึกษา	: เจริญ วิเชยันต์
สาขาวิชา	: รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิทย์ รุ่งวิสัย
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ดร. ภูมินทร์ สันติทฤษฎีกร
ปีการศึกษา	: 2556

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูนของสตรี ที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือนต่างกัน และ3) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มสตรีที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในเขตเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน จำนวน 283 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า F – test ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวม 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

2) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สตรีที่มี อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน แต่สตรีที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข

3.1) ปัญหาพบว่า สตรียังไม่เห็นความสำคัญของการไปใช้สิทธิอย่างแท้จริง จึงไม่ค่อยให้ความสนใจกับการติดตามข่าวสาร ยังไม่มีความเข้าใจถึงความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้ และยังไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง

3.2) แนวทางแก้ไข ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้สตรีเห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง ควรมีการจัดแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองไว้บริการกลุ่มสตรีที่สนใจ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มสตรี กลุ่ม/กรรมการเมือง และควรรีความสำคัญการทำหน้าที่ในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สตรีและส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมือง

Thematic Title : **Women's Participation in Local Politics in Wang Din Sub-district Municipality, Li District, Lamphun Province**

Student's Name : **Charoen Wichayan**

Department : **Government**

Advisor : **Assoc. Prof. Dr. Suvit Rungvisai**

Co-Advisor : **Dr. Poomin Santitissadeekorn**

Academic Year : **B.E. 2556 (2013)**

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were aimed 1) to study women's participation in local politics in Wang Din Sub-district Municipality, Li District, Lamphun Province, 2) to compare participation in local politics in Wang Din Sub-district Municipality, Li District, Lamphun Province. of the women who differed in age, level of education, occupation, and monthly income, and 3) to study the problems and solutions to women's participation in local politics in Wang Din Sub-district Municipality, Li District, Lamphun Province. The study sampling subjects were the women who had the right to vote the candidate for municipal council member in the jurisdiction of Wang Din Sub-district Municipality, Li District, Lamphun Province for a total of 283, selected by stratified sampling. The research tools were questionnaires. Statistics for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test and F-test. If statistically significant difference was found at 0.05, it would be tested in pair by means of LSD (Least-Significant Different). Results of the data analysis were then presented in descriptive tables.

Results of the research were as follows:

1) The women's participation in local politics in Wang Din Sub-district Municipality, Li District, Lamphun Province in all four aspects was rated at a low level. When considering by aspect, it was found that the highest was ascribed to the follow-up of political information and movement which was rated at a medium level, and the lowest fell to applying to be a member of political group/party which was rated at a low level, respectively.

2) The hypothesis test showed that the women who differed in age, occupation, and monthly income did differ in participation in local politics in all four aspects, while the women

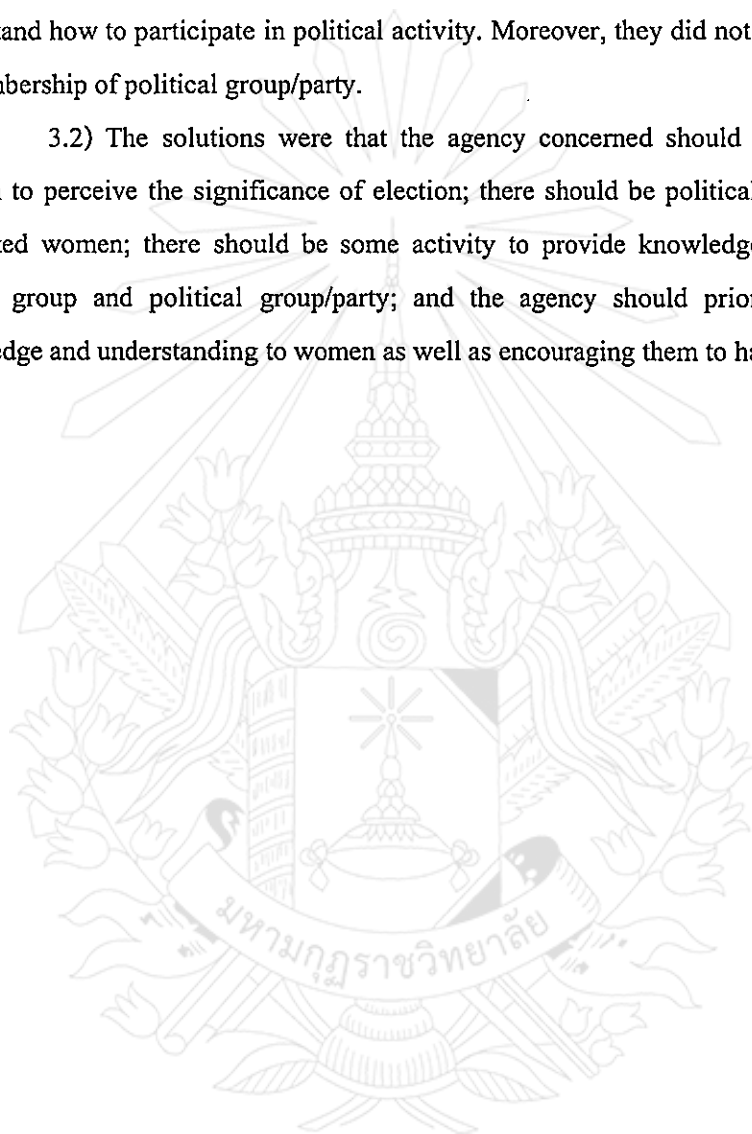

who differed in level of education did not differ in participation in local politics in all four aspects, which was not consistent with the hypothesis, with statistical significance at 0.05.

3) Problems and solutions

3.1) The problems were that women have not yet perceived the significance of their suffrage; therefore, they were not interested in following up political information, and did not understand how to participate in political activity. Moreover, they did not understand the benefits of membership of political group/party.

3.2) The solutions were that the agency concerned should make a campaign for women to perceive the significance of election; there should be political information center for interested women; there should be some activity to provide knowledge and understanding to female group and political group/party; and the agency should prioritize the providing of knowledge and understanding to women as well as encouraging them to have political participate.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนาทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้และให้คำชี้แนะแนวทางในการทำสารนิพนธ์

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา มหาวิทยาลัยที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาที่ให้สถานที่ศึกษา ค้ำค้ำ รวบรวมความรู้ต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาเล่าเรียน

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก ที่ได้กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบ และขอกราบขอบพระคุณ ดร. ตระกูล ชำนาญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เขียน วันทนียตระกูล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัครชัย ชัยแสง ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำแนะนำวิเคราะห์แบบสอบถาม และขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบทุกท่านที่ได้ชี้แนะข้อบกพร่องในงานวิจัยนี้

ขอกราบนมัสการขอบพระคุณ ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกรูป ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนะนำแนวทางการเรียน ให้ข้อคิด คำลงใจในการเรียนจนประสบผลสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิทย์ รุ่งวิสัย อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสารนิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ ดร. ภูมินทร์ สันติทฤษฎีกร ที่ปรึกษาร่วมสารนิพนธ์ ที่ได้เสียสละดูแลเอาใจใส่และให้ความเมตตาให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ กลุ่มสตรีในเทศบาลตำบลวังคันทน์ อำเภอเถิน จังหวัดลำพูนทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณบิดา มารดา ที่เป็นกำลังใจสำคัญ ช่วยให้มีแรงในการทำงานนี้สำเร็จลงด้วยดี ขอขอบคุณกัลยาณมิตร ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนาทุกท่าน ที่คอยแลกเปลี่ยนให้คำปรึกษาและขอแนะนำ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความสุขและได้รับประสบการณ์ที่ดีในการเรียนมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ตลอดจนรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้ระบุนามที่ทำให้ สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบเป็นกตัญญูตาบูชา แด่ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

เจริญ วิเชษณ์ต์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ด
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล	11
2.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550	14
2.4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี	19
2.5 บริบททางสังคม เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา	78
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	79
2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	86

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	87
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	87
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	88
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	89
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	91
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	92
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล	92
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	93
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	94
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	94
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	95
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	96
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	96
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน	98
ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	103
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน	131
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	135
5.1 สรุปผลการวิจัย	136
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	139
5.3 ข้อค้นพบในการศึกษาวิจัย	149
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	152
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	152

บรรณานุกรม	153	
ภาคผนวก	161	
ภาคผนวก ก	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	162
ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	164
ภาคผนวก ค	หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	168
ภาคผนวก ง	แบบสอบถาม	171
ภาคผนวก จ	วิเคราะห์ความเที่ยงตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	177
ประวัติผู้วิจัย	181	

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 3.1	แสดงจำนวนสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะ จังหวัด ลำพูน	89
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	96
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับ การศึกษา	96
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ	97
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	97
ตารางที่ 4.5	การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะ จังหวัดลำพูน โดยรวม 4 ด้าน	98
ตารางที่ 4.6	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมือง ท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะ จังหวัดลำพูน ด้าน การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	99
ตารางที่ 4.7	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะ จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง	100
ตารางที่ 4.8	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะ จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม	101
ตารางที่ 4.9	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะ จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง	102
ตารางที่ 4.10	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะ จังหวัดลำพูน โดยรวม 4 ด้าน จำแนกตามอายุ	103

ตารางที่ 4.11	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวม 4 ด้าน จำแนกตามอายุ	103
ตารางที่ 4.12	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวม 4 ด้าน ที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)	104
ตารางที่ 4.13	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามอายุ	104
ตารางที่ 4.14	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามอายุ	105
ตารางที่ 4.15	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)	105
ตารางที่ 4.16	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามอายุ	106
ตารางที่ 4.17	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามอายุ	106
ตารางที่ 4.18	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)	107
ตารางที่ 4.19	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามอายุ	107

ตารางที่ 4.20	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามอายุ	108
ตารางที่ 4.21	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)	108
ตารางที่ 4.22	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามอายุ	109
ตารางที่ 4.23	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามอายุ	109
ตารางที่ 4.24	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)	110
ตารางที่ 4.25	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา	110
ตารางที่ 4.26	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา	111
ตารางที่ 4.27	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามระดับการศึกษา	111
ตารางที่ 4.28	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามระดับการศึกษา	112

ตารางที่ 4.29	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	112
ตารางที่ 4.30	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	113
ตารางที่ 4.31	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา	113
ตารางที่ 4.32	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา	114
ตารางที่ 4.33	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)	114
ตารางที่ 4.34	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	115
ตารางที่ 4.35	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	115
ตารางที่ 4.36	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)	116
ตารางที่ 4.37	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ	116

ตารางที่ 4.38	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ	117
ตารางที่ 4.39	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ที่มีอาชีพแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)	117
ตารางที่ 4.40	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามอาชีพ	118
ตารางที่ 4.41	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามอาชีพ	118
ตารางที่ 4.42	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ	119
ตารางที่ 4.43	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ	119
ตารางที่ 4.44	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามอาชีพ	120
ตารางที่ 4.45	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามอาชีพ	120
ตารางที่ 4.46	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีอาชีพแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)	121

- ตารางที่ 4.47 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามอาชีพ 121
- ตารางที่ 4.48 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามอาชีพ 122
- ตารางที่ 4.49 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ที่มีอาชีพแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different) 122
- ตารางที่ 4.50 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน 123
- ตารางที่ 4.51 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน 123
- ตารางที่ 4.52 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different) 124
- ตารางที่ 4.53 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน 124
- ตารางที่ 4.54 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน 125
- ตารางที่ 4.55 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different) 125

ตารางที่ 4.56	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	126
ตารางที่ 4.57	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	126
ตารางที่ 4.58	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)	127
ตารางที่ 4.59	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	127
ตารางที่ 4.60	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	128
ตารางที่ 4.61	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)	128
ตารางที่ 4.62	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	129
ตารางที่ 4.63	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	129
ตารางที่ 4.64	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)	130

- ตารางที่ 4.65 แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉวาง จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 131
- ตารางที่ 4.66 แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉวาง จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง 132
- ตารางที่ 4.67 แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉวาง จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม 133
- ตารางที่ 4.68 แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉวาง จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง 134

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

86

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีเป็นพฤติกรรม หรือกิจกรรมทางการเมืองที่มีความสำคัญยิ่ง เพื่อให้สตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองซึ่งแต่ละรูปแบบจะเปิดโอกาสให้สตรีได้มีส่วนร่วมในการเมือง การปกครองในระดับต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบ การแสดงความคิดเห็น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การชุมนุมประท้วง การเรียกร้องการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมือง ซึ่งนับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้สตรีตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองระดับท้องถิ่นมากขึ้น' ปัจจุบันสตรีได้กลายเป็นกลุ่มพลังทางการเมืองที่มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในสังคม เนื่องจากค่านิยมในสังคมที่เชื่อว่า อำนาจทางการเมืองควรที่จะได้มีการกระจายสู่ประชาชนโดยไม่จำกัดเพศ ชนชั้น เชื้อชาติ หรือศาสนา โดยปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ คือ การที่สตรีได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้นประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งคือประสบการณ์ที่สตรีได้รับจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อย่างเท่าเทียมกันระหว่างสตรีและบุรุษในชีวิตการเมือง การที่สตรีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกระดับจะมีส่วนช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดพลังในการได้มาซึ่งการบริหารประเทศที่มีความโปร่งใส นอกจากนี้จะสามารถตอบสนองความต้องการและวิถีชีวิตที่เหมาะสมทั้งต่อบุรุษและสตรี เนื่องจากมีประสบการณ์และมุมมองต่อปัญหาและความต้องการบางอย่างแตกต่างกัน ภายใต้ภาวะของการแข่งขันทางสังคมและค่าครองชีพที่สูงขึ้น เป็นผลให้ความรับผิดชอบและโลกทัศน์ของสตรีเกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย และโดยทั่วไปตามสถิติแล้วจะมีอายุขัยสูงกว่าบุรุษ ซึ่งจะทำให้สตรีที่สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นด้วย การพัฒนาจะบรรลุเป้าหมายได้ถ้ามีความร่วมมือจากสตรีในฐานะที่เป็นมารดา ภรรยา กำลังแรงงาน และในฐานะประชาชน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการ

---

¹กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, การยกฐานะเทศบาล, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546), หน้า 32.

ส่งเสริมให้สตรีมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครอบครัว สังคม และประเทศโดยรวม²

ในรอบ 4 ปีที่ผ่านมา เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน มีสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 12 คน สตรีที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 2 คนจากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2551 มีสตรีลงสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 10 คน ไม่ได้รับการเลือกตั้ง มีแต่เพศชายที่ได้รับการเลือกตั้ง จำนวน 12 คน³ แต่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นพบว่ายังมีความเหลื่อมล้ำกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง โดยมีความเชื่อว่างานบางอย่างต้องเพศชายทำเท่านั้นเพศหญิงไม่เหมาะสมที่จะกระทำ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการเมืองท้องถิ่น เริ่มตั้งแต่การแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่น การรับรู้และเข้าใจการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยกระบวนการทั้งหมดนี้สังคมมักจะเชื่อว่าเพศชายมีบทบาทมากกว่าเพศหญิง ทำให้สตรีส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยได้รับโอกาสเข้ามามีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นมากนัก อาจเนื่องจากสตรีไม่ค่อยสนใจให้ความสำคัญกับเรื่องการเมืองหรือไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นจากหน่วยงานต่างๆ

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว บทบาทสตรีเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไป ถ้าสตรีได้รับการยอมรับก็มีโอกาสเพิ่มศักยภาพสู่การเป็นผู้นำทางสังคม และเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ อันจะส่งผลให้สามารถเข้าถึงทรัพยากร สิทธิและโอกาสต่างๆ ได้อย่างเป็นธรรมและเสริมสร้างความเสมอภาคของสตรีในระยะยาว เพื่อให้การเลือกตั้งครั้งต่อไปดำเนินการสอดคล้องกับกระบวนการเลือกตั้งที่สตรีมีส่วนร่วมและรับรู้ข่าวสาร ผลการวิจัยจะสามารถนำไปใช้เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทางการเมือง นอกจากนี้ยังจะได้นำผลการศึกษาในครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา สร้างจิตสำนึกให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับเป็นข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุง และเป็นแนวทางแก้ไขปัญหา ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูนต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน มีความสนใจที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการ

²สายสุรี จุติกุล, นโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี, 2537), หน้า 1 - 2.

³เทศบาลตำบลวังดิน, “รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน”, ลำพูน : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเทศบาลตำบลวังดิน, 2551, (อัดสำเนา).

ปกครองท้องถิ่น และทราบความต้องการของสตรี ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อใช้เป็นแนวทางวางแผนงาน โครงการที่จะช่วยส่งเสริมศักยภาพสตรีสามารถทำงานใน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้อย่างมั่นใจและได้รับการยอมรับ และมีบทบาทตัดสินใจนโยบายส่วนร่วม ท้องถิ่นให้มากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำเขวาสันนิย จังหวัดลำพูน

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำเขวาสันนิย ของสตรี ที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามีสตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำเขวาสันนิย จังหวัดลำพูน

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 สตรีที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกัน

1.3.2 สตรีที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกัน

1.3.3 สตรีที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกัน

1.3.4 สตรีที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ กลุ่มสตรีที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ในเขตเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำเขวาสันนิย จังหวัดลำพูน จำนวน 1,075 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำเขวาสันนิย จังหวัดลำพูน แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง 3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม และ 4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำเขวาสันนิย จังหวัดลำพูน จำนวน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านวังดิน, บ้านถ้ำ, บ้านวังดินใน และบ้านพระธาตุ 5 ดวง

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูนของสตรี ที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

1.5.4 ทำให้สามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนและนโยบาย และเป็นแนวทางสำหรับที่จะพัฒนา จัดทำข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ตามความต้องการของกลุ่มสตรีและให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูนต่อไป

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การแสดงบทบาทของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน ที่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ในรูปแบบและระดับการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งแบ่งออกเป็นการแสดงบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีแนวคิด ทักษะคติ ความเชื่อส่วนบุคคลที่มีสิทธิในการพิจารณาและแสดงพฤติกรรมการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การแสดงออกซึ่งพฤติกรรม ความคิดเห็น ความรู้สึก การตัดสินใจของสตรีในเทศบาลตำบลวังดินเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ในการมีส่วนร่วมติดตามข่าวสารในการเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น การฟังคำปราศรัย ช่วยติดโปสเตอร์ พุดหาเสียง การชักชวนให้คนในครอบครัวออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรณรงค์การเลือกตั้งหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้กับประชาชน และการมีส่วนร่วมกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง

2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมในสถานการณ์ทางการเมืองของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน ในการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหว

ทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และการติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ เช่น การแถลงนโยบายรัฐบาล การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การอภิปรายงบประมาณ

3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมในสถานการณ์ทางการเมืองของสตรีในเทศบาลตำบลวังดินในการเข้าร่วมปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งหรือการให้ความรู้ทางการเมือง การเข้าชุมนุมหรือประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิหรือความชอบธรรมในเรื่องต่างๆ การแสดงความคิดเห็น หรือลงชื่อในการเรียกร้องสิทธิ การเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ ประเด็นปัญหา ด้านการเมืองการปกครองในท้องถิ่นหรือระดับชาติ และการเข้าร่วมประชุม สัมมนาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง

4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมของสตรีในเทศบาลตำบลวังดินในการเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มการเมือง การมีส่วนในการสนับสนุนพรรคการเมือง การช่วยเหลือพรรคการเมืองในการหาเสียงประชาสัมพันธ์ หรือในด้านต่างๆ การได้รับความช่วยเหลือจากพรรคการเมือง และการได้รับความร่วมมือ สนับสนุนจากพรรคการเมืองเมื่อท่านทำกิจกรรมต่างๆ

สตรี หมายถึง ผู้ที่ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป หรือเป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในเขตเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

เทศบาลตำบล หมายถึง เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่ของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 4 หมู่บ้านคือ คือ บ้านวังดิน, บ้านฉะ, บ้านวังดินใน และบ้านพระธาตุ 5 ดวง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแยกประเด็นในการศึกษาดังต่อไปนี้ คือ

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล
- 2.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550
- 2.4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี
- 2.5 บริบททางสังคม เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถพัฒนาการบริหารงานในท้องถิ่นได้บรรลุเป้าหมายแห่งการกระจายอำนาจการปกครอง จึงต้องเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจที่แท้จริงว่ามีเป้าประสงค์เพื่อการใด ซึ่งพบว่า มีนักวิชาการและนักศึกษาได้ให้แนวคิด ไว้ดังนี้

2.1.1 ความหมายของการกระจายอำนาจ

แก้วสรร อติโพธิ ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจว่า เป็นการลดขนาด ย่อยขนาดขององค์การปกครองระดับต่าง ๆ ในระบบราชการแผ่นดินให้เล็กลง รู้จักเลือกสรรงานที่ผูกพันใกล้ชิด ลงตัวอยู่กับท้องถิ่น มอบให้ท้องถิ่นมีองค์กรปกครองรับงานและอำนาจนั้นไปปกครองกันเองภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ¹

อุดร ดันติสุนทร ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจ คือ การกระจายการตัดสินใจทั้งทางด้านบริหารและการเงินจากส่วนกลางลงสู่ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์

---

¹แก้วสรร อติโพธิ, การมีส่วนร่วมของประชาชน : ญูแฉสำคัญในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันศึกษาและความมั่นคงนานาชาติ, 2537), หน้า 79.

สำคัญของการกระจายอำนาจเพื่อให้ส่วนราชการและองค์กรประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการตัดสินใจบริหารและพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง²

ประยูร กาญจนดุล ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า เป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้องค์กรอื่นนอกจากองค์การของราชการบริหารส่วนกลางจัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง หากเป็นเพียงแต่ขึ้นอยู่ในความควบคุมเท่านั้น³

ประทาน คงฤทธิศึกษากร ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจ โดยแบ่งออกได้ 2 ความหมาย ดังนี้

1) การกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Size and Boundary) หมายถึง การมอบอำนาจไปให้ท้องถิ่นจัดทำกิจกรรมหรือบริการสาธารณะภายในเขตท้องถิ่น แต่ละท้องถิ่นมีอิสระบางประการในการปกครองตนเอง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล เป็นต้น

2) การกระจายอำนาจตามกิจการ (Function) หมายถึง การมอบอำนาจให้โครงการสาธารณะจัดทำกิจการประเภทใดประเภทหนึ่ง เพื่อให้มีอิสระในการดำเนินงานให้เหมาะสมกับเทคนิคของงานนั้น เช่น การไฟฟ้า การประปา และการโทรศัพท์ เป็นต้น

เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในลักษณะการกระจายอำนาจนั้น อาจจะเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นหรือโดยการแต่งตั้งจากราชการส่วนกลางก็ได้ สำคัญของการกระจายอำนาจอยู่ที่ท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเอง (Autonomy) บางประการ โดยท้องถิ่นได้รับมอบอำนาจนี้จากส่วนกลาง การกระจายอำนาจนอกจากจะเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล โดยมอบอำนาจหน้าที่ที่รัฐบาลกลางจะต้องดำเนินการไปให้ท้องถิ่นจัดทำแล้ว ยังเป็นการลดอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลกลางในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ที่ได้รับมอบให้องค์กรปกครองท้องถิ่นรับไปทำด้วย⁴

Harold Wolman ได้กล่าวเกี่ยวกับความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจออกไปจากส่วนกลาง และกล่าวว่า การกระจายอำนาจจะประกอบด้วย

- 1) การกระจายอำนาจทางการเมือง
- 2) การกระจายอำนาจทางการบริหาร

²อุตร ดันติสุนทร, การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2541), หน้า 43.

³ประยูร กาญจนดุล, คำอธิบายกฎหมายปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 172.

⁴ประทาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2535), หน้า 78 - 79.

3) การกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจ⁵

Edward Wolfers กล่าวว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง

- 1) ลักษณะของการกระทำหรือข้อเท็จจริงที่เกิดจากการดำเนินการในลักษณะที่ตรงกันกับการรวมอำนาจหรือการลดพฤติกรรมรวมศูนย์อำนาจ
- 2) การลดขนาดของรัฐ⁶

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากภาครัฐส่วนกลาง ให้แก่องค์กรอื่นใด ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐส่วนภูมิภาค องค์กรอิสระ องค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน โดยเฉพาะภาคประชาชน ไปดำเนินการแทน ซึ่งการถ่ายโอนดังกล่าว อาจจะมีลักษณะเป็นการถ่ายโอนเฉพาะภารกิจ ซึ่งเป็นการแบ่งภารกิจ ให้แก่องค์กรที่ได้รับการกระจายอำนาจดำเนินการ หรือ เป็นการถ่ายโอน โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งเป็นการแบ่งพื้นที่เป็นหน่วยงานย่อยในการดำเนินการ

2.1.2 ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

รูปแบบการกระจายอำนาจเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางแห่งการพัฒนา ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ในท้องถิ่น ได้ โดยมีจุดมุ่งหมายและความสำคัญดังนี้

ลิขิต ชีรเวดิน ได้อธิบายถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจ โดยได้กล่าวว่า การกระจายอำนาจทางปกครองมีความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยสรุปเป็น 2 ประเด็น คือ

- 1) การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เนื่องด้วยประชาธิปไตยต้องประกอบด้วยโครงสร้างส่วนบน คือ ระดับชาติ และโครงสร้างส่วนพื้นฐานคือระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือ รากแก้วเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

⁵Harold, Wolman, Decentralization : What it is and why we should care, อ้างใน วุฒิสาร ตันไชย, การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สหประชาพาณิชย์, 2542), หน้า 9.

⁶Edward, Wolfers, Decentralization : Meanings Forms Objectives and Methods, อ้างใน วุฒิสาร ตันไชย, การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น, อ้างแล้ว, หน้า 9.

2) การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจและสังคมในด้านการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยโครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะ⁷

ปธาน สุวรรณมงคล ได้แบ่งการกระจายอำนาจออกเป็น 2 มิติ คือ การกระจายอำนาจทางการเมืองและการกระจายอำนาจทางการบริหาร⁸

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจมีความสำคัญไม่เพียงแต่ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้นอีกด้วย

2.1.3 หลักการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจจะบรรลุหลักการปกครองแบบมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริงนั้น องค์กรบริหารส่วนตำบลต้องจัดตั้งขึ้นโดยต้องตระหนักถึงหัวใจสำคัญแห่งหลักการกระจายอำนาจ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอไว้ ดังนี้

อูธร ตันติสุนทร ให้แนวคิดหลักการกระจายอำนาจมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1) ความเป็นนิติบุคคล (Juristic Person) การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีองค์กรที่เป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์การของรัฐบาลกลาง การมีองค์กรเป็นนิติบุคคลต่างหากนี้ ก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์กรเหล่านี้ต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

2) มีอำนาจอิสระในการบริหาร (Autonomy) ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจการปกครอง เพราะหากองค์กรนั้น ไม่มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่แล้วจะต้องรอคำสั่งจากส่วนกลางอยู่เสมอ องค์กรเช่นนี้ก็จะไม่มีผลผลิตไปจากหน่วยปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนทางรัฐบาลกลางที่ประจำอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่ก็มีข้อสังเกตว่าอำนาจอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีพอสมควรไม่มากเกินไป จนทำให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตย (Unity and Sovereignty) ของ

⁷ลิขิต ธีรเวคิน, วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 267.

⁸ปธาน สุวรรณมงคล, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2539), หน้า 95.

ประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่เป็นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง หากแต่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดให้และมีองค์การที่จำเป็นสำหรับหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติและบริหารกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ของตนเองเท่านั้น

3) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและผู้ทำหน้าที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองในท้องถิ่นของประชาชนนั้น อาจจะทำให้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น เฉพาะการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของการปกครองของท้องถิ่นมากกว่านั้น โดยการสมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้าไปในการดำเนินกิจการอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจจะทำได้

4) มีงบประมาณของตนเอง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงานงบประมาณที่ได้มานั้นด้วยการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บและบริหารรายได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บภาษี การบริหาร และการบริการประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

อย่างไรก็ตามการจัดระเบียบการปกครองตามรัฐศาสตร์ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ หลักการรวมอำนาจ (Centralization) หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) และหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ส่วนการปกครองระดับใดจะให้อำนาจแก่หลักการใดมากกว่ากันขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์ และสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนั้น ๆ⁹

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจมีหลักการ คือ 1) หลักความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย การบริหารงานบุคคล และการบริหารการเงิน การคลังของตนเองภายใต้กรอบของกฎหมายและภายใต้หลักความเป็นรัฐเดี่ยวในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 2) หลักการจัดความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะระดับชุมชน ราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาครับผิดชอบการดำเนินการกิจของรัฐในระดับประเทศและในระดับภูมิภาค และให้คำปรึกษา สนับสนุน และกำกับดูแล การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงเท่าที่จำเป็น และ 3) หลักประสิทธิภาพใน

⁹ อู๋คร ตันตีสุนทร, การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น, อ่างแล้ว, หน้า 45.

การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ประหยัด) และประสิทธิผล (สำเร็จตามเป้าหมาย) มีคุณภาพมาตรฐาน บริหารงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

2.2.1 ความหมายการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น เป็นการปกครองที่ทำให้ประชาชนเข้าใจในหลักการปกครองของตนเอง โดยตนเอง และเพื่อตนเองอย่างชัดเจนที่สุด เนื่องจากประชาชนจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการบริหารงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งรับผิดชอบความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ การปกครองท้องถิ่นในรูปการปกครองตนเอง มีความหมายและความสำคัญในทางการปกครองที่ประชาชนจักได้เข้ามามีส่วนร่วม ตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังนี้

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิด โอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจในการแก้ปัญหาของท้องถิ่นเอง¹⁰

ประทาน คงฤทธิศึกษากร กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และมีองค์กรทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ¹¹

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง โดยอิสระและดำเนินการบางอย่างเพื่อให้ได้ตามความต้องการของตนเองและมีสิทธิที่จะออกกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆของท้องถิ่นได้เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน โดยที่รัฐกำกับ และอยู่ภายใต้บังคับด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ

¹⁰นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546), หน้า 38.

¹¹ประทาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองท้องถิ่น, อ่างแล้ว, หน้า 6.

2.2.2 การกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ ได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจว่า คือการโอนกิจการ บริหารราชการจากรัฐ คือ องค์การปกครองส่วนกลางไปใช้ชุมชนที่ตั้งในท้องถิ่นต่างๆของประเทศหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลาง¹²

ประยูร กาญจนกุล ได้ให้ความหมายหลักการกระจายอำนาจการปกครอง หมายถึง การกระจายอำนาจในการปกครองประเทศจากส่วนกลางบางอย่าง โอนไปให้ประชาชนในท้องถิ่นฝึกหัดจัดทำ ซึ่งถือว่าเป็นการปกครองท้องถิ่นของตนเอง¹³

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเพราะเป็นการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นได้บริหารงาน และดำเนินกิจการต่างๆ ได้ตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นแนวคิดดังกล่าวทำให้ทราบว่า การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและดำเนินกิจการภายในท้องถิ่น

2.2.3 การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

เทศบาลเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2476 กำหนดให้เทศบาลเป็นองค์กรบริหารรูปแบบหนึ่งของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476

2.2.4 โครงสร้างเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 ได้แบ่งเทศบาลออกเป็น 2 ส่วนคือ สภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีและการปฏิบัติงานประจำในเทศบาลจะมีพนักงานเทศบาล

1) สภาเทศบาล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งคอยควบคุมและตรวจสอบฝ่ายบริหารอันเป็นวิธิต่างแห่งการถ่วงดุลอำนาจ กำหนดให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และอยู่ในตำแหน่ง ได้คราวละ 4 ปี และมีสมาชิกสภาได้ 24 คน

2) คณะเทศมนตรี ทำหน้าที่บริหารกิจการของเทศบาลและอำนาจบริหารอยู่ที่คณะเทศมนตรีโดยมีนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง

¹²วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, หลักการรวมอำนาจ หลักการแบ่งอำนาจและหลักการกระจายอำนาจ, (กรุงเทพมหานคร : ผู้จัดการรายวัน, 2537), หน้า 11.

¹³ประยูร กาญจนกุล, คำอธิบายกฎหมายปกครอง, อ่างแก้ว, หน้า 42.

3) พนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นเทศบาล ที่ปฏิบัติงานอันเป็นภารกิจเป็นประจำสำนักงาน หรืออาจจะนอกสำนักงานจะเป็นหน้าที่ของพนักงานเทศบาล โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบ

2.2.5 อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล

- (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (3) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
- (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตเทศบาลดังนี้

- (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (3) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของเทศบาล
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว

(13)การผังเมือง¹⁴

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล เป็นการปกครองที่รัฐมอบอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินการภายใต้อำนาจหน้าที่ที่รัฐได้มอบหมายให้กระทำได้อย่างไรก็ตามการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันรัฐบาลยังไม่กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ยังคงมีการหวงอำนาจ และจัดตั้งองค์กรจากรัฐบาลกลางเข้ามาควบคุม ดูแล การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้มีอำนาจในการบริหารอย่างเต็มที่ และต้องคอยปฏิบัติตามข้อแนะนำ ข้อร้องขอต่าง ๆ ตามองค์กรที่รัฐบาลกลางตั้งขึ้นมา

2.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กล่าวถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จัดทำขึ้นบนสถานการณ์ที่จะต้องนำพาประเทศไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ แก้ปัญหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ไม่สามารถดำเนินการได้จริง อีกทั้งยัง ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น ดังนี้

1) การคุ้มครอง ส่งเสริม และการขยายสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่

รัฐธรรมนูญจะต้องไม่ใช่รัฐธรรมนูญของคนเพียงหยิบมือเดียวคือนักการเมืองเท่านั้น แต่รัฐธรรมนูญต้องเป็นรัฐธรรมนูญของประชาชน รัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีพื้นที่ รัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้ โดยดำเนินการดังนี้

1.1) เพิ่มประเภทสิทธิและเสรีภาพให้มากขึ้นกว่าเดิม มากกว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 สิทธิและเสรีภาพที่เพิ่มขึ้น ได้แก่

- การให้สิทธิและเสรีภาพตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยรับรองมีผลผูกพันเช่นเดียวกับสิทธิและเสรีภาพที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (มาตรา 4)
- การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่ให้ถูกละเมิด (มาตรา 35)
- เพิ่มสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว ทัวถึง และเสียค่าใช้จ่ายตามควรโดยเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการและทุพพลภาพได้รับการคุ้มครองในการดำเนิน

¹⁴ไพโรจน์ สุวรรณฉวี, รวมกฎหมาย, (กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์การพิมพ์, 2548), หน้า

กระบวนการพิจารณาตัวอย่างเหมาะสม (มาตรา 40) และที่สำคัญคือประชาชนมีสิทธิฟ้องศาลรัฐธรรมนูญด้วยตนเองได้เป็นครั้งแรก (มาตรา 208)

- สิทธิด้านแรงงานที่ได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน รวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงานได้รับการบัญญัติไว้เป็นครั้งแรก (มาตรา 44)

- สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนได้รับการคุ้มครองอย่างไม่เคยมีมาก่อน ไม่เพียงแต่ห้ามปิดกิจการสื่อมวลชนเท่านั้น ยังห้ามแทรกแซงสื่อมวลชนในการเสนอข่าวสารและหากมีการดำเนินการดังกล่าวไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ก็ถือเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ (มาตรา 45 และมาตรา 46) รวมทั้งห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการสื่อสารมวลชนด้วย เพื่อป้องกันการใช้สื่อสารมวลชนเพื่อประโยชน์ของตนเอง (มาตรา 47 วรรคห้า)

- ประชาชนยังได้รับการศึกษาฟรี 12 ปี โดยเพิ่มให้ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น นอกจากนี้การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตก็ได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมจากรัฐเช่นกัน (มาตรา 48)

- เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวได้รับสิทธิเพิ่มขึ้นในการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (มาตรา 51)

- บุคคลที่ไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอ มีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐเป็นครั้งแรก (มาตรา 54)

- ขยายสิทธิชุมชน โดยการเพิ่มสิทธิของชุมชน และชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้ครอบคลุมถึงกรณีการรวมตัวกันของบุคคลขึ้นเป็นชุมชน โดยไม่จำเป็นต้องเป็นการรวมตัวกันมาเป็นเวลานานจนถือว่าเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม (มาตรา 66 วรรคหนึ่ง) นอกจากนี้ การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ จะต้องจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน (มาตรา 66 วรรคสอง) โดยชุมชนมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติรับรองสิทธิชุมชนไว้ (มาตรา 66 วรรคสาม)

- ประชาชนมีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นครั้งแรก (มาตรา 61 วรรคหนึ่ง) รวมทั้งมีสิทธิ

เข้าถึงรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติที่เสนอเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา (มาตรา 138 วรรคห้า) นอกเหนือจากสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ (มาตรา 55)

- ในการทำสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งหลายที่มีผลกระทบต่อประชาชน รัฐจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อน และเมื่อมีการลงนามแล้ว จะต้องให้ประชาชนเข้าถึงรายละเอียดของสนธิสัญญา รวมทั้งต้องแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการลงนามในสนธิสัญญา อย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรมด้วย (มาตรา 186 วรรคสองถึงวรรคสี่)

- ให้สิทธิประชาชน 100,000 คน เข้าชื่อเพื่อเสนอขอแก้ไขรัฐธรรมนูญได้เป็นครั้งแรก (มาตรา 282 (1))

1.2) ทำให้การใช้สิทธิและเสรีภาพง่ายขึ้นกว่าเดิม โดยมีมาตรการ ดังนี้

- แบ่งหมวดหมู่ของสิทธิและเสรีภาพให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนอ่านและเข้าถึงรัฐธรรมนูญได้โดยง่าย โดยแบ่งหมวดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยออกเป็นส่วนๆ ได้แก่ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล (มาตรา 32 - มาตรา 38) สิทธิในกระบวนการยุติธรรม (มาตรา 39 - มาตรา 40) สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน (มาตรา 55 - มาตรา 61) สิทธิชุมชน (มาตรา 65 - มาตรา 66) สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (มาตรา 67 - มาตรา 68) ฯลฯ

- สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้รับรองและคุ้มครองไว้ แม้ยังไม่มีการกฎหมายลูกตราขึ้น ประชาชนก็สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นได้ทันที โดยการร้องขอต่อศาล (มาตรา 28 วรรคสาม)

- กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือประชาชนในการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (มาตรา 28 วรรคสี่)

- ลดจำนวนประชาชนในการเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จาก 50,000 ชื่อ เหลือเพียง 20,000 ชื่อ (มาตรา 160 และมาตรา 262 วรรค สาม)

1.3) ทำให้การใช้สิทธิและเสรีภาพมีประสิทธิภาพและมีมาตรการคุ้มครองอย่างชัดเจน โดยการบัญญัติให้

- ตัดคำว่า “ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ออกจากท้ายบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพทั้งหลาย เพื่อส่งสัญญาณว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกิดขึ้นทันทีตามรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่ตามกฎหมาย

- กำหนดระยะเวลาในการตรากฎหมายลูกที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้ชัดเจน (ส่วนใหญ่ประมาณ 1 ปี) เพื่อมิให้ผู้มีอำนาจถ่วงเวลาในการตรากฎหมายลูกอันเป็นการถ่วงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (มาตรา 293 และมาตรา 298)

- ให้ประชาชนมีสิทธิฟ้องศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรงในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (มาตรา 208)

- ให้ชุมชนมีสิทธิฟ้องศาลได้ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิของชุมชน (มาตรา 66 วรรคสาม)

- ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฟ้องศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองได้ ในกรณีที่กฎหมาย กฎ คำสั่ง หรือการกระทำใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้เสียหายแทนประชาชนเพื่อฟ้องศาลได้ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน (มาตรา 248 (1) และ (2))

1.4) ทำให้แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมีความชัดเจน รอบด้านและผูกพันรัฐมากกว่าเดิม โดยการบัญญัติให้

- มีการแยกแยะหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐให้ครอบคลุมทุกด้านอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นด้านความมั่นคง ด้านศาสนา สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม ด้านกฎหมายและการยุติธรรม ด้านการต่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและพลังงาน และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

- กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในเรื่องที่สำคัญเพิ่มขึ้น เช่น รัฐต้องพัฒนาระบบงานภาครัฐโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ (มาตรา 77 (4)) จัดให้มีการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (มาตรา 80 (5),(6)) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (มาตรา 82) ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเป็นธรรม (มาตรา 83 (3)) สุ่มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตร (มาตรา 83 (9)) จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนและต้องระมัดระวังในการกระทำ ใดอันทำให้สาธารณูปโภคดังกล่าวตกอยู่ในความผูกขาดของเอกชน (มาตรา 83 (11)) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินตามหลักวิชาให้ครอบคลุมทั้งผืนดินผืนน้ำทั่วประเทศ ดำเนินการให้เกษตรกรมีสิทธิในที่ดินอย่างทั่วถึง (มาตรา 84) ฯลฯ

- กำหนดให้รัฐบาลที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยต้องระบุให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการใด ในระยะเวลาใด และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการ ว่ามีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้างเสนอต่อรัฐสภาปีละ 1 ครั้ง

1.5) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่นและกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับประเทศ โดยการกำหนดให้

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระอย่างเต็มที่ในการบริหารงานของตนเองในทุกด้าน การจัดทำบริการสาธารณะที่มีความหลากหลาย (มาตรา 274 วรรคหนึ่ง) การจัดโครงสร้างที่คล่องตัว (มาตรา 275 วรรคเก้า)

- ปฏิรูประบบการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสถานะเป็นข้าราชการเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือนระดับประเทศ มีคณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นของตนเอง ที่อิสระจากส่วนกลาง โดยให้สามารถโอนย้ายข้าราชการระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รวมทั้งการให้มีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมระดับท้องถิ่นด้วย (มาตรา 279)

- เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น ให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถลงประชามติในเรื่องที่เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองได้ (มาตรา 278 วรรคหนึ่งและวรรคสอง) ลดจำนวนประชาชนที่จะเข้าชื่อถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นและการเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น (มาตรา 276 และมาตรา 277) รวมทั้งการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชน ในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกำกับการบริหารจัดการ (มาตรา 278 วรรคสาม)

- ปรับปรุงระบบการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพโดยให้มีมาตรฐานกลางในการดำเนินงาน เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติได้เอง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างของการพัฒนาและการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชน (มาตรา 273 วรรคสอง)

2) การลดการผูกขาดอำนาจรัฐและขจัดการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มุ่งเน้นให้มีรัฐบาลที่เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องแต่ความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพต้องไม่ใช่การผูกขาดอำนาจแต่เพียงผู้เดียว จนนำไปสู่การใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะต้องลดการผูกขาดอำนาจและสร้างดุลยภาพของอำนาจในทางการเมืองขึ้น โดยมีมาตรการ ดังนี้

2.1) เสริมสร้างอำนาจทางการเมืองให้แก่ประชาชน ซึ่งมีมาตรการมากมายดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว ดังนี้

- การให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการค้าเนื้องานต่างๆ ของภาครัฐ (มาตรา 55, มาตรา 138 วรรคห้าและมาตรา 186 วรรคสอง) การทำสนธิสัญญา (มาตรา 186) การลงประชามติในเรื่องที่สำคัญและมีผลผูกพันการตัดสินใจของรัฐบาล (มาตรา 161) และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (มาตรา 282 วรรคหนึ่ง)
- ให้ประชาชนและชุมชนมีอำนาจในการฟ้องร้องรัฐที่ใช้อำนาจไม่เป็นธรรมได้ (มาตรา 208 และมาตรา 66 วรรคสาม)
- ให้ประชาชนใช้สิทธิทางการเมืองได้ง่ายขึ้น เช่น การลดจำนวนประชาชนในการเข้าชื่อถอดถอนนักการเมืองและการเสนอกฎหมาย ทั้งในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่น (มาตรา 159 และ มาตรา 160, มาตรา 276 และ มาตรา 277) เมื่อพิจารณาข้อบัญญัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้แล้วพบว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นก้าวที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการส่งเสริมให้มีการใช้สิทธิทางด้านต่างๆ ของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายจะรับรองสิทธิไว้อย่างมากมายแต่ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของประชาชนด้วยเช่นกัน¹⁵

2.4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

โทม อารียา และคณะ กล่าวว่า หลังจากการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2475 ความคิดเชิงประชาธิปไตยและเสรีนิยมได้นำไปสู่การปรับเปลี่ยนบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงมากขึ้น ในรัฐธรรมนูญฉบับแรกก็ได้กำหนดให้คนไทยทั้งชายและหญิงมีสิทธิในการลงสมัครรับเลือกตั้งและลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การศึกษาของโทม อารียา และคณะ พบว่า สตรีไทยมีการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมืองเรื่อยมาตั้งแต่ก่อน ปี พ.ศ. 2475 โดยเน้นการเรียกร้องสิทธิในทางการเมืองที่เท่าเทียมกันของหญิงและชายแม้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวแนวคิดเรื่องนี่ยังคงเป็นแนวคิดใหม่โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย รูปธรรมประการหนึ่งคือการที่บทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 ที่ระบุให้แก้ไขกฎหมายอื่น ๆ ที่ขัดต่อความเท่าเทียมกันของชายและหญิงในทางการเมืองและการบริหารราชการ นอกจากนี้การเรียกร้องสิทธิสตรีอีกประการที่ถือได้ว่ามีนัยสำคัญอย่างมากต่อบทบาทและสถานะของสตรี นั่นคือการ

¹⁵ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, การมีส่วนร่วมของประชาชนมิติใหม่กับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง, (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550), หน้า 17 - 23.

เรียกร้องสิทธิทางการศึกษาโดยให้สตรีมีโอกาสเลือกเรียนวิชาสามัญเช่นเดียวกับชาย ผลที่ตามมาก็คือ การที่สตรีมีความรู้ด้านวิชาชีพสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อทำงาน ได้อย่างเท่าเทียมกับบุรุษ¹⁶

ถวิลวดี บุรีกุล กล่าวถึง สักส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงในประเทศไทยยัง ล้าหลังกว่าประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว จากรายงานการพัฒนา คน ปี 2539 ของ UNDP ระบุว่า โดยภาพรวมประเทศที่กำลังพัฒนาจะมีผู้หญิงได้รับการเลือกตั้งเข้า เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคิดเป็นค่าเฉลี่ยได้ร้อยละ 10.8 ในขณะที่ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้หญิง ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย

ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาผู้หญิงไทยแสดงให้เห็นว่าสถานภาพของผู้หญิงในทาง เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นับว่ามีความก้าวหน้ากว่าในอดีต และเป็นที่น่าสังเกตว่าปัจจุบันการรวมตัว ทางการเมืองของกลุ่มผู้หญิงเริ่มมีความหลากหลาย จากในอดีตที่จำกัดวงอยู่เฉพาะผู้หญิงระดับสูง และผู้หญิงที่มีการศึกษา มาสู่การรวมกลุ่มของผู้หญิงในทุก ๆ ระดับ ซึ่งรวมถึงผู้หญิงกลุ่มอาชีพ ต่างๆ โดยเฉพาะการที่กลุ่มผู้หญิงได้มีโอกาสเข้าดำรงตำแหน่งผู้นำระดับชุมชนท้องถิ่นทั้งในรูป ของผู้สมัครเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาท้องถิ่น เช่น กรรมการสภาตำบลและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น¹⁷

พรสม เปาปรามโทย์ กล่าวว่า สังคมทั่วโลกต่างก็ให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรีในฐานะ ที่เป็นภรรยาและแม่ที่มีภาระหลักในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเมืองหรือกิจกรรมสาธารณะเป็นบทบาทที่สำคัญของบุรุษมา โดยตลอด แต่เมื่อเป็นที่ ตระหนักมากขึ้นว่า ขอบข่ายของการเมืองนั้นเกี่ยวข้องกับไม่เฉพาะแต่เรื่องการพัฒนาในระดับชาติ แต่จะ เชื่อมโยง ไปถึงระดับการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลด้วย การให้ความสนใจต่อการเมืองจึงเป็นเรื่องที่ สำคัญไม่เพียงแต่เฉพาะบุรุษหากแต่สตรีก็ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในจำนวนเท่า ๆ กับบุรุษ ด้วยเพราะจำนวนสตรีเป็นครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีนั้นอาจ ทำได้หลายส่วนทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งแม้ในภาพรวมจะยังอยู่ในระดับที่ต่ำอยู่แต่ก็มีตัวอย่างที่ แสดงให้เห็นว่าเมื่อสตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองการบริหารแล้ว สามารถก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงในสังคมตามที่ต้องการ ได้ในระดับหนึ่งในฐานะที่เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม การ ตัดสินใจใดๆ ที่เกิดขึ้น ในสังคมนั้นย่อมมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของสมาชิกแต่ละคนในสังคม สตรีจึง

¹⁶ โทม อารียา และคณะ, การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของสตรี, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2540), หน้า 26.

¹⁷ ถวิลวดี บุรีกุล, ผู้หญิงไทยกับการเมืองหลังการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540, (สำนักวิจัยและพัฒนา : สถาบันพระปกเกล้า, 2544), หน้า 48.

ต้องเข้าไปมีบทบาทในการตัดสินใจเพื่อให้การจัดสรรและควบคุมทรัพยากรต่างๆ สอดคล้องกับความต้องการของตนเองด้วย ซึ่งความเสมอภาคของสตรีและบุรุษในทางการเมืองมีสองประการ คือ ความเสมอภาคในการเป็นผู้แทนและความเสมอภาคในการได้รับประโยชน์จากการกำหนดนโยบายและแผนสตรีไทยมีสิทธิทางการเมืองที่จะออกเสียงและลงสมัครรับเลือกตั้งมากกว่า 70 ปีแล้วภายหลังประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. 2475 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรก ซึ่งกำหนดให้สิทธิแก่ทั้งบุรุษและสตรีอย่างเท่าเทียมกันในการออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งนับเป็นก้าวสำคัญของการรับรองสิทธิของสตรีให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยที่ในขณะที่เดียวกันบางประเทศยังไม่ยินยอมให้สิทธิดังกล่าวแก่สตรีของตนเอง อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นก็ยังมีกรณีที่กลุ่มสตรีเรียกร้องให้มีการบรรจุหลักความเสมอภาคไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งต่อมาก็ประสบความสำเร็จคือมีการระบุหลักการ “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน”ไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517

เหตุผลที่ต้องส่งเสริมให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมือง การส่งเสริมสตรีให้เข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองมากขึ้น โดยตั้งเป้าหมายไว้ที่ร้อยละ 30 เป็นเป้าหมายในอุดมคติเนื่องจากเชื่อว่าจำนวนสตรีร้อยละ 30 จะสร้างการเปลี่ยนแปลงในระบบได้ซึ่งการที่สตรีมีส่วนร่วมตัดสินใจทางการเมืองจะมีข้อดีหลายประการ ได้แก่

1) เพิ่มประสิทธิภาพทางการเมือง เนื่องจากผู้หญิงมีประสบการณ์ที่แตกต่างจากผู้ชายจึงมีมุมมองและความสามารถที่แตกต่างกัน เช่น การจัดทำงบประมาณใช้จ่ายเงินและการตรวจสอบการใช้จ่ายถ้ามีมุมมองของทั้งหญิงและชายจะทำให้การใช้จ่ายมีความละเอียดรอบคอบและการตรวจสอบการใช้จ่ายที่มีประสิทธิภาพ

2) สร้างความหลากหลายในการพัฒนาผู้หญิงและผู้ชายมีบทบาทที่แตกต่างกันทั้งในครอบครัวและชุมชนจึงมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน เช่น ผู้หญิงต้องมีหน้าที่หลักในเรื่องการตั้งครุภัณฑ์คลอดบุตร และเลี้ยงบุตรจึงให้ความสนใจกับการจัดสรรทรัพยากรและบริการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้เป็นพิเศษ เช่น ประเทศสวีเดนและนอร์เวย์ มีผู้หญิงในรัฐสภาเกินร้อยละ 30 มานานหลายปี สามารถพัฒนาระบบการดูแลเด็กและการประกอบอาชีพของผู้หญิงให้ดีขึ้น นอกจากนี้ประเทศอินเดียหลังจากมีกฎหมายกำหนดให้ผู้หญิงมีที่นั่ง 1 ใน 3 ของที่นั่งในองค์กรปกครองท้องถิ่น พบว่า ผู้หญิงให้ความสนใจกับประเด็นการพัฒนาที่แตกต่างจากผู้ชาย คือ สินเชื่อ อาชีพ สุขภาพ น้ำ การศึกษา และความรุนแรงในครอบครัว

3) สร้างความเป็นธรรมตามหลักการเป็นผู้แทนในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยประชาชนทั้งหมด คือ ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมในการตัดสินใจ แต่เนื่องจากสังคมมีขนาดใหญ่และประชาชนมีจำนวนมากจึงใช้วิธีการเลือกสรรผู้แทนจำนวนหนึ่งมาทำหน้าที่ตัดสินใจในเรื่องสาธารณะแทนประชาชนส่วนใหญ่

การเป็นผู้แทนทางการเมืองจึงเป็นเหมือนภาพจำลองขนาดเล็กของสังคมที่สะท้อนคุณลักษณะทุกด้านของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เช่น องค์ประกอบของสังคมและการกระจายตามพื้นที่ เมื่อสังคมมีผู้หญิงเป็นองค์ประกอบครึ่งหนึ่ง ผู้หญิงจึงควรได้เป็นผู้แทนของประชาชนตามสัดส่วนนี้ด้วย

4) การเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ทางการเมืองจะเกิดขึ้นเมื่อมีผู้หญิงจำนวนมากพอได้เข้ามาทำงานการเมือง เช่น ในอินเดีย หลังจากมีผู้หญิงจำนวน 1 ใน 3 ของสมาชิกองค์การปกครองท้องถิ่นพบว่า การทุจริตในองค์กรเหล่านี้ลดลงและผู้หญิงจะมีวิธีการทำงานที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ดีกว่า เนื่องจากมีลักษณะการทำงานที่รับฟังและไม่มีพิธีรีตองมาก¹⁸

2.4.1 ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับงานพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านต่าง ๆ โดยอาจส่งผลให้งานที่ทำสำเร็จหรือล้มเหลวต่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ก็ได้ และได้มีผู้ให้แนวคิดและให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้มากมาย ดังนี้

สมบัติ ทำรงธัญวงศ์ ได้ให้ความหมายต่อแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น หมายถึง “กิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่ละบุคคลที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดัน ให้เกิดผลทางการเมืองตามต้องการ และยังรวมถึงกิจกรรมที่เป็น การยอมรับสนับสนุนในเชิงพิธีการด้วย ผู้ที่ยอมรับรัฐบาลจะแสดงออกโดยการปรับพฤติกรรมตนเองตามคำสั่งหรือข้อเรียกร้องของรัฐบาล แต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยก็จะพยายามก่ออิทธิพลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขใหม่ การมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงมีทั้งที่เป็นการต่อต้าน เช่น เดินขบวนประท้วง การก่อจลาจล เป็นต้น และทั้งที่เป็นการสนับสนุน เช่น การให้ความร่วมมือในการเสียภาษี เป็นต้น”¹⁹

ม.ร.ว., พฤทธิสถาน ชุมพล, และคณะ กล่าวว่า ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Democracy, participatory) เป็นแนวคิดที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง โดยถือกำเนิดมาจากคำว่า “ประชาธิปไตย” (Democracy) ในภาษากรีก ได้จากการผสมคำว่า “demos” และ “kratos” แปลว่า “ประชาชนคือผู้ปกครอง ดังนั้น แนวคิดของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จึงให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนและกลุ่มต่างๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการ

¹⁸พรสม เปาปราโมทย์, “แนวทางการส่งเสริมสตรีในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลสตรีในจังหวัดสิงห์บุรี”, วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ปีที่ 12 (มค - ธค 2552) : 65 – 75.

¹⁹สมบัติ ทำรงธัญวงศ์, การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2548), หน้า 316.

ทำงานของรัฐบาลและผู้ใช้อำนาจรัฐในลักษณะที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรง เพื่อให้มีส่วนในการเสนอความคิดเห็น ตั้งแต่กระบวนการกำหนดนโยบาย จนถึงกระบวนการตัดสินใจ แต่อำนาจในการตัดสินใจขั้นสุดท้ายยังคงอยู่ที่เจ้าหน้าที่รัฐ แต่ตรงข้ามกับระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่จำกัดบทบาทของประชาชนเพียงใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น”²⁰

ณรงค์ สินสวัสดิ์ ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง “บุคคลที่สนใจการเมือง มีความเข้าใจการเมือง เชื่อว่าตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมือง และตัวนักการเมือง และคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของตน เป็นคนที่มีหวังในชีวิต”²¹

นรนิติ เศรษฐบุตร ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า “หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะพึงมีในการกำหนดนโยบาย ในการตัดสินใจและในกิจการต่างๆ ของรัฐบาลและในทางการเมือง หรือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐบาล เช่น การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง”²²

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง “สิทธิประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มักกล่าวรวมๆ กับคำว่าสิทธิทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง ก็นับว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง สิทธิการมีส่วนร่วมนี้ถือเป็นสิทธิประเภทที่ไม่ใช่เสรีภาพ เนื่องจากต้องอาศัยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นรับรองหรือก่อตั้งให้ และต้องอาศัยรัฐดำเนินการบางประการให้ประชาชนถึงจะสามารถมีส่วนร่วมในเรื่องนั้นๆ ได้”²³

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในการพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนพัฒนาการรับรู้ สติปัญญา และ

²⁰ม.ร.ว., พงศพิศาน ชุมพล และคณะ, คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย เล่ม 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 83.

²¹ณรงค์ สินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 123.

²²นรนิติ เศรษฐบุตร, ท้องถิ่นศาสตร์ : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2541), หน้า 1.

²³ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, สิทธิและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์องค์การค้ำของครูสภา, 2545), หน้า 8.

ความสามารถในการตัดสินใจ กำหนดชีวิตตนเอง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายในเวลาเดียวกัน

2.4.2 ลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ กล่าวถึง บุคคลจะให้ความสนใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อความต้องการพื้นฐานของตน (Basic physical Need) อาทิ อาหาร ที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว ดังนั้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงต้องมุ่งเน้นให้ประชาชนเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะทำให้ความต้องการพื้นฐานของตนได้รับการตอบสนอง มิฉะนั้นประชาชนที่ยังขาดแคลนเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานจะไม่สนใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจากการมีส่วนร่วมน้อยไปสู่การมีส่วนร่วมมาก มีดังนี้

1) การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง การที่บุคคลจะแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองจากสิ่งแวดล้อมมากพอสมควร จนกระทั่งเกิดความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตนเอง บุคคลที่คาดหวังว่าจะสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีความพยายามเพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางการเมืองของตน กิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นรากฐานเบื้องต้นที่จำเป็นในการร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ แม้ว่าโดยทั่วไปปัจจัยกระตุ้นจะถูกส่งผ่านสื่อต่างๆ มากมาย แต่บางคนอาจจะให้ความสนใจเพียงเล็กน้อย หรือไม่ให้ความสนใจเลย การที่บุคคลจะตอบสนองต่อปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองอย่างไร ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเฉพาะบุคคล โดยทั่วไปการที่บุคคลได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองยิ่งมาก จะยิ่งทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

2) การใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยทั่วไปการที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทำให้คู่แข่งทางการเมืองจะต้องแสดงความรู้ความสามารถ และการเป็นคนมีคุณธรรม เพื่อขอรับความไว้วางใจหรือขอฉันทานุมัติจากประชาชนให้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น สิทธิการเลือกตั้งแม้จะเป็นการแสดงออกในลำดับพื้นฐานของการเกี่ยวพันทางการเมือง แต่การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นการแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่นับว่าสำคัญมาก

3) การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง โดยธรรมชาติของมนุษย์จะให้ความสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตน ดังนั้นบุคคลที่คิดว่าตนไม่ได้รับประโยชน์อย่างใดจากระบบการเมืองก็จะไม่สนใจการเมือง แม้กระทั่งการพูดคุยทางการเมือง แต่บุคคลที่รู้และเข้าใจว่าระบบการเมืองมีความสำคัญ และมีประโยชน์ต่อตนอย่างไร จะให้ความสนใจทางการเมืองมาก โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความ

คิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองที่จะมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม
 ดังนั้นระดับความสนใจเกี่ยวกับการริเริ่มพูดคุยทางการเมืองจึงแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

4) การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน การแสดงออกในการชักจูงให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิ
 เลือกตั้งบุคคลที่ตนสนับสนุนคล้ายกับการเป็น “หัวคะแนน” ของผู้แข่งขันทางการเมือง เป็นการ
 แสดงออกถึงความผูกพันทางการเมืองที่ชัดเจนมากกว่าการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพูดคุยทาง
 การเมือง ทั้งนี้เพราะได้แสดงความคิดเห็นด้วยและเชื่อว่าผู้ที่ตนสนับสนุนจะเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดี

5) การติดกระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์ เป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผยให้บุคคลทั่วไปรู้ว่าตน
 ให้การสนับสนุนพรรคการเมืองใด เพราะการติดกระดุมเป็นสัญลักษณ์ของพรรคย่อมเป็นการ
 ประกาศตนในฐานะผู้สนับสนุน การกระทำนี้อาจมีผลในการ โน้มน้าวผู้ใกล้ชิดที่ยังไม่ได้ตัดสินใจ
 ให้เข้าร่วมสนับสนุนเช่นเดียวกับตน ได้

6) การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง การกระทำทางการเมืองในลำดับนี้แสดง
 ว่าบุคคลได้เพิ่มระดับความสนใจทางการเมืองขึ้น จนถึงอาจจะสัมผัส พูดคุย โดยอาจจะเสนอแนะ
 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมหรือให้กำลังใจกับนักการเมืองให้มีขวัญกำลังใจในการต่อสู้ต่อไป โดยทั่วไปมี
 ประชาชนเพียงส่วนน้อยที่ติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองโดยตรง การติดต่อกับผู้นำ
 ทางการเมืองอาจกระทำได้โดยการส่งจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ หรือการพูดคุยโดยตรง การได้
 ติดต่อกับผู้นำโดยตรงอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดความสนใจทางการเมือง จนเปลี่ยน
 สถานะจากผู้สนใจให้การสนับสนุนไปสู่การเข้าร่วมต่อสู้ทางการเมืองโดยตรง

7) การบริจาคเงิน แสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการสนับสนุนอย่างจริงจังและอาจพัฒนา
 ไปสู่การเป็นผู้เข้าร่วมต่อสู้ทางการเมืองโดยตรงในฐานะสมาชิกพรรค

8) การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง เป็นการแสดงออกถึงความเห็นพ้องและความ
 ผูกพันที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เป็นการแสดงออกถึงการสังกัดกลุ่มอย่างชัดเจน

9) การร่วมรณรงค์ทางการเมือง เป็นกิจกรรมสำคัญในการขยายความสนับสนุนจาก
 ประชาชนให้มีความกว้างขวางและทั่วถึง ซึ่งมีหลายกรณี อาทิเช่น การพิมพ์จดหมาย การส่ง
 จดหมาย การติดโปสเตอร์หรือการเคาะประตูบ้านเพื่อชักจูงประชาชนให้ช่วยสนับสนุนหรือการ
 ร่วมโฆษณาชักจูงประชาชนด้วยการให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ประชาชน

10) การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองอย่างชัดเจน
 ว่าตนเองสังกัดพรรคใด ซึ่งลักษณะสำคัญของการเป็นสมาชิก คือ การจ่ายเงินบำรุงพรรค การมีส่วนร่วม
 ร่วมในกิจกรรมของพรรค

11) การร่วมประชุมแกนนำของพรรค เพื่อประชุมวางแผนกลยุทธ์ของพรรค โดยทั่วไปต้องผ่านการเป็นสมาชิกที่มีบทบาทสำคัญของพรรค จนพรรคไว้วางใจและเชื่อมั่นว่าจะสามารถสร้างความแข็งแกร่ง จนสามารถเอาชนะคู่แข่งทางการเมืองได้

12) การร่วมระดมทุน ซึ่งจะต้องเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี สามารถบริจาคทรัพย์สินเพื่อร่วมสนับสนุนการแข่งขันทางการเมืองได้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักการเมือง

13) การเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมือง บุคคลในระดับนี้ต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างความประทับใจและความเชื่อมั่นต่อประชาชนได้

14) การดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองในระดับสูงสุด ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความสามารถในการพัฒนาประเทศ ทำให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีและมีความสุข จะทำให้พรรคได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ส่งผลต่อการเลือกตั้งครั้งต่อไปด้วย ดังนั้นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงเป็นบทบาทสำคัญสูงสุดของประชาชนที่มีต่อระบบการเมือง²⁴

Lester Milbrath กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่สนใจการเมืองแต่อย่างใด กับกลุ่มที่สนใจการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยกลุ่มที่สนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจจำแนกได้เป็น 3 พวก คือ พวกแรกเป็นกลุ่มผู้สนใจติดตามทางการเมือง พวกที่สองเป็นกลุ่มที่อยู่ระหว่างกลุ่มที่สนใจติดตามทางการเมืองและกลุ่มที่ต้องการเข้าไปมีบทบาททางการเมือง พวกที่สาม คือ กลุ่มที่ต้องการเข้าไปต่อสู้อำนาจทางการเมืองโดยตรง อย่างไรก็ตามลักษณะเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นที่แต่ละบุคคลได้รับ

บทบาทของผู้ที่สนใจทางการเมืองจะเปลี่ยนแปลงมาน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูงอาจต้องใช้ปัจจัยผลักดันจากภายนอกมาก อาทิ การได้รับการสนับสนุนการเงินจากเพื่อนหรือตนเองมีความรู้สึกอย่างรุนแรงต่อประเด็นทางการเมืองที่ต้องการจะผลักดัน จึงทำให้การตัดสินใจเข้าร่วมต่อสู้อำนาจทางการเมือง ทำให้บุคคลต้องขยายบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของตนออกไปอย่างกว้างขวาง และยังพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองประกอบด้วยฐานคติ สำคัญ 2 ประการ คือ

1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทางการเมืองอย่างไร อย่างหนึ่ง มีแนวโน้มที่จะเกี่ยวข้องกับการกระทำอื่นๆทางการเมืองด้วย

²⁴ สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ 8, อ่างแก้ว, หน้า 383.

2) ความเกี่ยวพันทางการเมือง มีลักษณะเป็นลำดับขั้น กล่าวคือบุคคลที่อยู่ในลำดับขั้นของการเกี่ยวพันทางการเมืองเดียวกันมีแนวโน้มที่จะมีกิจกรรมทางการเมืองเหมือนกัน ผู้ที่มีลำดับขั้นของการเกี่ยวพันทางการเมืองในลำดับสูงจะครอบคลุมกิจกรรมทางการเมืองในลำดับที่ต่ำด้วย ดังที่ Milbrath เสนอไว้ 14 ระดับ

- 1) การแสดงความสนใจทางการเมือง
- 2) การใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 3) การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง
- 4) การชักจูงผู้อื่นให้เลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน
- 5) การติดกระดุม หรือสติ๊กเกอร์ เพื่อแสดงการสนับสนุน
- 6) การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง
- 7) การบริจาคเงินสนับสนุนทางการเมือง
- 8) การร่วมประชุม หรือชุมนุมทางการเมือง
- 9) การร่วมรณรงค์ทางการเมือง
- 10) การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง
- 11) การร่วมประชุมแกนนำของพรรค
- 12) การร่วมระดมทุน
- 13) การเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมือง
- 14) การดำรงตำแหน่งทางการเมือง²⁵

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดต้องการที่จะทำให้เป้าหมายประสบผลสำเร็จนั้น อาจจะทำโดยวิธีการที่เป็นวิถีทางการเมืองจึงจะประสบผลสำเร็จ โดยมีลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม หรือปัจจัยภายนอก เช่น การได้รับการสนับสนุนทางการเงินเพื่อทำให้การตัดสินใจเข้าร่วมทางการเมือง และขยายบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกไป

2.4.3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ชิต นิลพานิช และกุลธร หนาพงสรร กล่าวถึง หลักการสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ดังนี้

²⁵Milbrath, Lester W, *Political participation : How and why do people get involved in politics?*, อ้างใน สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ 8, อ้างแล้ว, หน้า 383 – 384.

1) หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับประชาชน โดยยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล

2) หลักการขจัดความขัดแย้ง ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์และความคิด จะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้งานหยุดชะงักและล้มเหลว

3) หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความขยัน ความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง เพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจประชาชนให้ร่วมสนับสนุนนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงาน และอาจก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน

4) การให้การศึกษอบรรยายอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิด ของตนเอง ช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น การให้การศึกษอบรรยายโดยให้ ประชาชนมีโอกาสทดลองคิด ปฏิบัติ จะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงาน และนำไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนา

5) หลักการทำงานเป็นทีม สามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการ พัฒนาได้

6) หลักการสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการ ทำงานและทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ²⁶

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการคือ

1) การจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1.1) จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ

1.2) จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กร ต่างๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

1.3) อบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ

1.4) ลงมือปฏิบัติจริง

1.5) ถ่ายทอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุง กระบวนการทำงานที่เหมาะสม

2) การพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความรู้และความสามารถที่มี จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการพัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

²⁶ซิด นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, พิมพ์ครั้งที่ 3, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532), หน้า 362.

2.1) แลกเปลี่ยน เรียนระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน

2.2) สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุน ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

2.3) แลกเปลี่ยนเรียน และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน²⁷

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมมีความสำคัญในความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และเอื้อต่อประโยชน์สุขของประชาชน เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์เป็นการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ การทำงานร่วมกัน หันหน้ามาปรึกษาหารือกัน และร่วมกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ

2.4.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

สตรีกับบทบาททางการเมืองการปกครอง ได้ศึกษาถึงพัฒนาการจากสังคมในอดีตจนถึงปัจจุบัน จะพบว่าสตรีมีบทบาททางการเมืองการปกครองจำนวนน้อยมากในสังคมช่วงต่างๆ ในอดีต

ทิพาภรณ์ พิมพ์สุทธิ กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับบทบาทการปกครองของสตรี มีการแบ่งเอาไว้เป็น 4 ประเภทคือ

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิฐานะเดิม สถานภาพสมรส เป็นต้น
- 2) การขัดเกลาทางสังคม
- 3) อิทธิพลจากความคิดความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศของบุคคลนั้นๆ
- 4) ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศ²⁸

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี กล่าวถึงความจำเป็นที่ยอมรับให้สตรีเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง เพื่อเป็นการขจัดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน ดังนี้

1) ฝ่ายพัฒนาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีน้อย ยากที่จะรับผิดชอบได้ทั่วถึง

2) เจ้าหน้าที่ของรัฐมักจะเป็นผู้กำหนดปัญหาและความสำคัญของปัญหา ซึ่งตรงกับปัญหาความต้องการหรือความคิดของสตรีส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นผู้รับการพัฒนา

²⁷ กระทรวงศึกษาธิการ, การเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : เอส. อาร์. พรินติ้ง. 2545), หน้า 118.

²⁸ ทิพาภรณ์ พิมพ์สุทธิ, พัฒนาการการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), หน้า 56.

3) เจ้าหน้าที่ของรัฐมักจะเป็นผู้กำหนดวิธีการ ขั้นตอน การแก้ปัญหาโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของคนในชุมชน

4) เจ้าหน้าที่ของรัฐมักจะทำหนดวิธีการ ขั้นตอน การแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนมากกว่าประโยชน์ของคนส่วนใหญ่

5) ให้ประชาชนเป็นแกนกลางของการระดมความคิด การปฏิบัติและรับผิดชอบสร้างกิจกรรมพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง²⁹

กนกศักดิ์ แก้วเทพ ได้อธิบายถึงความจำเป็นที่ต้องให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งหลาย เพราะว่าจะเป็นการป้องกันมิให้สตรีรู้สึกว่าคุณพราจากสิ่งแวดล้อม และถูกแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจอย่างรุนแรงต่อนักพัฒนา หากความขัดแย้งเกิดขึ้นถึงระดับหนึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอย่างมาก ดังนั้นความจำเป็นที่ต้องให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง มีหลายประการ ดังนี้

1) เป็นการเปิด โอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

2) เป็นการปลดปล่อยสตรีให้หลุดพ้นจากการเป็นผู้รับผลจากทางการเมืองไปเป็นผู้นำทางการเมือง

3) เพื่อให้ตรงกับความต้องการของสตรี

4) ให้สตรีมีความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อกิจกรรมทางการเมือง

5) แก้ปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐมีน้อย

6) ลดความขัดแย้งระหว่างนักพัฒนาและชาวบ้าน

7) ลดปัญหาเจ้าหน้าที่ดำเนินการฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของสตรีส่วนใหญ่³⁰

เมทินี พงษ์เวช ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสตรีไทย พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนบทบาททางการเมืองของสตรีให้มากขึ้น มีดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางสังคมทำให้อคติที่มีต่อสตรีน้อยลง การให้ความสำคัญเรื่องความสามารถของบุคคลมากขึ้น การสร้างความพร้อมให้แก่สตรีด้วยการพึ่งตนเองมากขึ้น ตลอดจนงานที่สตรียอมรับซึ่งกันและกัน และสตรีมีการทำงานร่วมกันเป็นองค์กรที่ประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้สังคมมองสตรีว่ามีศักยภาพมากขึ้น

²⁹ยวดีเน้ วุฒิเมธี, การพัฒนาชุมชน : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : บางกอกบลิ๊อค, 2534), หน้า 68 – 69.

³⁰กนกศักดิ์ แก้วเทพ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม”, วารสารธรรมศาสตร์, ฉบับที่ 18 (มีนาคม 2535) : 38

2) ปัจจัยจากตัวสตรีเอง ได้แก่ การที่สตรีได้รับการศึกษาสูงขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีภาระทางครอบครัวน้อยลงด้วยการสร้างความเข้าใจให้ผู้ชายมีความรับผิดชอบในภาระครอบครัวและการเลี้ยงดูบุตรร่วมกัน สตรีจึงสามารถจัดสรรเวลามีบทบาทและความรับผิดชอบทางด้านอื่นๆ ที่มีความสำคัญ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ ได้เป็นต้น³¹

Milbrath อธิบายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถแบ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1) สิ่งเร้าทางการเมือง ก่อนที่การกระทำทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้นั้นบุคคลจะต้องค่อยๆ ได้รับสิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อม สิ่งเร้าทางการเมืองนี้ เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง การได้รับข่าวสารข้อมูลได้ง่าย หรืออยู่ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองบางรูปแบบ เป็นต้น

2) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ทศนคติ ความเชื่อ ลักษณะทางบุคลิก ทศนคติและความเชื่อนี้ มักจะมีความสัมพันธ์อย่างมากกับพฤติกรรม ส่วนบุคลิกภาพจะถูกประกอบขึ้นด้วยปัจจัยภูมิหลัง หรือป้อนข้อกำหนดต่างๆ ให้เข้าสู่กรอบการรับรู้และแสดงออกมาเป็นความเชื่อหรือทศนคติ

3) สิ่งแวดล้อมทางการเมือง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

3.1) “Rules of the Game” เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง ความถี่ของการเลือกตั้ง หรือจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อแนวโน้มของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

3.2) สถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะระบบพรรคการเมือง กล่าวคือ ระบบพรรคการเมืองจะมีผลกระทบต่อแบบแผน และอัตราของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ยิ่งพรรคการเมืองมีการแข่งขันกันมาก อัตราของการมีส่วนร่วมก็จะยิ่งสูงขึ้น

3.3) ลักษณะของการรณรงค์หาเสียง อย่างไรก็ตาม ปัจจัยทั้ง 3 ส่วนนี้มีความสัมพันธ์กัน ไม่สามารถแบ่งแยกกันได้อย่างชัดเจน

4) ตำแหน่งทางสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ถิ่นที่อยู่ ศาสนา เชื้อชาติ ฯลฯ ปัจจัยต่างๆ นี้ เป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในเชิงปริมาณ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่สามารถเห็นได้ชัดและวัดได้ง่าย อย่างไรก็ตาม ตำแหน่งทางสังคมไม่ได้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง แต่จะเป็นตัวแปรที่สนับสนุนตัวแปรทางด้านทศนคติและบุคลิกภาพ ทั้งสองได้รวบรวมข้อค้นพบจากการวิจัยหลายผลงาน พบว่า

³¹เมทีนี พงษ์เวช, ผู้หญิงบนเส้นทางแห่งอำนาจและการตัดสินใจ, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2541), หน้า 16.

4.1) บุคคลที่อยู่ศูนย์กลางของสังคม มีแนวโน้มจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่อยู่ห่างไกล

4.2) บุคคลที่ยังอยู่ในชนชั้นสูงขึ้นมีแนวโน้มจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่อยู่ในชนชั้นที่ต่ำกว่า

4.3) บุคคลที่มีการศึกษาสูง มีแนวโน้มจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาน้อยกว่า

4.4) บุคคลที่มีฐานะดีมีแนวโน้มจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีฐานะด้อยกว่า

4.5) ชาวชนบทมักจะมีความคิดเห็นทางการเมืองน้อยกว่าชาวเมือง

4.6) บุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กร มักจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ

โดยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1) ปัจจัยทางด้านเพศ

จากการศึกษาของมิลเบรท (Milbrath) ได้พบว่า เพศชายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง เขายังพบว่าในหมู่คนที่มีสถานภาพต่ำ อัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างกันมาก (ผู้ชายเข้ามีส่วนร่วมมากกว่า) แต่ในหมู่คนที่มีสถานภาพสูงอัตราความแตกต่างในการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันนั้น พบว่า มีเหตุมาจากการผู้ชายมีความรู้ศึกษามีประสิทธิภาพในทางการเมืองมากกว่าผู้หญิง กล่าวคือ ความรู้สึกว่าตนมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับความซับซ้อนทางการเมืองมากกว่าผู้หญิง นอกจากนี้ยังพบว่าอัตราความแตกต่างในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเพศชายและเพศหญิงจะลดน้อยลงก็ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่มากขึ้น คือผู้หญิงมีความรู้มากขึ้น มีการออกไปทำงานนอกบ้าน และมีการขยายตัวของภาคเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิสตรี

2) ปัจจัยทางด้านอายุ

ผลการศึกษาของมิลเบรท พบว่า ยิ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้น ผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองจะอายุสูงขึ้น โดยเฉพาะผู้มีอายุตั้งแต่ 30 ถึง 50 ปี และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะลดลงเมื่อผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองอายุมากกว่า 60 ปี ซึ่งหมายความว่า อายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน 2 ช่วงอายุดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว จะสอดคล้องกัน ส่วน เวอร์บาและบอดด์ ศึกษาพบว่า ผู้ที่มีอายุสูงขึ้นไปจะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อย อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีอายุน้อยขึ้นมีระดับการศึกษาสูงกว่าผู้ที่มีอายุมาก

3) ปัจจัยทางด้านสถานะทางสังคม

สถานภาพสมรส การสมรสเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาท ซึ่งเห็นได้ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทจะสมรสเมื่ออายุยังน้อยและมีความตั้งใจที่จะสมรสหรือแต่งงาน ทั้งนี้เพราะชาวชนบทจะสมรสเมื่ออายุยังน้อยและมีความตั้งใจที่สมรสหรือแต่งงาน ทั้งนี้เพราะชาวชนบทถือว่าการแต่งงานเท่ากับเป็นการให้สถานภาพทางสังคมของความเป็นผู้ใหญ่ ให้แก่ผู้สมรสจึงเท่ากับเป็นการกำหนดสถานภาพและบทบาทของกลุ่มแต่งงานให้มีมากขึ้น และมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

4) ปัจจัยด้านการศึกษา

ผลการศึกษามิลแบรท พบว่าในประเทศแถบตะวันตกผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง มีความเข้าใจและความรู้ทางการเมือง การปกครอง ซึ่งมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และจะสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ มีความคิดเห็นทางการเมืองมากขึ้น การสนทนาปราศรัยเรื่องราวทางการเมืองมากขึ้น มีโอกาสเป็นสมาชิกองค์กรทางสังคมและการเมืองมากขึ้น มีความเชื่อมั่นยอมรับในสภาพแวดล้อมต่อบุคคลอื่นและพยายามที่จะช่วยบุคคลอื่นมากขึ้น

5) ปัจจัยทางด้านอาชีพ

เลอร์เนอร์ ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ความแตกต่างของอาชีพ โดยจำแนกเป็นงานภาคราชการและงานเอกชน จะมีทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างกับ ทั้งนี้การศึกษาของ เลอร์เนอร์ ได้จำแนกทัศนคติทางการเมืองเป็นความทันสมัยทางการเมืองและความเป็นนักอนุรักษ์นิยมทางการเมือง ผลการศึกษาพบว่าผู้ที่ทำงานภาคเอกชนจะมีความทันสมัยทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ทำงานราชการ

6) ปัจจัยทางด้านรายได้

ผลการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่ได้ชี้ให้เห็นว่ารายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยอธิบายว่าบุคคลยิ่งมีรายได้สูงมากขึ้นเพียงใดย่อมมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจและเข้าร่วมทางการเมือง หรืออีกนัยหนึ่งรายได้เป็นปัจจัยตัวแปรที่มีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มิลแบรท ได้ให้ข้อสังเกตว่ารายได้ยังคงเป็นตัวแปรที่มีลักษณะน่าสนใจเพราะอิทธิพลและเป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อการจูงใจให้บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมือง

7) ปัจจัยทางด้านพหุนิยมทางการเมือง

บุคคลที่มีทัศนคติทางการเมืองแบบสมัยใหม่ โดยตื่นตัวและสามารถมองตนเองในบทบาทสอดคล้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงและความทันสมัยทางการเมืองนั้นการสนับสนุนและความคุ้นเคยทางการเมืองเป็นการสร้างความผูกพันระหว่าง บุคคลทั่วไปและนักการเมือง จากความผูกพันดังกล่าวทำให้บุคคลพร้อมที่จะรับแบบแผนใหม่ของการอบรม จัดเกล้าทางการเมืองได้

8) ปัจจัยทางการจัดการสังกัดกลุ่มของบุคคล

มิลเบรท ได้กล่าวถึงการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรของบุคคลว่ามีผลต่อการเมืองที่น่าสนใจดังนี้

8.1) บุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม มีแนวโน้มที่จะมีความสนใจทางการเมืองติดตามปัญหาทางการเมืองและไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกกลุ่มเนื่องจากผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มจะได้รับข่าวสารทางการเมืองจากกลุ่มของตน นอกจากนั้นยังพบว่า ยิ่งบุคคลที่มีส่วนร่วมในกลุ่มมากขึ้น ยิ่งมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้นจะมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้นด้วย

8.2) ในบรรดาผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มนั้น ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มหลายกลุ่มจะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มเพียงกลุ่มเดียวและผู้ที่ เป็นสมาชิกที่มีความคล้ายคลึงกันของสมาชิก

9) ปัจจัยทางการมีบทบาทในชุมชน

ผู้มีบทบาทในชุมชนเป็นผู้ที่ทำงานร่วมกันกับกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับสังคม เป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นขององค์การที่มีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ และการติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม

มิลเบรท ให้ความเห็นว่า ผู้ที่มีบทบาทในชุมชนมีลักษณะคล้ายคลึงกับเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงในหลายๆ ด้าน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและมีความผูกพันทางจิตใจกับชุมชนสูง แต่มีข้อแตกต่าง คือ ผู้มีบทบาทในชุมชนลักษณะนี้มี ความเกี่ยวข้องกับพรรคประกาศรณรงค์หาเสียงน้อยกว่าผู้มีบทบาทในพรรคการเมืองโดยตรง³²

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือการที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของตนหรือกลุ่มของตน และโดยที่การมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ประชาชนในทุกๆระดับมีสิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามกฎหมายที่มีผลในทางปฏิบัติคือเป็นรูปธรรม

³²Milbrath, Lester W., *Political Participation : How and Why Do People Get Involved in Politics*, อ้างใน กรมการปกครอง, “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ส่วนท้องถิ่น), 2539, หน้า 141 - 142.

2.4.5 องค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

โคทม อาริยา ได้กล่าวถึง หลักการหรือองค์ประกอบสำคัญของคำว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

- 1) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการบริหาร
  - 2) เน้นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในระหว่างประชาชนให้เท่าเทียมกัน
  - 3) อำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน
  - 4) เพิ่มการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
  - 5) มีความยืดหยุ่นได้ กล่าวคือ มีโครงสร้างการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใสและคำนึงถึงความต้องการทรัพยากรของผู้มีส่วนร่วม
  - 6) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ³³
- แคทท์ (Catt, Helena) ได้เสนอไว้ว่า องค์ประกอบและเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดของความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม คือ

- 1) ทุกคนสามารถยกประเด็นปัญหาใดปัญหาหนึ่งขึ้นมา เพื่อกำหนดเป็นวาระของการประชุม สามารถเสนอทางเลือกและมีส่วนร่วมในการเลือกหรือการตัดสินใจสุดท้ายได้
- 2) เป็นการประชุมที่ทุกคนสามารถพูดคุยกันได้อย่างทั่วถึง (face-to-face meeting)
- 3) มีการปรึกษาหารือ หรืออภิปรายประเด็นปัญหาที่หยิบยกมาพิจารณากันอย่างกว้างขวาง ทุกคนต้องการมีส่วนร่วมในการอภิปราย และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่
- 4) มีแนวโน้มที่พยายามจะให้เกิดความเห็นพ้อง ร่วมกันในประเด็นปัญหาที่พิจารณา

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจการลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทมติ และ

³³โคทม อาริยา, บทบาททางการเมืองขององค์กรเอกชน, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2542), หน้า 18.

ทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่น่ากลัวที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมและช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของของสาธารณชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยโดยอย่างยิ่งขึ้นและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงานหากมีการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและให้ผู้บริหารที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง

กล่าวโดยสรุป ระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากจะช่วยให้การตัดสินใจของผู้เสนอ โครงการหรือรัฐบาลมีความรอบคอบ และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลให้มีความโปร่งใส (Transparency) ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน (Responsiveness) และมีความรับผิดชอบหรือสามารถตอบคำถามของประชาชนได้ (Accountability) อีกด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นอีกด้วย³⁴

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการบริหาร เพื่อตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใส ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการอภิปราย และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่และคำนึงถึงความต้องการทรัพยากรที่สำคัญคือ ต้องมีส่วนร่วมทุกระดับ

2.4.6 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีอยู่มากมายหลายรูปแบบ และวิธีการแตกต่างกันไปในแต่ละระบบการเมืองและบริบทแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ซึ่งมีผู้ทำการศึกษาและจำแนกรูปแบบไว้หลายรูปแบบ ดังนี้

³⁴Catt, Helena, *Democracy in Practice*, อ้างใน ชงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, “ประชาธิปไตย : เส้นทางเดินจากประชาธิปไตยโดยตรงสู่ประชาธิปไตยแบบตัวแทน”, รัฐศาสตร์สาร, ปีที่ 24 ฉบับพิเศษ (พฤศจิกายน 2546) : 3.

สิทธิพันธ์ พุทธหุน แบ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ดังนี้

- 1) กิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียง กิจกรรมนี้ได้แก่ ชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุนการทำงานให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งอย่างกระตือรือร้น การให้ความสนใจเข้าร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง การให้เงินสนับสนุนพรรคการเมือง หรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งและการเข้าเป็นสมาชิกของชมรมทางการเมือง
- 2) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ถือว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด และสามารถวัดค่าของการเข้าร่วมทางการเมืองที่ให้ความเที่ยงมากที่สุด
- 3) กิจกรรมของชุมชน ได้แก่ การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นและการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ของท้องถิ่น รวมทั้งการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในชุมชนหรือองค์การอย่างกระตือรือร้นในอันที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- 4) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายถึง การกระทำของบุคคลในลักษณะที่เป็นการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาหรือปกป้องผลประโยชน์บางอย่างของตน หรือกลุ่มของตน ปัญหาที่สนใจและนำไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เป็นสิ่งที่มีผลกระทบโดยตรงต่อบุคคลนั้น
- 5) การลอบบี้ รวมถึงบุคคลที่พยายามติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำทางการเมือง โดยหาทางที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจประเด็นเรื่องที่จะกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก เป็นกิจกรรมที่มุ่งจะก่อให้เกิดแรงสนับสนุนหรือต่อต้านพระราชบัญญัติ หรือการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร
- 6) การประท้วง ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับการใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นความพยายามที่จะสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกายหรือทรัพย์สิน
- 7) การเข้าร่วมทางการเมืองในบทบาทของผู้สื่อข่าวสาร หมายถึง การที่บุคคลจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ส่งจดหมายแสดงความสนับสนุนต่อผู้นำทางการเมืองในการดำเนินการที่เห็นว่าเหมาะสมถูกต้อง ส่งคำประท้วงต่อการดำเนินงานที่เห็นว่าไม่ดี รวมถึงการเข้าร่วมพูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมือง การให้ข่าวสารการเมืองแก่เพื่อนบ้าน แสดงความคิดเห็นของตนเองต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเขียนจดหมายแสดงความคิดเห็น ไปยังหนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชนต่าง³⁵

³⁵สิทธิพันธ์ พุทธหุน, ทฤษฎีพัฒนาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539), หน้า 10 – 15.

จันทนา สุทธิจารี ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็น 2 รูปแบบ คือ

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ โดยมีกฎหมายรองรับให้กระทำได้หรือต้องกระทำ วิธีการที่สำคัญและปฏิบัติใช้ทั่วไปในระบอบประชาธิปไตย มีดังนี้

- การเลือกตั้งในระดับชาติ และท้องถิ่น ซึ่งการเลือกตั้งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด สามารถวัดระดับประเมินค่าพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ชัดเจนและแน่นอน

- การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะของประชาชน เช่น การพูด การเขียน การอภิปราย และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญที่เป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

- การมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง การที่กลุ่มคนมารวมกันเพราะมีอาชีพการงาน มีผลประโยชน์ หรือความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และใช้พลังกลุ่มให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะเกิดในระบบการเมืองแบบเผด็จการ ไม่ยอมรับและไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีกฎหมายห้ามไว้อย่างชัดเจน หรือบางประเทศที่เป็นประชาธิปไตยจะมีได้ห้ามแต่ไม่ได้ระบุหรือไม่มีการกฎหมายรองรับว่าให้กระทำได้

- การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างหนึ่ง โดยที่ประชาชนรวมตัวกันเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับนโยบายหรือการดำเนินการของรัฐบาลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนผู้ชุมนุม

- การก่อความวุ่นวายทางการเมือง เช่น การนัดหยุดงาน งดให้ความร่วมมือกับรัฐบาล หรือละเมิดกฎหมายอย่างความบกพร่องของรัฐบาลเป็นเหตุและวิธีนี้อาจเกิดผลกระทบเป็นความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงทางการเมือง³⁶

สุขุม นवलสกุล ได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ สรุปได้ดังนี้

³⁶จันทนา สุทธิจารี, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิเวกรินดิ้ง, 2544), หน้า 24.

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ ได้แก่

1.1) การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวม อาจจะเป็นการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของประเทศหรือท้องถิ่น โดยการอภิปรายพูด เขียนหรือการพิมพ์ การกระทำต่างๆ เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ อันจะส่งผลให้รัฐบาลต้องรับฟังและนำไปปฏิบัติในอันที่จะเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมต่อไป

1.2) การรวมกลุ่มของผู้ที่มีประโยชน์ร่วมกันเพื่อทำการรักษาและปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มเอง หรืออาจจะมิวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสาธารณะก็ได้ ก็ถือว่าการรวมกลุ่มนี้เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นกัน

1.3) การจัดตั้งและการเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ระบบพรรคการเมืองนับได้ว่าเป็นองค์กรที่สำคัญ ทั้งนี้พรรคการเมืองจัดตั้งก็เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตลอดจนเป็นการรวมกลุ่มกันของบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองคล้ายกัน หรือตรงกัน และมีวัตถุประสงค์จะนำอุดมการณ์ของกลุ่มหรือพรรคไปบริหารประเทศตามแนวทางของพรรค ดังนั้นหากประชาชนร่วมจัดตั้งได้ก็ถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ ตลอดจนการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

1.4) การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ดังนั้นการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะหมายถึง ประชาชนต้องการจะให้ผู้ใดเข้าไปใช้อำนาจนี้แทนตน หรือทำหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของตน นอกจากนั้นการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ยังเป็นการแสดงความเป็นผู้มีสำนึกทางการเมืองสูง ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.5) การช่วยรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง การช่วยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหาเสียงก็ถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้มข้นกว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนี้จะดำเนินการอยู่เฉพาะช่วงการเลือกตั้ง

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ ก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการเลย เพราะถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครอง แต่บางทีบางสังคมอาจจะไม่ยอมรับ ตลอดจนไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

2.1) การเดินขบวนประท้วง เป็นการแสดงออกของประชาชนในการไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงานของรัฐบาลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป้าหมาย ตลอดจนวัตถุประสงค์ในการประท้วง แต่ละครั้งมีความแตกต่างกันออกไป เป็นการแสดงพลังของประชาชนว่าพวกเขาต้องการอะไร ตลอดจนอยากให้รัฐบาลตอบสนองพวกเขาอย่างไร

2.2) การก่อความวุ่นวายทางการเมืองเป็นการหยิบยกข้อบกพร่องต่างๆของรัฐบาลมาเป็นสาเหตุและมักจะเกิดจากการปลุกกระดมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ต่อต้านรัฐบาล และมีหลายรูปแบบ เช่น การนัดหยุดงาน เป็นต้น

2.3) การใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายและทรัพย์สิน ถือได้ว่าเป็นการก่อวินาศกรรม มีได้หลายรูปแบบ และเป็นวิธีการที่คนส่วนมากไม่เห็นด้วย แต่การมีส่วนร่วมแบบนี้สามารถส่งผลกระทบต่อการทำงานของรัฐบาลในเรื่องนั้นอยู่มาก

2.4) การปฏิบัติ เป็นการใช้ความรุนแรง และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการปกครอง และสังคมอย่างเฉียบพลัน ซึ่งการปฏิวัตินั้นอาจมีสาเหตุมาจากหลายๆ ประการ เช่น สาเหตุทางการเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนการเรียกร้องของประชาชนที่หมดความอดทน มีความกดดันสูง จึงต้องก่อการจลาจล สร้างความวุ่นวายนำไปสู่การนองเลือด และนำไปสู่การปฏิวัติในที่สุด³⁷

ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นสำคัญมากที่สุด แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเทศบาลตำบลวังหิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูนอยู่ในระดับน้อย สาเหตุเพราะสตรีขาดการมีส่วนร่วมทั้งในด้านติดตามข่าวสาร การเข้าร่วมกิจกรรม การเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ส่วนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กลุ่มสตรีจะทราบถึงบทบาทตนเองปานกลาง แสดงให้เห็นว่าสตรีส่วนใหญ่ยังมีความนิ่งเฉยทางการเมืองอยู่ และเห็นว่าการเมืองหรือการบริหารท้องถิ่นเป็นเรื่องของผู้ชาย ทำให้ขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบกับปัจจัยต่างๆ ก็มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้นการส่งเสริมให้กลุ่มสตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง นั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ นอกเหนือจากการไปเลือกตั้งตามสิทธิและหน้าที่แล้ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรูปแบบและโอกาสเข้ามีส่วนร่วม นอกจากจะเป็นการสร้างความชอบธรรม มีความโปร่งใส แล้วยังเป็นการทำให้ได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสาร และเผยแพร่ข่าวสารอันเป็นประโยชน์แล้ว ยังจะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีได้มีโอกาสในการถ่ายทอดศักยภาพที่มีอยู่ของตนเอง รวมทั้งการได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ภูมิปัญญา และทักษะร่วมกับบุคคลอื่น โดยจะเป็นการก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ต่อตัวเองและประเทศชาติ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการของ สุขุม นวลสกุล มาปรับเป็นกรอบแนวคิดเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ จากนั้นได้นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามในการวิจัยเรื่อง “การมีส่วน

³⁷สุขุม นวลสกุล, เล่นกับศิลป์การบริหารแบบไทย, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมนิติ, 2534), หน้า 18.

ร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังคันทน์ อำเภอสี จังหัดลำพูน” ในครั้งนี้ โดยได้
 จำแนกการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การแสดงออกซึ่งพฤติกรรม ความคิดเห็น
 ความรู้สึก การตัดสินใจของสตรีในเทศบาลตำบลวังคันทน์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิ
 เลือกตั้ง ในการมีส่วนร่วมติดตามข่าวสารในการเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง
 เลือกตั้ง เช่น การฟังคำปราศรัย ช่วยติดโปสเตอร์ พุดหาเสียง การชักชวนให้คนในครอบครัว
 ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรณรงค์การเลือกตั้งหรือให้
 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้กับประชาชน และการมีส่วนร่วมกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การเป็น
 เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง

2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมใน
 สถานการณ์ทางการเมืองของสตรีในเทศบาลตำบลวังคันทน์ ในการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหว
 ทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และการติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ เช่น
 การแถลงนโยบายรัฐบาล การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การอภิปรายงบประมาณ

3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมในสถานการณ์ทางการเมืองของสตรีใน
 เทศบาลตำบลวังคันทน์ในการเข้าร่วมปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งหรือการให้ความรู้ทางการเมือง การเข้าชุมนุม
 หรือประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิหรือความชอบธรรมในเรื่องต่างๆ การแสดงความคิดเห็น หรือลงชื่อใน
 การเรียกร้องสิทธิ การเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ ประเด็นปัญหาด้านการเมืองการปกครอง
 ในท้องถิ่นหรือระดับชาติ และการเข้าร่วมประชุม สัมมนาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง

4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมของสตรีใน
 เทศบาลตำบลวังคันทน์ในการเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มการเมือง การมีส่วนในการสนับสนุนพรรค
 การเมือง การช่วยเหลือพรรคการเมืองในการหาเสียงประชาสัมพันธ์ หรือในด้านต่างๆ การได้รับความ
 ช่วยเหลือจากพรรคการเมือง และการได้รับความร่วมมือ สนับสนุนจากพรรคการเมืองเมื่อ
 ท่านทำกิจกรรมต่างๆ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่ว ๆ ไปมีสองรูปแบบคือ
 การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่รู้จักดีมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง และ
 เป็นเงื่อนไขที่สำคัญมาก ถ้าไม่มีการเลือกตั้งประเทศนั้นก็มิใช่ประเทศที่มีการปกครองระบอบ
 ประชาธิปไตย และอีกรูปแบบคือการรณรงค์หาเสียง จะมี 2 ระยะเวลา คือ การรณรงค์หาเสียงใน
 ระยะเวลาที่ไม่มีพรรคการเมือง ซึ่งจะใช้บุคลิกและความสามารถตลอดจนชื่อเสียงส่วนตัว ยัง ไม่มี
 การกำหนดนโยบายเป็นส่วนรวมของกลุ่ม และการรณรงค์หาเสียงในระบอบมีพรรคการเมือง

2.4.7 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

พฤติกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากจะจัดแบ่งเป็นรูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ยังสามารถจัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อแสดงระดับของพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลซึ่งจะแตกต่างกันออกไปได้ด้วยความแตกต่างทางด้านภูมิหลังหรือปัจจัยสถานภาพของบุคคลในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มีดังนี้

ชาติติยา กรรณสูต ได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยไว้ 3 ระดับ จากระดับต่ำไปหาระดับสูง และในแต่ละระดับยังจำแนกเป็นย่อยๆ ดังนี้

1) การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

- 1.1) ระดับต่ำสุด ได้แก่ การไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง .
- 1.2) ระดับต่ำสุด ได้แก่ การไปเลือกตั้งเฉยๆ โดยไม่มีเหตุผล
- 1.3) ระดับต่ำๆ ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยถูกชักจูง
- 1.4) ระดับต่ำกลาง ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยคิดว่าเป็นหน้าที่
- 1.5) ระดับต่ำสูง ได้แก่ การไปเลือกตั้งโดยคิดว่าเสียงของตน คือ พลังในการ

เปลี่ยนแปลงนโยบาย บุคคลเหล่านี้จึงมีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการเมืองมาก

2) การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแบ่งเป็น

- 2.1) ระดับปานกลางต่ำ ได้แก่ การเข้าร่วมในระดับสมาชิกทั่วไปโดยมีสิทธิลงคะแนนเสียงเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในนโยบายกลุ่ม
- 2.2) ระดับปานกลางกลาง ได้แก่ การได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการของกลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจแทนสมาชิกคนอื่น
- 2.3) ระดับปานกลางสูง ได้แก่ การได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานหรือหัวหน้ากลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจและมีโอกาสในการสร้างบารมีให้คนยอมรับ

3) การเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้แทน ทั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ แบ่งเป็น

- 3.1) ระดับต่ำสูง ได้แก่ ระดับที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มให้สมัครให้เข้ารับการเลือกตั้งในนามของกลุ่มหรือพรรคได้
- 3.2) ระดับสูงปานกลาง ได้แก่ ระดับที่ผู้สมัครได้รับคัดเลือก คือ
  - 3.2.1) ระดับท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล
  - 3.2.2) ระดับจังหวัด ได้แก่ สมาชิกสภาจังหวัด
  - 3.2.3) ระดับชาติ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- 3.3) ระดับสูง ได้แก่ ระดับที่ผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง และได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ตำแหน่งกรรมการ ตำแหน่งวุฒิสภา เป็นต้น กล่าวโดยสรุปแล้ว นักวิชาการแต่

ละท่านต่างก็จัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็น คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองบางประเภทจะมีความสำคัญต่อสังคมหนึ่ง แต่สำหรับอีกสังคมหนึ่ง อาจจะถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเดียวกันนั้น มีความสำคัญน้อยกว่าก็ได้³⁸

ณรงค์ สินสวัสดิ์ กล่าวว่า การจัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 6 ระดับ คือ

- 1) การที่ประชาชนไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการไม่รู้ความเป็นไปทางการเมืองใดๆ
- 2) การที่ประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ไม่ทราบความเป็นไปทางการเมือง
- 3) การรับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเมืองโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อนั่งสือพิมพ์ สือวิทยุ สือโทรทัศน์ ฯลฯ การถกเถียงปัญหาทางการเมือง หรือการใส่เสื้อผ้าหรือใช้อุปกรณ์ที่มีตราพรรคการเมืองถือเป็นการเข้าร่วมในทางอ้อม
- 4) การช่วยพรรคการเมืองในการโฆษณาหาเสียง เช่น การแจกใบปลิว การวางแผนการเลือกตั้ง
- 5) การสมัครเข้ารับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ประธานาธิบดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น
- 6) การเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง³⁹

สถาบันพระปกเกล้า ได้เสนอระดับการมีส่วนร่วมว่ามีอยู่ 3 ระดับ คือ

- 1) ร่วมคิดตัดสินใจ คือ ต้องทั้งร่วมคิดและต้องมีอำนาจตัดสินใจในระดับที่แน่นอนระดับหนึ่ง
- 2) ร่วมทำ คือ ร่วมในขั้นตอนของการดำเนินการทั้งหมด
- 3) ร่วมสนับสนุน อาจเป็นได้ตั้งแต่ให้ข่าวสารข้อมูล ถึงการสนับสนุนทรัพยากรบริการการให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นสามารถทำได้ในหลายระดับขึ้นอยู่กับรัฐบาลแต่ละยุคว่าจะให้ความสำคัญต่อประชาชนมากน้อยต่างกัน ดังนี้

3.1) ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ หมายถึง ให้ประชาชนเข้าจัดการหรือดำเนินการเอง โดยไม่มีการติดต่อกับรัฐบาลก่อน ซึ่งอาจมีการโต้ตอบจากรัฐบาล ตัวอย่างเช่น การตั้งศาลเดี่ยว การเดินขบวน การเข้ายึดสถานที่ของทางราชการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับอำนาจของรัฐบาล กล่าวคือ ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมมากรัฐบาลก็จะมีอำนาจน้อยลงหรือในทางกลับกัน

³⁸ ชาติยา กรรณสูต, สตรีกับการเมือง, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : คณะพัฒนาสังคม, 2535), หน้า 128 – 130.

³⁹ ณรงค์ สินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ 4, อ่างแล้ว, หน้า 10.

3.2) ประชาชนและรัฐบาลร่วมกันแก้ปัญหา โดยมีอำนาจเท่าเทียมกัน ตัวอย่างเช่น โครงการทำความสะอาดหมู่บ้าน การสร้างถนน และขุดบ่อน้ำในหมู่บ้าน เป็นต้น

3.3) ประชาชนเป็นที่ปรึกษาหมายถึง รัฐบาลขอความคิดเห็นจากประชาชน และตั้งใจที่จะกระทำการตามความเห็นนั้น แต่ก็ยังมีอำนาจที่จะไม่รับความคิดเห็นนั้นไปปฏิบัติ เช่น การตั้งคณะกรรมการเพื่อการประสานงานระหว่างประชาชนและส่วนราชการ การแต่งตั้งคณะที่ปรึกษา การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเฉพาะกลุ่ม เป็นต้น

3.4) รัฐบาลให้โอกาสประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในบางเรื่องแต่จะไม่นำความเห็นไปปฏิบัติและยังมีอำนาจที่จะไม่รับฟังความคิดเห็นนั้น เช่น การประชุมใหญ่ ที่ให้โอกาสประชาชนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น การขอความเห็นในกฎระเบียบที่กำลังจะนำออกมาใช้

3.5) การแถลงข่าวสารและ/หรือมติของรัฐบาลให้ประชาชนได้ทราบ ประชาชนอาจมีปฏิกิริยาโต้ตอบหรือไม่ก็ได้ เช่น การแถลงถึงโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลได้มีมติให้ดำเนินการการริเริ่มกฎหมายต่าง ๆ และการเวนคืนที่ดิน เป็นต้น

3.6) รัฐบาลใช้อำนาจ กล่าวคือ รัฐบาลใช้อำนาจจัดการโดยไม่แจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้าตัวอย่างเช่น การสืบสวน จับกุมผู้กระทำผิดกรณีต่างๆ โดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า เป็นต้น⁴⁰

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า จากการศึกษาลำดับขั้นของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีส่วนร่วมดำเนินการและมีส่วนร่วมสนับสนุน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีหลายระดับขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และการให้ความสำคัญขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้วย ซึ่งสามารถจัดลำดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากมากไปหาน้อย คือ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ ประชาชนผู้มีส่วนร่วม ประชาชนเป็นที่ปรึกษา ประชาชนแสดงความคิดเห็น ประชาชนรับทราบ และหน่วยปกครองท้องถิ่นใช้อำนาจ

2.4.8 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

นวน้อยย ตริรัตน์และคณะ กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการมากพอสมควร อย่างไรก็ตามข้อดีของการมีส่วนร่วมคือก่อให้เกิดการผลิตนโยบายและบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณชนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

⁴⁰สถาบันพระปกเกล้า, แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 : ปัญหา อุปสรรค และทางออก, (นนทบุรี : บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด, 2545), หน้า 17 - 18.

1) เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอสาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้มองเห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด

2) ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา โดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้นสามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่มซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ วิธีการนี้จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งโดยทั่วไปมักจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดทำหรือดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระยะต้น

3) การสร้างฉันทามติ โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งก่อนหน้านี้ อาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทางก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณีลดความขัดแย้งทางการเมืองและก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4) ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของ โครงการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้นตลอดจนรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5) การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรงความขัดแย้งในโครงการอาจนำไปสู่การเป็นปฏิปักษ์อันยากที่จะแก้ไขกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขาและความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้อย่างไรก็ดีการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ใช่ยาวิเศษมันไม่อาจที่จะลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุก ๆ กรณีได้⁴¹

โกวิท พวงงาม และ ปรีดี โชติช่วง กล่าวไว้ว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมเป็น

⁴¹ นวลน้อย ศรีรัตน์และคณะ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมดาเพรสจำกัด, 2545), หน้า 380 – 381.

เครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาและการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น สามารถนำมาซึ่งประโยชน์สุขคืนสู่ประชาชน ได้แก่

- 1) ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวการดำเนินงานทั้งด้านบุคคลแผนงานโครงการ ด้านการเงินและระเบียบ กฎหมาย
- 2) ทำให้การพัฒนา การแก้ไขปัญหาและการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลสอดคล้องตามความต้องการของประชาชน เป็นไปตามความจำเป็นเร่งด่วน
- 3) เป็นการควบคุมการปฏิบัติงาน การใช้อำนาจของคณะผู้บริหารข้าราชการส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง
- 4) การใช้จ่ายงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย⁴²

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหลักการที่ขาดเสียมิได้ของระบบประชาธิปไตยและเป็นเครื่องมือสำคัญในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น ซึ่งผู้ปกครองต้องได้รับการยอมรับจากประชาชน การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นได้สำคัญยิ่งเพราะประชาธิปไตยจะอยู่ไม่ได้ ถ้าประชาชนไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง

2.4.9 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในประเทศไทย

ถวิลวดี บุรีกุล กล่าวว่า หลังการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2475 ความคิดเชิงประชาธิปไตยและเสรีนิยมได้นำไปสู่การปรับเปลี่ยนบทบาทและสถานภาพของสตรีมากขึ้น ในรัฐธรรมนูญฉบับแรกก็ได้กำหนดให้คนไทยทั้งชายและหญิงมีสิทธิในการลงสมัครรับเลือกตั้งและลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่าสตรีไทยมีการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมืองเรื่อยมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2475 โดยเน้นการเรียกร้องสิทธิในทางการเมืองที่เท่าเทียมกันของชายและหญิง แม้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวแนวคิดเรื่องนี่ยังคงเป็นแนวคิดใหม่ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย ในบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 ที่ระบุให้แก้ไขกฎหมายอื่นๆ ที่ขัดต่อความเท่าเทียมกันของชายและหญิงในทางการเมืองและการบริหารราชการ นอกนี้ การเรียกร้องสิทธิสตรีอีกประการที่ถือได้ว่ามีนัยสำคัญอย่างมากต่อบทบาทและสถานะของสตรี นั่นคือการเรียกร้องสิทธิทางการศึกษาโดยให้สตรีมีโอกาสเลือกเรียนวิชาสามัญเช่นเดียวกับบุรุษ ผลที่ตามมาคือการที่สตรีมีความรู้ด้านวิชาชีพสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อทำงานได้อย่างเท่าเทียมกับบุรุษ อย่างไรก็ตาม สักส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในประเทศไทยยังล่าช้ากว่าประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว จากรายงานการพัฒนาคอนปี 2539 ของ UNDP ระบุว่าโดยภาพรวม

⁴²โกวิทย์ พวงงาม และ ปรีดี โชติช่วง, อะไร ทำไม อะไร อบค. ประชาธิปไตยของประชาชนในชนบท, (กรุงเทพมหานคร : วีเจพรีนติ้ง, 2544), หน้า 18 – 19.

ประเทศที่พัฒนาจะมีสตรีที่ได้รับการเลือกตั้งเข้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคิดเป็นค่าเฉลี่ยได้ร้อยละ 10.8 ขณะที่ปัจจุบันประเทศไทยมีสตรีที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย

การพัฒนาสตรีไทยแสดงให้เห็นว่า สถานภาพของสตรีในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นับว่ามีความก้าวหน้ากว่าในอดีต และปัจจุบันการรวมตัวทางการเมืองของกลุ่มสตรีเริ่มมีความหลากหลาย โดยเฉพาะการที่กลุ่มสตรีได้มีอาสาเข้าดำรงตำแหน่งผู้นำระดับชุมชนท้องถิ่น ทั้งในรูปของผู้สมัครเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาท้องถิ่น⁴³

สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย กล่าวถึง สถานการณ์ปัญหาสังคมในปัจจุบันที่ความรุนแรงต่อสตรี และเด็กหญิง ที่มีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น เกิดปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ ทั้งในพื้นที่ ครอบครัวและพื้นที่สาธารณะไปจนถึงอาชญากรรมข้ามชาติในรูปของการค้ามนุษย์ ปราบกฏการฉ้อโกงเหล่านี้ เป็นภาพสะท้อนของความเหลื่อมล้ำทางสังคม ที่เป็นผลจากการพัฒนาในอดีตที่ละเลยแง่มุมมิติหญิงชายในการพัฒนาการพัฒนาให้ความสำคัญน้อยต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ขาดการเน้นย้ำถึงคุณธรรมและจริยธรรมในการอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทรในสังคม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่ง ที่จะต้องอาศัย มุมมอง ความรู้ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญที่แตกต่างของผู้หญิง เพื่อเข้าไปนำเสนอนโยบาย / แผนงาน / โครงการ ในการแก้ไขปัญหาสังคมและความต้องการที่แตกต่างรวมทั้งความจำเป็นเร่งด่วนในการดูแลกลุ่มเป้าหมาย เด็กและเยาวชน สตรี และครอบครัว

ในปี 2543 ส.ว. หญิง มีเพียง 21 ราย และในปี 2549 มีเพียง 47 ราย จากจำนวน ส.ว. ทั้งหมด 200 ราย ส่วนจำนวนผู้หญิงที่ได้รับการเลือกตั้ง จากจำนวน ส.ส. ทั้งหมด 500 ราย ในปี 2544 มี ส.ส. หญิงเพียง 46 รายหรือ 9.2 % ปี 2548 มี ส.ส. หญิง 53 ราย หรือ 10.6% และปี 2549 มี ส.ส. หญิง 53 ราย คิดเป็น 11.34% ปี 2548 มี ส.จ. หญิง 216 ราย จากจำนวน 2,250 ราย หรือ 9.6 % และมีนายก อบต. หญิง 301 ราย จากจำนวน 6,636 ราย หรือเพียง 4.43 % ประเทศเวียดนาม 27.31% ลาว 25.22% สิงคโปร์ 24.47% ฟิลิปปินส์ 15.25% ไทย 11.34% อินโดนีเซีย 11.27% อะไรคือปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในระดับท้องถิ่น สตรีเผชิญปัญหาทั้งในด้านทัศนคติด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเครือข่ายในระดับชาติ ยังมีข้อจำกัดจากกระบวนการเลือกตั้งขาดกฎหมาย/ระเบียบต่างๆ สนับสนุน ผู้หญิงเข้าสู่การเมือง และผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งซึ่งรวมทั้งผู้หญิงเอง ยังขาด ความเข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของการเลือกผู้หญิงเข้าไปเป็นนักการเมืองประเทศเวียดนามมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงมากเป็นอันดับที่ 1 ในขณะที่ประเทศไทย จัดอยู่ในลำดับที่ 5

⁴³ ถวิลวดี บุรีกุล, สตรีไทยกับการเมืองหลังการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, (นนทบุรี : สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า, 2544), หน้า 187.

ทำไมจึงต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในประเทศไทย?

ข้อดี เมื่อมีผู้หญิงเข้าร่วมในทางการเมือง คือ เป็นการสร้างความหลากหลาย ในการพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพทางการเมือง เนื่องจากมุมมอง และ ประสบการณ์ที่แตกต่างจากชาย จะช่วยให้มีความละเอียดรอบคอบในการจัด สรรงบประมาณ และมีแผนงาน/โครงการที่ให้ความสำคัญกับงานด้านคุณภาพชีวิตของครอบครัวและชุมชน งานสวัสดิการสังคม ฯลฯ นอกจากนี้ ยังเป็นหนทางหนึ่ง ที่สร้างให้เกิดความเป็นธรรมตามหลักการเป็นผู้แทนในระบอบประชาธิปไตยซึ่งเน้นที่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจในเรื่องสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน

แนวทางในการทำงานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของสตรี

การส่งเสริมให้ผู้หญิงเข้าร่วมการเมือง ได้แก่ การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้กับผู้หญิง เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเสมอภาค และความเป็นธรรมระหว่างหญิงชาย และเจตคติในคุณค่าและศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ และส่งเสริมการสร้างเครือข่าย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ให้สังคมเห็นความสำคัญ กระตุ้นให้พรรคการเมืองเห็น ความสำคัญของผู้หญิง และส่งเสริมผู้หญิงในการลงสมัครเลือกตั้ง และเผยแพร่ความรู้ในการ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้หญิง ลงสมัครรับเลือกตั้งและ ส่งเสริมให้มีการเลือกทั้งหญิง และชายเป็นผู้แทนทางการเมือง รวมทั้ง การศึกษาและวิจัยเพื่อพัฒนา องค์ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิง การจัดสรรงบประมาณ และการกำหนด มาตรการพิเศษในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี⁴⁴

ชัยอนันต์ สมุทวณิช กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญอย่าง หนึ่งในกระบวนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หรือในระบอบการเมืองในปัจจุบัน (ทั้งใน ระบอบประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการ) ทั้งนี้ จากเหตุผลในหลักนิติธรรม ผู้ปกครองในระบอบ ต่างๆ ต่างก็อ้างความชอบธรรมแห่งอำนาจปกครองที่จะทำให้อยู่ได้ การปกครองยอมรับก็ต่อเมื่อ ผู้ปกครอง เชื่อว่า การใช้อำนาจปกครองนั้น ถูกต้องตามหลักเหตุผลและกฎเกณฑ์ที่กำหนด ฉะนั้น ผู้ปกครองต้องทำให้เห็นว่าตนมิได้ละเมิดกติกาของสังคมและปกครองอย่างมีเหตุผล การมีส่วนร่วม ทางการเมืองของระบอบการเมืองแบบตะวันตกนั้น การสร้างระบอบประชาธิปไตยขึ้นมา การมี ส่วนร่วมในระยะแรกเป็นการมีส่วนร่วมของตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคม จนกระทั่ง

⁴⁴ สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย, “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ สตรี”, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบัน ครอบครั้ว, 2547, (อัคราณา).

ตัวแทนเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นสถาบันทางการเมือง ต่อมาเมื่อมีการขยายสิทธิทางการเมืองให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ระบบตัวแทนจึงได้รับการพัฒนาไปเป็นระบบผู้แทนกลุ่มต่างๆทางการเมือง สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ นี้ มีกลไกทางการเมืองของกลุ่มเอง โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งต่อระบบราชการ ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมตะวันออกนั้นเป็นสิ่งสำคัญ มีความต่อเนื่องและได้รับการพัฒนา จะกลายเป็นสถาบันหลักทางการเมืองของประชาชน ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง⁴⁵

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความสำคัญของสตรีในการมีส่วนร่วม จะมีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมในทางการเมือง โดยสตรีจะได้รับการยอมรับความแตกต่างและความหลากหลาย ทำให้ภาวะคุณภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อันจะก่อให้เกิดความเข้มแข็ง โดยจะเอื้อให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบใหม่ และก่อให้เกิดประเด็นทางการเมืองใหม่ๆ เกิดการตรวจสอบกระบวนการทางการเมือง อันจะส่งผลการระดมการเมืองที่มีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อการบริหารท้องถิ่นและประชาชนส่วนรวม

2.4.10 ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้ความเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ประกอบด้วย

- 1) ระบบการปกครองในสมัยโบราณ ไม่เปิดโอกาสให้สตรีได้มีบทบาทในด้านการเมืองการปกครอง
- 2) ความคิดความเชื่อของสตรี เชื่อว่าหน้าที่ทางการเมืองเป็นของผู้ชาย สตรีไทยจึงขาดความสนใจในเรื่องนี้ แต่เมื่อมีความจำเป็นก็สามารถทำหน้าที่ในด้านการเมืองการปกครองได้ด้วย ความรับผิดชอบยิ่ง

3) ลักษณะการบริหารของสตรี ทำให้สตรีขาดลักษณะการเป็นผู้นำ⁴⁶

Kate อธิบายว่า อุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ได้แก่

- 1) ปัจจัยด้านการกล่อมเกลாதงสังคม
- 2) ปัจจัยด้านกายภาพ

⁴⁵ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 12.

⁴⁶คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สถานภาพปัจจุบันของสตรีไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2533), หน้า 194.

- 3) ปัจจัยด้านโครงสร้างสังคม
- 4) ปัจจัยด้านการจัดลำดับชนชั้นทางสังคม
- 5) ปัจจัยด้านครอบครัวและความรับผิดชอบในฐานะแม่บ้านและมารดา
- 6) ปัจจัยด้านกฎหมายและข้อบังคับทางสังคม
- 7) ปัจจัยด้านความเชื่อทางศาสนาและแนวคิดทางมนุษยวิทยา
- 8) ปัจจัยด้านค่านิยมและความเชื่อด้านจิตวิทยา⁴⁷

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวถึง ปัญหาพฤติกรรมไม่สนใจการเมืองของประชาชน มีอิทธิพลต่อความคิดของสตรี ดังนี้

- 1) คนไทยถูกปลูกฝังทางความคิดว่าการเมืองเป็นสิ่งที่เลวร้าย
- 2) คนในสังคมเบียดหน้าระบบการเมือง
- 3) คนในสังคมไม่รู้ว่าการเมืองมีผลดี ผลเสียต่อตนเองอย่างไร
- 4) ความด้อยโอกาสทางการศึกษาของคนในสังคม ทำให้ไม่เข้าใจระบบ การเมือง
- 5) สภาพสังคมที่เปลี่ยนไปสู่วิถีชีวิตที่มีการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูง
- 6) ระบบการศึกษาไม่ช่วยให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง⁴⁸

วิเวศ ศรีพุทธา กล่าวว่า สาเหตุของปัญหาที่สตรีระดับหมู่บ้านขาดคุณภาพและด้อยบทบาทใน การพัฒนาโดยพบว่า

- 1) ปัญหาเกิดจากตัวผู้นำสตรีเอง คือ ขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ขาดประสบการณ์ในการทำงานพัฒนาชุมชน ขาดสถานะความเป็นผู้นำ สตรี สุขภาพ ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ หักสนคิตและค่านิยมที่ไม่ถูกต้องของผู้นำสตรีเอง
- 2) เกิดจากชุมชน คือ ชุมชนไม่ให้ความสำคัญต่อบทบาทสตรี ชุมชนไม่ยอมรับ บทบาทผู้นำสตรี ชุมชนไม่ให้โอกาสแก่สตรีในการแสดงออกทั้งความคิดและการกระทำ
- 3) เกิดจากงานที่เกี่ยวข้อง คือ ไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง หน่วยงานรัฐ และองค์กรเอกชน ต่างมอบหมายงานที่ซับซ้อนจนสับสน ขาดการกระตุ้น และกำลังใจในการทำงาน
- 4) เกิดจากครอบครัวผู้นำสตรี คือ ครอบครัวไม่สนับสนุน สถานะเศรษฐกิจของครอบครัวไม่มั่นคง สตรีใช้เวลาในการดูแลครอบครัวมากจน ไม่มีเวลาให้กิจกรรมชุมชน ปัญหาที่เกิดจาก

⁴⁷ Kate Millet, *Sexual Politics*, อ้างใน กมลา จันทร์ปราบ, ผู้หญิงกับการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2535), หน้า 16.

⁴⁸ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, *อนาคตผู้นำการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า*, (กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมีเคีย, 2539), 108 – 110.

เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไม่สนับสนุนให้ประชาชนมาสมัครเพราะได้เตรียมคนของตัวเองขึ้นเป็น สมาชิกสภา อบต. แล้ว ซึ่ง เป็นการขัดขวางการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอาศัยบารมีด้วยการขอร้อง แม้ไม่ใช่ ความรุนแรง สิ่งกีดขวางสำคัญคือ ทักษะชายเป็นใหญ่ในชุมชน ต่อ บทบาทผู้นำของสตรี เช่น การเมืองเป็นเรื่องของบุรุษ สตรีเป็นผู้นำไม่ได้ สตรีต้องดูแล บ้าน เลี้ยงบุตร ไม่มีเวลาสนใจการเมือง นอกจากนั้น คือ ฐานะยากจนและปัญหาสุขภาพ⁴⁹

สุธีรา ทอมสัน วิจิตรานนท์ กล่าวถึง สิ่งกีดขวางต่อการเข้าสู่การเมืองท้องถิ่นของสตรี ดังนี้

1) สิ่งกีดขวางทางสังคม

1.1) จากบทบาททางเพศและความเป็นผู้นำ การปฏิบัติและวัฒนธรรมที่ ถ่ายทอดมา โดยกำหนดบทบาทเพศหญิงและเพศชายทางสังคมอยู่บนพื้นฐานสรีระทาง ร่างกายเป็นตัวกำหนด ภารกิจ สตรีไทยถูกวางบทบาทด้านครอบครัว เลี้ยงเด็ก ดูแลสามี ผู้สูงอายุ ทำกับข้าว สตรีที่ต้องการ ลงสมัครรับเลือกตั้งต้องเผชิญกับทัศนคติของครอบครัว สามี และตนเอง

1.2) โอกาสทางการศึกษาและการฝึกอบรม ด้านการศึกษา ฐานะของ ครอบครัวมีส่วน เนื่องจากถ้าฐานะยากจนบุตรชายจะได้สิทธิเรียนสูงกว่าบุตรสาว สตรี ชาวบ้านละอายเป็นการลงสมัครเพราะการศึกษาต่ำและไม่รู้บทบาทและหน้าที่ของผู้สมัครเลือกตั้งท้องถิ่น

1.3) ใช้จ่ายเงินเวลา การมีหน้าที่มารดาและบุตรสาวต้องรับภารกิจในบ้าน ทุกอย่าง และต้องทำการเกษตร

2) สิ่งกีดขวางทางโครงสร้าง

2.1) พ.ศ. 2457 กฎหมายไม่ให้สตรีเป็นผู้ใหญ่บ้าน เมื่อเข้าเป็นกรรมการสตรี จะถูกเลือกเป็นผู้นำน้อย สตรีจึงขาดโอกาสและประสบการณ์ในการทำงานท้องถิ่น

2.2) เงินค่าตำแหน่งน้อย

2.3) ผู้มีอิทธิพลและผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน เนื่องจากบางพื้นที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีอิทธิพลทางธุรกิจด้วย ถ้าสตรีเข้ามาทำงานอาจเสี่ยงต่อชีวิต และข้าวสาร ของ อบต. การเลือกตั้ง กระจุกอยู่ที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน⁵⁰

⁴⁹วิเวศ ศรีพุทธา, “การพัฒนาคุณภาพและบทบาทผู้นำสตรีระดับหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาชุมชน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2541, หน้า 6 – 7.

⁵⁰สุธีรา ทอมสัน วิจิตรานนท์, สิทธิสตรีไทยในรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2539), หน้า 11 – 12.

เมทินี พงษ์เวช ระบุถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม และความก้าวหน้าของผู้หญิงในทางการเมือง อาจสรุปได้ 2 ปัจจัย คือ

1) ปัจจัยภายนอก ซึ่งรวมถึงวัฒนธรรมทางการเมืองที่พรรคการเมืองปิดกั้น โอกาสของผู้หญิงจึงทำให้ผู้หญิงไม่ยอมเข้าร่วมพรรคการเมือง นอกจากนี้ส่วนต่าง ๆ ของสังคมไม่ให้โอกาสผู้หญิงและไม่ได้ให้การสนับสนุนผู้หญิงเท่าที่ควร รวมทั้งทัศนคติและพันธนาการทางความคิดที่กีดกันผู้หญิงหรือที่ไม่มั่นใจในผู้หญิง

2) ปัจจัยภายใน ซึ่งเชื่อมโยงกับตัวผู้หญิงเอง คือ ผู้หญิงขาดความมั่นใจ ขาดความรู้ทางการเมือง ขาดเป้าหมาย ขาดข่าวสาร รวมทั้งการยอมรับสภาพ ไม่เห็นคุณค่าของตัวเอง ซึ่งหลาย ๆ ส่วนเหล่านี้ เนื่องจากประเพณีวัฒนธรรมที่หล่อหลอมมาให้ผู้หญิงเป็นผู้ตาม และมีบทบาทหลักในฐานะมารดาและภรรยา⁵¹

วิระดา สมสวัสดิ์ กล่าวว่า ผู้หญิงเผชิญกับอุปสรรคเชิงวัฒนธรรมและโครงสร้างทางสังคม หลายประการที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองและสาธารณะ รวมถึง

- 1) เจตคติและการเลือกปฏิบัติ
- 2) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายที่ไม่เท่าเทียมกันในครอบครัว
- 3) การกำหนดให้ผู้ชายเป็น “หัวหน้าครอบครัว” ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง
- 4) ความรับผิดชอบในบ้านและในการดูแลลูก
- 5) การขาดประสบการณ์ในกิจการสาธารณะ
- 6) การขาดแบบอย่างและการสนับสนุนของผู้หญิงที่อยู่ในอำนาจ
- 7) ความกลัวความรุนแรง การคุกคาม การวิพากษ์วิจารณ์และการถูกหย่าขาดจากสามี
- 8) การไม่เห็นคุณค่าของตนเอง
- 9) วัฒนธรรมของการเผชิญหน้าทางการเมืองที่สร้าง “ผู้ชนะ” และ “ผู้แพ้”
- 10) การเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง
- 11) ค่าใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้งและการอยู่ในตำแหน่งมีสูง
- 12) การขาดการศึกษา⁵²

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า อุปสรรคในการเข้าร่วมทางการเมืองของสตรีที่แท้จริง คือ สตรีไม่พยายามอย่างเพียงพอที่จะแสดงความสามารถออกมา นอกจากนี้ส่วนต่าง ๆ ของสังคมไม่ให้โอกาส

⁵¹เมทินี พงษ์เวช, ผู้หญิง บนเส้นทางแห่งอำนาจและการตัดสินใจ, อ่างแก้ว, หน้า 16.

⁵²วิระดา สมสวัสดิ์, ครอบครัว วัฒนธรรมและศาสนา : อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสิทธิมนุษยชน, 2546), หน้า 25.

และสนับสนุนผู้หญิงเท่าที่ควร รวมทั้งทัศนคติและพันธนาการทางความคิดที่กีดกัน ผู้หญิงหรือไม่ มั่นใจในผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงขาดความมั่นใจ ขาดความรู้ทางการเมือง ขาดเป้าหมาย ขาดข่าวสาร รวมทั้งการยอมรับสภาพ ไม่เห็นคุณค่าของตัวเอง ปัจจัยอื่นๆ จากประเพณีวัฒนธรรมที่หล่อหลอม มาให้ผู้หญิงเป็นผู้ตามและมีบทบาทหลักในฐานะมารดาและภรรยา

2.4.11 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านการเลือกตั้ง

แนวคิดเกี่ยวกับการออกเสียงเลือกตั้ง นับตั้งแต่มนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ชุมชน เมือง หรือ แม้แต่ประเทศ จนถูกขนานนามว่าเป็นสัตว์สังคม มนุษย์ในยุคต่างๆพยายามที่จัดระเบียบทางสังคม รวมถึงระเบียบการปกครองด้วยซึ่งเป็นความพยายามของมนุษย์ในการสรรหาผู้ปกครองหรือผู้นำ ผ่านกรรมวิธีต่างๆ อาทิ การสืบสันตติวงศ์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มนุษย์ได้พัฒนาระบบหรือ กระบวนการสรรหาตัวผู้ปกครองขึ้นมาใช้ในสังคมประชาธิปไตยและประเทศต่างๆนำไปใช้อย่าง แพร่หลาย นั่นคือ ระบบการออกเสียงเลือกตั้ง

1. ความหมายของการเลือกตั้ง

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต ให้ความหมายการเลือกตั้งว่า “เป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งใน กระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของ ประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง (Demand) หรือสนับสนุน (Support) ต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง ดังนั้น เพื่อให้การ เลือกตั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนและบรรลุลักษณะวัตถุประสงค์ของแต่ละประเทศ จึงต้อง พัฒนาปรับปรุงหรือปฏิรูประบบและกระบวนการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจในปัจจุบันประเทศไทยเริ่มมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในปีพุทธศักราช 2476 และนับแต่นั้นเป็นต้นมา ก็ได้มีการเลือกตั้งอิกรวม 18 ครั้ง ซึ่งต่างก็เป็นที่ยอมรับกันว่าการเลือกตั้งในแต่ละครั้งมักมีเสียงสะท้อนออกมาเสมอว่ามีการซื้อ - ขายเสียง”³³

พิมลจรรย์ นามวิวัฒน์ ให้ความหมายการเลือกตั้งว่า “หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเอง โดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นผู้แทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารกิจการของประเทศผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งนั้น จะเป็นผู้สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือกและผู้ที่ได้รับเลือกด้วยเสียงคะแนนส่วนใหญ่จะเป็น

³³พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, ระบบทฤษฎีการเลือกตั้ง, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและผลิต ตำรา สถาบันเทคโนโลยีสังคม, 2537), หน้า 11.

ผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งหมดมีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมเป็นคณะบุคคลดำเนินการบริหารและปกครอง”⁵⁴

เชาวนะ ไตรมาศ กล่าวว่า “การเลือกตั้ง (Election) คือกิจกรรมขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของการเมือง ที่มีส่วนสำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีบทบาทเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กลั่นกรองนโยบายและจัดสรรบุคลากรทางการเมืองสำหรับเป็นตัวแทนเข้าสู่อำนาจและใช้อำนาจให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนต่อไป ขณะเดียวกันการเลือกตั้งก็ยังมีส่วนในการกำหนดวาระการพ้นจากอำนาจของตัวแทนได้อีกด้วย”⁵⁵

วีชรา ไชยสาร ให้ทัศนะว่า “การเลือกตั้งหมายถึง กิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง หรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบายและวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้นจะนำอุดมการณ์ และนโยบายในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองปกครองของประชาชน นั่นเอง”⁵⁶

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเลือกตั้ง คือกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่แสดงความต้องการหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการเมืองหรือกำหนดนโยบายบริหารบ้านเมืองที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน โดยการเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ในการพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวม

⁵⁴ พิมลจรรย์ นามวัฒน์, การบริหารทฤษฎี, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 716.

⁵⁵ เชาวนะ ไตรมาศ, ข้อมูลพื้นฐาน 66 ปี ประชาธิปไตยไทย, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สุขุมและบุตร จำกัด, 2542), หน้า 4.

⁵⁶ วีชรา ไชยสาร, ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บี.เจ.เพลท โปรเซสเซอร์, 2544), หน้า 10.

2. ความสำคัญของการเลือกตั้ง

เขาวนะ ไตรมาศ กล่าวว่า การเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจธิปไตย โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตัวเองให้ไปใช้อำนาจธิปไตยแทนตนเองด้วยความชอบธรรม เพื่อลดความตึงเครียดขจัดความขัดแย้งหรือสืบทอดอำนาจและเป็นกลไกที่ควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้ง ตระหนักอยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตนด้วยการเลือกตั้งหรือไม่เลือกตนกลับมาทำหน้าที่ผู้แทนอีกต่อไป ดังนั้น การเลือกตั้งถือเป็นเครื่องมือสำคัญของการเมืองในระบบประชาธิปไตย เนื่องจากการเลือกตั้งมีหน้าที่และมีผลกระทบต่อระบบการเมืองหลายประการ นอกเหนือจากการเป็นช่องทางในการเข้าสู่อำนาจของผู้ปกครอง ดังนี้

1) การเลือกตั้งช่วยแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง และผ่อนคลายความตึงเครียด อันเนื่องมาจากความขัดแย้งที่รุนแรงไม่ว่าระหว่างรัฐบาล ฝ่ายค้าน ฝ่ายนิติบัญญัติ กับฝ่ายบริหาร หรือระหว่างฝ่ายผู้ปกครอง กับฝ่ายผู้ถูกปกครอง การจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่ก็จะช่วยถดถวนความตึงเครียดทางการเมืองได้

2) การเลือกตั้งช่วยสร้างความชอบธรรมทางการเมืองในการหาทางออกให้กับการตัดสินใจในทางเลือกเกี่ยวกับชะตากรรมของประเทศและประชาชน ในกรณีที่รัฐบาลเกิดความผิดพลาดในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของประเทศ หรือดำเนินนโยบายในการบริหารประเทศหรือกรณีเรื่องสำคัญที่ชะตากรรมของประเทศชาติ และประชาชนตกอยู่ในห้วงอันตรายไม่สามารถสร้างฉันทมติในการกำหนดทางเลือกได้โดยรัฐบาลโดยลำพังจึงจำเป็นต้องอาศัยการอ้างอิงการเมืองของประชาชนเป็นเครื่องตัดสินใจ การตกลงใจแทนรัฐบาลและรัฐบาลขาดความเชื่อมั่นในความชอบธรรมทางอำนาจ การเลือกตั้ง หรือเป็นการถ่ายโอนภาระความรับผิดชอบต่ออำนาจการตัดสินใจไปให้กับประชาชนโดยตรง

3) การเลือกตั้งช่วยนำร่องทิศทางการเมือง ช่วยสร้างความสอดคล้องในการเปลี่ยนแปลงให้วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครอง เนื่องมาจาก การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เชื่อมโยงการผลึกปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างประชาชนกับผู้ปกครอง โดยประชาชนเป็นฝ่ายที่ได้รับโอกาสในการริเริ่มสร้างสรรค์แนวทางใหม่ๆ ในการตอบสนองความต้องการของประชาชนไม่ว่าในเรื่องมาตรการ นโยบาย หรือบุคลากรทางการเมือง ที่ผ่านการคัดสรรจากกระบวนการแข่งขันที่ทำให้เกิดการผลัดซ้ำ ซึ่งผลผลิตใหม่ๆการเมืองที่แตกต่างไปจากเดิมโดยเฉพาะการก่อตัวขององค์กรอำนาจทางการเมือง ไม่ว่าฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร และ/หรือ ฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้านก็ตาม ซึ่งย่อมจะส่งอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทิศทางการเมือง

4) การเลือกตั้งช่วยสร้างอิทธิพล และความสำคัญทางการเมืองของประชาชน การเลือกตั้งเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองโดยตรงของประชาชน ซึ่งจะส่งอิทธิพลต่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง การเลือกตั้งทั่วไปจึงเป็นการใช้อิทธิพลทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่ จำกัด ควบคุม และสลายการควบคุมอิทธิพลสูงสุดทางการเมืองขององค์กรอำนาจ และกลุ่มผูกขาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้กระบวนการแข่งขันเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของผู้ปกครองสัมพันธ์สอดคล้องกับความต้องการและความรับผิดชอบต่อประชาชนส่วนใหญ่

5) การเลือกตั้งช่วยสร้างสันติภาพในการต่อสู้แข่งขันทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นกลไกช่วยจัดระเบียบการต่อสู้ทางการเมืองให้อยู่ในกรอบของกฎเกณฑ์กติกา แทนการใช้กำลังรุนแรง กำกับการแข่งขันทางอำนาจให้อยู่ในครรลองของสันติวิธีที่กลุ่มอำนาจฝ่ายต่างๆให้การยอมรับร่วมกันได้ ทั้งในการเข้าสู่อำนาจ การใช้อำนาจ และการพ้นจากอำนาจ

6) การเลือกตั้งช่วยให้ประชาชนได้คัดสรรกลั่นกรองผู้แทน และผู้ปกครองที่ต้องการเลือกตั้ง เปิดโอกาสทางการเมืองให้แก่ประชาชน ในการพิจารณาตัดสินใจเปลี่ยนแปลงและคัดสรรผู้แทนหรือผู้ปกครองใหม่ให้สนองตอบตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงใหม่ๆได้ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการแข่งขันทางอำนาจในระหว่างกลุ่มอำนาจและผู้ปกครอง ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนได้รับโอกาสในการเลือกผู้ปกครอง และผู้ปกครองเองก็จะแข่งขันกันสนองตอบตามความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น

7) การเลือกตั้ง ส.ส. ประชาชนจะได้ทั้งผู้แทนทำหน้าที่นิติบัญญัติและบริหารพร้อมกัน⁵⁷

ฉัตรกร วิทิตานนท์ และ ชีระวัฒน์ ปาระมี ให้แนวคิดว่าการเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยการใช้สิทธิเลือกตั้งเลือกผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตนเอง ให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรม เพื่อลดภาวะความตึงเครียด ขจัดความขัดแย้ง หรือการสืบทอดอำนาจและเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งให้ตระหนักอยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตน ด้วยการเลือกหรือไม่เลือกคนกลับมาทำหน้าที่ผู้แทนอีก ดังนั้น การเลือกตั้งจึงมีผลต่อการพัฒนาทางการเมือง โดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนเลือกรูปแบบและวิธีการดำเนินการปกครอง เลือกนโยบายสาธารณะ เลือกระบบเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้จะเอื้อต่อการชำระไว้และบูรณาการทางการเมืองที่พึงปรารถนา และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของ

⁵⁷เชาวนะ ไตรมาศ, ข้อมูลพื้นฐาน 66 ปี ประชาธิปไตยไทย, อ่างแล้ว, หน้า 15 - 17.

ประชาชนและบรรลวุฒิตูประสงค์ของแต่ละประเทศ จึงต้องพัฒนาปรับปรุงหรือปฏิรูประบบและกระบวนการการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน⁵⁸

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว กล่าวว่า กระบวนการเลือกตั้งยังเป็นกลไกสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ของประเทศ มีความเชื่อมั่นและความศรัทธาในความสามารถของตนเองและเพื่อนมนุษย์ว่าสามารถตัดสินใจเลือกรัฐบาล คือ รูปแบบการปกครองวิธีดำเนินการปกครองระบบเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ของตนเองได้ การเลือกตั้งจะนำไปสู่ความพยายามของประชาชน ที่จะมียุทธศาสตร์การตัดสินใจและการกระทำของรัฐบาล ดังนั้นการเลือกตั้งจึงมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นกลไกในการเลือกตั้งผู้ปกครอง หรือรัฐบาลที่จะมาดำเนินการปกครอง
- 2) เป็นการเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะ
- 3) สร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ผู้ปกครอง
- 4) ลดความตึงเครียดและความขัดแย้งทางการเมืองและสังคม
- 5) ทำให้เกิดการบูรณาการทางการเมือง
- 6) ทำให้เกิดการกระชับมวลชนเข้าสู่กระบวนการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย

และทำให้ประชาชนเห็นความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี⁵⁹

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเลือกตั้งมีความสำคัญในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน แต่ประชาชนมีจำนวนมากไม่สามารถหาสถานที่และเวลาในการประชุมหารือกันได้ จึงต้องมีการเลือกตั้ง มอบอำนาจให้บุคคลหรือคณะบุคคลไปทำหน้าที่แทนตน ดังนั้น การมอบอำนาจให้ใครก็ตามทำหน้าที่แทนเราจะต้องมอบด้วยความระมัดระวัง เพราะผลกระทบจากการที่เราใช้อำนาจในทางที่ผิด หรือใช้ไม่เกิดประสิทธิภาพจะส่งผลกระทบต่อตัวเรา ครอบครัว และสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3. หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ กล่าวว่า การเลือกตั้งจะมีความหมายและถือว่าเป็นที่มาของความชอบธรรมในอำนาจของผู้ปกครองหรือรัฐบาลนั้น ต้องมีหลักเกณฑ์สำคัญๆ ที่ยอมรับเป็นสากล ดังนี้

⁵⁸ ธีรกร วิทิตานนท์ และ ชีระวัฒน์ ปาระมี, คู่มือการเลือกตั้งท้องถิ่นไทย, (เชียงใหม่ : คารารัตน์การพิมพ์, 2548), หน้า 63.

⁵⁹ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง : ทฤษฎีและผลการวิจัยประชารักษ์, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 23 - 25.

ประการที่หนึ่ง หลักความเป็นอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) กล่าวคือ การออกเสียงเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดยอิสระ ปราศจากการบังคับหรือการกระทำใดๆที่เป็นเหตุให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงที่แท้จริงของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง

ประการที่สอง หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodic Election) โดยต้องมีการกำหนดเวลาการเลือกตั้งที่แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งโดยปกติทุกสี่ปีหรือห้าปี เป็นต้น

ประการที่สาม หลักการเลือกตั้งที่แท้จริงหรือการเลือกตั้งที่ยุติธรรม (Genuine Election) กล่าวคือ รัฐบาลมีหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ เทียงธรรม และเป็นไปตามคัวบทกฎหมาย และจัดให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งของตนเองให้ได้มากที่สุดรวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ หากการเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

ประการที่สี่ หลักการออกเสียงทั่วไป (Universal Suffrage) เป็นการเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง เว้นแต่มีข้อจำกัดอันเป็นที่ยอมรับทั่วไป เช่น ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็กและบุคคลที่มีจิตบกพร่อง เป็นต้น

ประการที่ห้า หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายความว่าบุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนละหนึ่งเสียงและคะแนนเสียงทุกคะแนนมีน้ำหนักเท่ากัน⁶⁰

บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง ประกอบด้วย

- 1) หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง คือ ผู้เลือกตั้งมีอิสระปราศจากอิทธิพลข่มขู่
- 2) หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา คือ ผู้ที่ได้รับเลือกเข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศจะอยู่ในอำนาจในระยะเวลาที่กำหนดไว้ เมื่อครบกำหนดก็พ้นตำแหน่งไปแล้วมีการเลือกตั้งใหม่
- 3) หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง หมายถึง การจัดการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ ยุติธรรม
- 4) หลักการออกเสียงโดยทั่วไป ไม่มีการกักกันหรือจำกัดสิทธิบุคคลใดหรือกลุ่มใดเป็นพิเศษ
- 5) หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนมีคะแนนเสียงที่มีน้ำหนักเท่ากัน
- 6) หลักการลงคะแนนเสียงลับเป็นการให้เสรีภาพที่จะลงคะแนนโดยไม่จำเป็นต้องบอกผู้อื่นว่าเลือกใคร

⁶⁰ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชน”, วารสารพัฒนาชุมชน, ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2531) : 24 - 25.

7) หลักการกำหนดอายุขั้นต่ำ การกำหนดอายุขั้นต่ำไว้ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า การให้ผู้มีอายุต่ำกว่าที่กำหนดไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็อาจจะขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ทางการเมือง ซึ่งอาจจะทำให้การวินิจฉัยขาดเหตุผล

8) หลักความเป็นพลเมือง เกือบทุกประเทศจะสงวนสิทธิการเลือกตั้งไว้แก่พลเมืองของตน⁶¹

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้งเป็นการจัดการเลือกตั้งโดยต้องให้อิสระแก่ประชาชนได้ใช้สิทธิเสรีภาพในการเลือกผู้ที่ตนชอบหรือเลื่อมใสศรัทธา โดยไม่มีการบังคับ ขู่เข็ญ มีการเลือกตั้งตามกำหนดเวลาไว้แน่นอน ในการเลือกตั้งต้องเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ใช้กระบวนการตามกฎหมาย ไม่มีการละเมิดกฎหมาย เช่น การคดโกง การใช้อิทธิพลทางด้านการเงิน การใช้อำนาจหน้าที่บีบบังคับโดยมิชอบ ซึ่งอาจกระทำเพื่อประโยชน์ตนเองหรือหมู่คณะก็ได้ ให้สิทธิในการเลือกตั้งแก่ประชาชนโดยเท่าเทียมกัน ไม่มีการกีดกันหรือจำกัดสิทธิบุคคล หรือให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด เพราะความแตกต่างด้านใดด้านหนึ่ง ต้องการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง และสะดวก

4. การออกเสียงเลือกตั้งในประเทศไทย

หยุด แสงอุทัย การออกเสียงเลือกตั้งนับว่าเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ในสังคมเสรีประชาธิปไตย เนื่องจากว่า การเลือกตั้งจะส่งผลให้การใช้อำนาจเกิดความชอบธรรมอย่างไรก็ตาม หลักการที่สำคัญประการต่อมาคือ กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆในสังคมให้ความเชื่อมั่นในระบอบการปกครองนี้ นั่นก็หมายความว่า กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆจะต้องยอมรับเสี่ยงข้างมาก ในขณะที่เสี่ยงข้างน้อยต้องยอมรับเสี่ยงข้างมากด้วยเช่นกัน

การออกเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยเดิมถือว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลตลอดมาอีกทั้งในกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งก็ไม่เคยบัญญัติถึงการบังคับให้บุคคลใดต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้ถือว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคลหรือปัจเจกชนนิยม และถือว่าเป็นเสรีภาพของบุคคล ซึ่งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2522 มาตรา 9 ได้บัญญัติไว้ซึ่งการกำหนดให้การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิส่วนบุคคลนั้นก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมา โดยเฉพาะการไม่ได้ใช้สิทธิการเลือกตั้งของประชาชนมีเป็นจำนวนมาก จนทำให้มีผู้คิดนำระบบการบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้งมาใช้ในประเทศไทย และแนวความคิดนี้ได้บรรลุผล เพื่อตามรัฐธรรมนูญแห่ง

⁶¹บุญศรี มีวงษ์อุ โฆษ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), หน้า 21 - 29.

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 4 เรื่องหน้าที่ของชนชาวไทยกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, มาตรา 68)⁶²

วิชญ์ เครื่องงาม ได้กล่าวถึง ทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นมาของสิทธิเลือกตั้งและการออกเสียงเลือกตั้ง ได้มีแนวคิดและการปฏิบัติวิวัฒนาการต่อเนื่องกันมาควบคู่กันไปกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมจนกระทั่งในสังคมประชาธิปไตย ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้ยึดถือทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้งอยู่ 2 ทฤษฎีคือ

1) ทฤษฎีที่ว่า การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิ

ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานอยู่บนหลักการที่ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน (The Sovereignty of the People) ซึ่งคิดค้นโดยนักปราชญ์คนสำคัญ คือ รูสโซ ได้เรียบเรียงวรรณกรรมสำคัญเรื่องหนึ่งชื่อ “Le Contrat Social” ซึ่งมีสาระสำคัญว่าอำนาจอธิปไตยมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกรูปทุกนาม เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่าจนเกิดเป็นสังคมขึ้น มนุษย์ก็ได้ทำสัญญาหรือก่อพันธะผูกพันกันโดยชัดแจ้ง หรือปริยายว่าจะมอบอำนาจที่ตนมีอยู่ให้แก่สังคมร่วมกัน สัญญาเช่นนี้ รูสโซ เรียกว่า “สัญญาประชาคม” ทั้งนี้เพราะรูสโซและนักคิดรุ่นใหม่ในศตวรรษที่ 17 มีแนวคิดในทางคัดค้านอำนาจเด็ดขาดของกษัตริย์ รูสโซจึงเชื่อว่าสังคมเกิดขึ้นเพราะประชาชนในสังคมสมัครใจสถาปนาธรรมชาตินั้นขึ้นมาเพื่อมาทำสัญญาประชาคมขึ้น สังคมจึงเกิดจากสัญญามิใช่การข่มขู่บังคับ ดังนั้น ประชาชนทุกคนจึงมีส่วนเป็นเจ้าของสังคมหรืออำนาจอธิปไตย มิใช่พระเจ้าหรือกษัตริย์ที่เป็นเจ้าของดังที่อธิบายกันมาตลอด ประชาชนทุกคนมีส่วนเป็นเจ้าของสังคมหรืออำนาจอธิปไตยอำนาจในการปกครองบริหาร ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดที่เรียกกันว่า “อำนาจอธิปไตย” มีค่าเท่ากับหนึ่งคือ ประชาชนแต่ละคนจะมีส่วนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยคนละหนึ่ง คือ ประชาชนแต่ละคนจะมีส่วนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยคนละหนึ่งส่วน ดังนั้นประชาชนแต่ละคนในรัฐหนึ่งเป็นทั้งราษฎรที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและเป็นผู้ใช้ได้อำนาจอธิปไตย ซึ่งมอบไว้ให้แก่สังคม ตามทฤษฎีนี้สังคมอาจมอบให้ใครเป็นผู้แทนและใช้อำนาจนี้ได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้ความควบคุมของสมาชิกในสังคม ทฤษฎีนี้เป็นความเสมอภาคเพราะไม่มีใครเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยมากกว่ากัน และเป็นการปกครองแทนประชาชนเพราะผู้ใช้อำนาจอธิปไตยก็มีส่วนเป็นเจ้าของอำนาจนี้เท่ากับประชาชนอื่น ความพร้อมใจของประชาชนให้ทำการแทนชั่วคราวไม่ใช่ให้เป็นเจ้าของประเทศอย่างถาวร เหมือนกรณีทฤษฎีราชาธิปไตย นอกจากนี้ยังมีผู้มีชื่อเสียงของฝรั่งเศสชื่อศาสตราจารย์ อังเดร โอริอู (Andre Hauriou) ได้อธิบายทฤษฎีนี้อีกทั้งสนับสนุนให้มีการจัดการปกครองแบบ

⁶²หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายหลักเกณฑ์ทั่วไปของการเลือกตั้งและพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. 2511, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โอเดียนส โตร์, 2532), หน้า 371.

ประชาธิปไตยโดยตรง คือ ให้ประชาชนทุกคนใช้อำนาจอธิปไตยเองในกิจการทั้งปวงดังที่เคยปฏิบัติในกรีกสมัยโบราณหรืออาจจัดการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยโดยอ้อมคือให้ประชาชนเลือกผู้แทนราษฎรขึ้นทำการแทนตนก็ได้ แต่ความเห็นของศาสตราจารย์โอริอู ที่สนับสนุนให้ประชาชนทุกคนใช้อำนาจอธิปไตยเขาในกิจการทั้งปวง ดังที่เคยปฏิบัติในกรีกสมัยโบราณนั้น มันเป็นไปได้ในปัจจุบัน คงทำได้เพียงจัดการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยโดยอ้อม คือ ให้ประชาชนเลือกผู้แทนราษฎรขึ้นทำการแทน ซึ่งผลที่ตามมาคือราษฎรแต่ละคนมีสิทธิที่จะเลือกผู้ปกครอง ทั้งนี้เป็นการแสดงออกซึ่งส่วนแห่งอำนาจอธิปไตยของคน ซึ่งนำมาซึ่งหลัก “การเลือกตั้งอย่างทั่วถึง” (Universal Suffrage) เพราะถือว่าการเลือกตั้งเป็นสิทธิของทุกคนมิใช่เป็นหน้าที่และสิทธิในการเลือกตั้งนี้เป็นสิทธิในตัวเอง มิต้องให้มีผู้ใดมอบหมายหรือมิต้องให้ผู้ใดมอบหมายหรือจะมาเพิกถอนได้ รวมทั้งไม่อาจมีการจำกัดสิทธิได้ดังที่รูสโซกล่าวไว้ว่า “สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิที่ไม่มีอะไรจะมาพรากจากประชาชนได้” ในเมื่อสิทธิการเลือกตั้งเป็นสิทธิส่วนตัวของมนุษย์ทุกคน ดังนั้น การใช้สิทธิหรือไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็จึงเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลไป ด้วยนั้น คือ เป็นดุลพินิจของแต่ละบุคคลที่เขาจะกระทำได้อย่างเสรี ไม่มีใครจะมาบังคับหรือขู่เข็ญให้ไปลงคะแนนเสียงหรือการงดไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดและไม่ถูกลงโทษใดๆ จากรัฐทั้งสิ้น ทฤษฎีนี้ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ยอมรับเป็นส่วนใหญ่โดยถือว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เช่น อังกฤษ และอเมริกา เป็นต้น⁶³

2) ทฤษฎีที่ว่าออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่

โกลิน พลทูด ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานอยู่บนหลักการที่ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ (The National Sovereignty) แม้ทฤษฎีของรูสโซ จะเสนอหลักการว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ดังกล่าวข้างต้นมาแล้ว แต่ทฤษฎีนี้ก็เปิดทางให้คิดเป็นอย่างอื่นได้ว่าประชาชนหลาย ๆ คนรวมกันเข้าก็ย่อมเป็นชาติ และเมื่อรูสโซพูดถึงการทำสัญญาประชาคมก็มีการตีความว่าสัญญาประชาคมของรูสโซไม่ได้นำไปสู่ข้อสรุปว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนแต่ละคน หากแต่นำไปสู่ข้อสรุปว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาคมหรือของชาติ ดังนั้นในขณะที่ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนแพร่หลายอยู่นั้น อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติก็ได้แพร่หลายเช่นกัน แทนที่จะเป็นของประชาชนก็ด้วยเหตุผลว่าชาติเป็นสภาพความเป็นจริงที่อยู่เหนือประชาชน เพราะเป็นผลสังเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ทางความเป็นปึกแผ่นของประชาชนทุกยุคทุกสมัย และทฤษฎีอำนาจอธิปไตยของชาติก็เป็นที่ยอมรับของนักปฏิวัติฝรั่งเศสในขณะนั้น ประเทศในโลกส่วนใหญ่ถือหลัก

⁶³วิญญู เครื่องงาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2530), หน้า 218 – 219.

ที่ว่า การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิส่วนตัวเฉพาะของบุคคลจะไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือไม่ก็ได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีบางประเทศถือหลักที่ว่า การออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่โดยมีการออกกฎหมายบังคับให้ประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งและกำหนดโทษสำหรับการไม่ได้ออกเสียงเลือกตั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร เช่น ออสเตรเลีย เบลเยียม อาร์เจนตินา บราซิล สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เป็นต้น ประเทศเหล่านี้มีการนำระบบการบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้งชั่วคราวระยะเวลานานที่สุดมาก็ยกเลิก บางประเทศมีการบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้งเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ผลของทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ ก็คือเมื่อชาติเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยไม่ใช่ประชาชนหรือราษฎร อำนาจเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่ชาติมอบให้แก่ราษฎรในฐานะเป็นองค์กรที่มีหน้าที่เลือกผู้แทนของชาติ ดังนั้นการเลือกตั้งของประชาชนจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่มิใช่การใช้สิทธิ ชาติจึงมีสิทธิมอบอำนาจเลือกตั้งให้แก่ประชาชนที่เห็นว่าเหมาะสมได้ เพราะฉะนั้นผู้ที่จะมีส่วนในการใช้อำนาจอธิปไตย จึงไม่จำเป็นต้องเป็นประชาชนทุกคน แต่เป็นเพียงประชาชนบางคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมทำหน้าที่เป็นตัวแทนของชาติ ดังที่ A. Barnave บุคคลสำคัญคนหนึ่ง ในสมัยการปฏิวัติใหญ่ในประเทศฝรั่งเศสได้กล่าวไว้ในปี 1791 ว่า คุณสมบัติของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งเป็นเรื่องของสิทธิหน้าที่ไม่ใช่เรื่องของสิทธิของทุกคน ผู้ที่ได้รับหน้าที่ซึ่งอาจจะถูกบังคับให้ออกเสียงเลือกตั้งได้ ทั้งนี้โดยทฤษฎีที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติก่อให้เกิดความคิดดังกล่าวโดยหมายความว่า ประชาชนมีหน้าที่และมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ ซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยกฎหมาย⁶⁴

วรสิทธิ์ อภิชาติโชติ กล่าวถึงประเทศที่ถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติหรือของประชาชนเป็นเรื่องในทางทฤษฎีเท่านั้นแม้จะช่วยในการกำหนดหลักการอื่นๆ ได้ แต่ไม่จำเป็นต้องเสมอไป บางประเทศกลับเขียนรวม ๆ ไปด้วยซ้ำว่าอำนาจอธิปไตยของชาติเป็นของประชาชน สาเหตุที่แท้จริงของระบบการบังคับจึงอยู่ที่ภาคปฏิบัติกว่าภาคทฤษฎี กล่าวคือ หลายประเทศอดทนระอใจต่อความไม่สนใจในการเลือกตั้งของประชาชนซึ่งมีการแพร่ตัวอย่างกว้างขวางจนทำให้เป็นที่สงสัยกันว่าผลการเลือกตั้งไม่เป็นเครื่องแสดงออกถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสูงขึ้น ซึ่งเป็นหลักสำคัญในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งเหตุผลที่ว่า การบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้งจะเป็นการช่วยเพิ่มการศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน ตลอดจนความรู้สึกที่ว่าสิ่งใดที่เป็นเรื่องส่วนรวมหรือของประเทศชาติ ประชาชนต้องถือเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องมีส่วนร่วมเช่นเดียวกับการรับราชการทหาร หรือภาวะเสียภาษีอากร อย่างไรก็ตามในประเทศที่มี

⁶⁴ โภคิน พลกุล, ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญไทย, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์พลชัย, 2529), หน้า 12.

การใช้ระบบการบังคับดังกล่าวมีผู้แสดงความเห็นต่อระบบนี้อย่างมากมาย ทั้งสนับสนุนและคัดค้านรวมทั้งมีการสำรวจทัศนคติของประชาชนที่มีต่อระบบนี้ด้วย⁶⁵

หยุด แสงอุทัย ได้กล่าวถึงสภาพการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อาจพิจารณาได้ 2 แห่ง คือ ได้แก่ พิจารณาในแง่กฎหมาย และพิจารณาในแง่ความคิดเห็นในทางทฤษฎีหรือในทางปรัชญา สภาพของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งพิจารณาในแง่กฎหมาย อาจมีความเห็นได้ 3 ประการ คือ

ก) สภาพการลงคะแนนเสียงเป็นสิทธิ (Right) คำว่า “สิทธิ” คือ ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและป้องกันให้ ซึ่งหมายความว่า ประโยชน์ที่จะถือว่าเป็น “สิทธิ” นั้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 2 ประการ คือ

1) กฎหมายรับรองว่าประโยชน์นั้นมีอยู่

2) ถ้าจะมีการละเมิดประโยชน์นั้นกฎหมายก็ป้องกันให้ ถ้าพิจารณาในแง่ของประโยชน์ที่กฎหมายให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ย่อมเป็นประโยชน์ของบุคคลนั้น เพราะคะแนนเสียงอาจทำให้ผู้ที่เขาลงคะแนนเสียงได้รับเลือกเป็นผู้แทน ถ้าหากคะแนนเสียงของเขาจะรวมกับคะแนนเสียงของผู้อื่นจนเป็นเสียงข้างมาก ซึ่งในกรณีนี้เขาจะได้ผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้แทนประโยชน์ได้เสียงของเขาหรือซึ่งมีความคิดเห็นในทางการเมืองเศรษฐกิจ และสังคม ในแนวทางใหญ่ๆ ตรงกับความคิดเห็นของเขา และประโยชน์ดังกล่าวนี้กฎหมายได้ป้องกันให้ ฉะนั้นการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงมีสภาพเป็น “สิทธิ” และ โดยเหตุนี้จึงเรียกกันว่า “สิทธิเลือกตั้ง”

ข) สภาพการลงคะแนนเสียงเป็นเอกสิทธิ คำว่า “เอกสิทธิ” คือ การที่บุคคลได้รับมาซึ่งเสรีภาพที่จะไม่ให้บุคคลอื่นสอดเข้ามาเกี่ยวข้อง ถ้าพิจารณาจากแง่บุคคลอื่นก็เห็นได้ว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็น “เอกสิทธิ” เพราะผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีเสรีภาพหรือความเป็นอิสระจากการที่บุคคลอื่นสอดเข้ามาเกี่ยวข้องในการที่จะใช้สิทธิเลือกตั้ง กล่าวคือ เมื่อเขาได้ใช้สิทธิเลือกตั้งไปแล้ว ผู้ใดจะสอดเข้ามายกขึ้นเป็นเหตุว่ากล่าวโนคติพจน์ คติอาญาหรือกรณีอย่างใดๆ เช่นในทางวินัยไม่ได้ทั้งสิ้น

ค) สภาพการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ คำว่า “หน้าที่” หมายความว่า การที่บุคคลจำต้องกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะมีสภาพเป็น “หน้าที่” หรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับที่ กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งบังคับให้บุคคลต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ ถ้ากฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งบังคับว่าต้องใช้สิทธิ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็ในทางการเมืองหรือ “หน้าที่” ในทางศีลธรรมเท่านั้น หากใช้หน้าที่ในทางกฎหมายไม่สภาพของการ

⁶⁵ วรสิทธิ์ อภิชาติโชติ, การบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้ง, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท, 2538), หน้า 32 - 33.

ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งพิจารณาในแง่คิดเห็น ในทางทฤษฎีหรือในทางปรัชญาในแง่ความคิดเห็น ในทางทฤษฎีหรือในทางปรัชญา มีความเห็นอยู่สามประการ ดังต่อไปนี้

1) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นสิทธิตามกฎหมายธรรมชาติ กล่าวคือ สิทธินี้เกิดมากับบุคคลในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของรัฐ คือ ถ้าบุคคลเป็นผู้ใหญ่และไม่มีลักษณะต้องห้ามแล้วก็มีสิทธิเลือกตั้งได้ ถ้าดำเนินตามความคิดนี้จะต้องพยายามใช้สิทธิเลือกตั้งแก่บุคคลให้มากที่สุด เพราะตามกฎหมายธรรมชาติเมื่อมนุษย์เกิดมา มนุษย์ต้องมีฐานะเสมอภาคกัน

2) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นอำนาจหน้าที่ (Function) สาธารณะที่ให้แก่เอกชนแต่ละคนเพื่อปฏิบัติการให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยที่สวัสดิการของสังคมย่อมขึ้นอยู่กับอยู่ต่อการปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่อย่างฉลาด ฉะนั้นการที่จะให้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแก่บุคคลจึงจำกัดเฉพาะบุคคลที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่นี้ด้วยดีเท่านั้น ถ้าดำเนินตามความคิดนี้ย่อมจะจำกัดการเลือกตั้งได้เสมอในเมื่อปรากฏว่าบุคคลนั้นๆ จะเข้าลักษณะที่ไม่สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้โดยถูกต้อง

3) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นสิทธิที่คัดค้านการกระทำ กล่าวคือ ถ้าถึงเวลาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ถ้าบุคคลไม่เห็นด้วยกับการกระทำของรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานใด ก็ไม่ลงคะแนนเสียงสนับสนุนพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นฝ่ายรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานนั้น ดังนั้น การเลือกตั้งจึงมีผลต่อการพัฒนาการทางการเมือง โดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทน เลือกรัฐบาล เลือกรูปแบบและเลือกวิธีการดำเนินการปกครอง เลือกนโยบายสาธารณะ เลือกระบบเศรษฐกิจ ภาษีต่างๆ เหล่านี้จะเอื้อต่อการชำระไว้และบูรณาการทางการเมืองที่พึงปรารถนา และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย กล่าวโดยสรุป การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนและบรรลู่วัตถุประสงค์ของแต่ละประเทศ จึงต้องพัฒนาปรับปรุงหรือ ปฏิรูประบบและกระบวนการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ฉะนั้นการเลือกตั้งจึงมีความสำคัญ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง เป็นการเลือกผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่จะมาทำการปกครอง

ประการที่สอง เป็นกลไกเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะ

ประการที่สาม สร้างความชอบธรรมทางการเมือง

ประการที่สี่ ลดความตึงเครียดและความขัดแย้งทางการเมืองและสังคม

ประการที่ห้า ทำให้เกิดบูรณาการทางการเมือง

ประการที่หก ทำให้เกิดการระดมมวลชนเข้าสู่กระบวนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในลักษณะของความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมือง⁶⁶

สุพล ด้วยตั้งใจ ได้กล่าวถึงการเลือกตั้งว่า เป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองที่สำคัญยิ่ง ในกระบวนการทางการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งความต้องการของประชาชนที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านการตัดสินใจของผู้นำในระบบการเมือง การเลือกตั้งถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญอีกรูปแบบหนึ่ง ไม่ว่าจะประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยหรือระบอบเผด็จการ รัฐบาลมักจะอ้างว่าประเทศของตนได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศด้วยการมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จะเห็นได้ว่า ความสำคัญของการเลือกตั้งนั้นต้องมีการออกเสียงเลือกตั้งอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ดังปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 21 (1) ว่า

เจตจำนงของประชาชนเป็นมูลฐานแห่งอำนาจรัฐบาลของผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลา ด้วยการลงคะแนนเสียงอย่างทั่วถึง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่านั้น โดยกระทำการลับด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะประกันให้การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นไปโดยเสรี นอกจากนี้ในวิถีทางทางการเมือง การเลือกตั้งยังมีความสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) เป็นวิธีการที่ทำให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนใช้ตัวแทนของตนที่ได้มาจากการเลือกตั้งนั้นไปทำหน้าที่แทนตน
- 2) เป็นวิธีการที่ใช้เปลี่ยนอำนาจทางการเมืองการปกครองที่ทันสมัยและเป็นไปอย่างสันติวิธี ซึ่งแตกต่างจากมนุษย์ในสมัยโบราณที่ใช้กำลังใช้อาวุธเข้าต่อสู้กัน เพื่อแย่งชิงอำนาจทางการเมืองการปกครอง
- 3) ป้องกันไม่ให้เกิดการปฏิวัติรัฐประหาร เมื่อรัฐบาลไม่สามารถบริหารประเทศหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงไปได้ก็จะคืนอำนาจแก่ประชาชน ด้วยการยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อจัดการเลือกตั้งใหม่ให้ประชาชนตัดสินใจว่าสมควรจะเลือกใครเป็นผู้บริหารประเทศต่อไป
- 4) เป็นวิธีการที่จะทำให้เกิดการหมุนเวียนเปลี่ยนอำนาจเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นได้เข้ามาใช้อำนาจบริหารประเทศ ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเปลี่ยนตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

⁶⁶หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายหลักเกณฑ์ทั่วไปของการเลือกตั้งและพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. 2511, อ้างแล้ว, หน้า 7-9.

เปลี่ยนรัฐบาลเมื่อไม่พอใจการทำงานของรัฐบาลเดิม เป็นวิธีการสร้างความถูกต้องและอำนาจให้กับความชอบธรรมในการใช้อำนาจทางการเมืองให้กับบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นคณะรัฐบาล⁶⁷

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้านการเลือกตั้ง เป็นกระบวนการทางประชาธิปไตยแบบทางอ้อม ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกตัวแทนของตนเข้ามาดำรงตำแหน่งต่างๆ โดยใช้สิทธิของตนเองลงคะแนนเสียงเลือกตัวแทน เพื่อทำหน้าที่แทนตนในการปกครอง มีอิสระในการตัดสินใจ และเป็นไปโดยบริสุทธิ์และยุติธรรมไม่มีการขู่ข่มหรือบังคับให้เลือก

2.4.12 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง

ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวไว้ดังนี้

1) แหล่งข่าวสารทางการเมือง

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม ได้กล่าวถึง “โอกาสในการแก้ไขป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่น เป็นปัญหาที่รุนแรงและสร้างความเสียหายให้ประเทศชาติเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการทุจริตคอร์ปชั่นระดับสูง หมายถึง ในการเมือง ราชการ ธุรกิจ ผู้นำระดับท้องถิ่น เมื่อผู้นำทุจริตคอร์ปชั่นแล้วจะบั่นทอนศักยภาพ จิตใจ กระบวนการต่างๆ ให้ไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพ หลายฝ่ายกำลังพยายามทำอยู่ และประเทศสามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นได้ เช่น สิงคโปร์ ฮองกง การแก้ไขต้องเกี่ยวข้องกับประชาชน ผู้สูงอายุมีฐานะที่จะช่วยได้มาก ช่วยกัน สร้างสังคมให้ดีขึ้นเพื่อลูกหลานของเรา การแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์ปชั่น ถือว่าสำคัญ จะสำเร็จเมื่อไหร่ ไม่เป็นไร แต่ขอให้พยายาม โดยประชาชนควรเปิดรับข้อมูลข่าวสารในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ แต่ปัญหาของประชาชนคนไทยนั้น ไม่รักในการอ่าน โดยเฉพาะผู้สูงอายุซึ่งมีประสบการณ์ แต่ขาดการติดตามข่าวสารทางด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น จึงขาดข้อมูลที่จะแลกเปลี่ยน พูดคุยกันระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุสูญเสียโอกาสในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบทางการเมือง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น”⁶⁸

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ได้สรุปเกี่ยวกับการติดตามและแหล่งข่าวสารการเมืองที่สำคัญ ดังนี้

1) โดยทั่วไปคนไทยรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุและโทรทัศน์มากกว่าแหล่งข่าวสารการเมืองอื่นๆ (หนังสือพิมพ์ และการสนทนาพูดคุยทางการเมือง)

⁶⁷สุพล ด้วยตั้งใจ, พระราชบัญญัติแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท Science Center, 2542), หน้า 5.

⁶⁸ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม, การบริหารสังคม:ศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2553), หน้า 54.

2) ผู้ที่มีข่าวสารการเมืองสูง จะเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ การสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง และวิทยุ โทรทัศน์

จะเห็นได้ว่าการติดตามและแหล่งข่าวสารทางการเมือง ได้มีการพัฒนาการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีความหลากหลายรูปแบบ เช่น อินเทอร์เน็ต กระดานเสวนา ห้องสนทนาในอินเทอร์เน็ต และทางโทรศัพท์มือถือ รวมทั้งนิตยสารต่างๆ ที่มีขึ้นอย่างมากมายในระบบการสื่อสารในยุคปัจจุบัน ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ⁶⁹

สมบัติ จันทรวงศ์ ได้กล่าวถึงแหล่งข่าวสารในการรับข่าวสารทางการเมือง ดังนี้

1) การใช้สิ่งพิมพ์และการประชาสัมพันธ์ เป็นการรณรงค์หาเสียงอย่างเป็นทางการเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในเขตเลือกตั้ง ได้รู้จักผู้สมัคร โดยอาจจะทำเป็นป้ายคัทเอาท์ขนาดใหญ่ บอกชื่อ สังกัดพรรค พร้อมคำขวัญและรูปภาพของผู้สมัคร นอกจากนั้นก็มีโปสเตอร์ใบปลิว หรือการ์ดขนาดเล็กสำหรับแนะนำตัวผู้สมัคร ซึ่งอาจจะออกมาเป็นระยะๆ ในช่วงระหว่างที่ทำการหาเสียง หรืออาจจะออกมาแก่ข่าว ที่ถูกโจมตี นอกจากนี้ก็มีการใช้รถที่มีโปสเตอร์ หรือแผ่นป้ายโฆษณา ชื่อ รูป หมายเลขประจำตัวของผู้สมัครให้วิ่งกระจายเสียงไปตามชุมชนต่างๆ เพื่อให้ประชาชนทราบข่าวสารของผู้สมัคร ในกรณีที่ผู้สมัครไม่ได้ออกไปสัมผัสประชาชนโดยตรง

2) การปราศรัยหาเสียง มีหลายรูปแบบคือ อาจจะเป็นการปราศรัยที่ทำไปอย่างมีพิธีการมีการจัดเวลาปราศรัย ที่มีการนัดหมายหรือประชาสัมพันธ์ไว้ล่วงหน้าหรืออาจเป็นแบบที่ผู้สมัครได้รับเชิญให้ขึ้นเวทีปรากฏตัวและกล่าวคำปราศรัยในงานพิธีต่างๆ ที่หวัะแนนอ้าง โอกาสจัดขึ้น เช่น งานบวชนาค งานศพ งานวันเกิด เป็นต้น หรืออาจจะเป็นแบบองค์กรที่เป็นกลางทางการเมือง เช่น หอการค้าจังหวัด จัดอภิปรายขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้สมัครที่เป็นหัวหน้าทีม ของทุกทีมมีโอกาสมาแถลงนโยบาย หรือให้ประชาชนผู้เข้าฟัง ได้ซักถามข้อข้องใจได้ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการปราศรัยเพื่อหาเสียง โดยตรงอาจจะเป็นวิธีหลักในบางพื้นที่ ซึ่งประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง แต่บางพื้นที่อาจเป็นผลพลอยได้ของการประชาสัมพันธ์ตัวผู้สมัครให้เป็นที่รู้จักเท่านั้น

3) การเข้าถึงตัวผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เป็นการหาเสียงแบบที่นิยมเรียกว่า การเคาะประตูบ้าน เป็นที่นิยมกันมากในหมู่ผู้สมัครหน้าใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีประชากรหนาแน่น เพราะนอกจากได้ภาพพจน์ว่าเป็นผู้สมัครที่เข้าถึงได้แล้ว ยังดูว่าเป็นการสร้างความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมกับชาวบ้านได้ในระยะเวลาอันสั้น

⁶⁹พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, ข่าวสารการเมืองของคนไทย, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526), หน้า 133 - 134.

4) การใช้สื่อมวลชนเพื่อการหาเสียง สื่อมวลชนทุกประเภท โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์มีบทบาทสำคัญในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการหาเสียงในระดับชาติ โดยเฉพาะผู้สมัครหน้าใหม่จะให้ความสำคัญกับโอกาสดังกล่าวมาก เพราะถือว่าการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตนเองเป็นอย่างดี เนื่องจากผู้สมัครจะสามารถนำข่าวไปทำการแจกจ่ายให้กับชาวบ้าน หรือเพื่อนำลงในเอกสารประชาสัมพันธ์ที่ตนทำเลียนแบบรูปแบบของหนังสือพิมพ์ สำหรับแจกจ่ายในเขตพื้นที่เลือกตั้งอีกทีหนึ่ง⁷⁰

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ ได้กล่าวถึงวิธีการรับข่าวสาร โดยการส่งข่าวสาร ไปยังผู้รับสาร โดยได้แยกวิธีการส่งข่าวสารไว้ 2 ประเภทคือ

1) สื่อมวลชน หรือสื่อสารมวลชน หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเข้าถึงกลุ่มจำนวนมากที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายและมีความแตกต่างกันทั้งฐานะ อายุ เพศ การศึกษาและอื่น ๆ

2) สื่อบุคคล หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ส่งข่าวสารถึงผู้รับ โดยอาศัยช่องทางจากบุคคลถึงบุคคล เป็นการติดต่อสื่อสารที่ผู้ส่งและผู้รับมีจำนวนสองคนหรือมากกว่า สื่อประเภทนี้นิยมใช้อย่างกว้างขวาง ได้แก่ การพบปะพูดคุยอย่างมีปฏิสัมพันธ์กัน⁷¹

Almond and Powell กล่าวว่า “การสื่อสารทางการเมือง” เป็นเสมือนเส้นประสาท (Nerves) ของระบบการเมืองที่มีเครือข่ายครอบคลุมและเชื่อมโยงทุก ๆ ส่วนของระบบการเมือง ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจกับระบบสื่อสารทั้งระบบ ไม่สามารถตัดส่วนใดส่วนหนึ่งออกไปได้ การตัดส่วนหนึ่งส่วนใดของการสื่อสารออกไปจะมีผลให้การอธิบายระบบนั้น ๆ ขาดหายไปด้วย

“การสื่อสารทางการเมือง” เป็นการประสานความร่วมมือกับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อสื่อความต้องการของประชาชนถึงผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ การไหลของข้อมูลข่าวสารในระบบการเมือง การวิเคราะห์และเปรียบเทียบ โครงสร้างที่แสดงถึงหน้าที่ของการสื่อสาร เนื่องจากประชาชนต้องการรู้ความเป็นจริงที่เพียงพอต่อการตัดสินใจในการอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ต้องการทราบนโยบายของผู้นำแต่ละคน ต้องการทราบกระทำของรัฐบาลเพื่อประเมินและควบคุมการทำงาน รวมทั้งพยายามที่จะมีอิทธิพลและควบคุมผู้นำ ภายใต้บทบาทของกลุ่มต่าง ๆ⁷²

⁷⁰ สมบัติ จันทรวงศ์, การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง : กรณีศึกษาเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2529, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิเพื่อการวิจัยและการพัฒนา, 2530), หน้า 30-36.

⁷¹ ไชยยศ เรื่องสุวรรณ, การประชาสัมพันธ์หลักการและแนวปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : เขื่อนแก้วการพิมพ์, 2535), หน้า 35.

⁷² Almond and Powell, Comparative Politics : System, Process and Policy, อ้างใน เสถียร เขยประทับ, การสื่อสารกับการเมือง : เน้นสังคมประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 141.

2) ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

Almond and Powell ได้วิเคราะห์ระบบการเมืองโดยจำแนกโครงสร้างตามหน้าที่ในการสื่อสารหรือช่องทางการสื่อสารทางการเมืองไว้ 5 ช่องทาง คือ

1) การสื่อสารแบบพบหน้ากันอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Face to Face Contact) หมายถึง การสื่อสารข้อมูลข่าวสารอย่างไม่เป็นทางการ หรือการสื่อสารแบบปฐมภูมิซึ่งจะอยู่ในรูปของการ แสดงความคิดเห็น หรือการสนทนากับเพื่อน ผู้ร่วมงาน โดยเป็นวิธีการที่คน ๆ หนึ่งเล่าเรื่อง ให้ ความเห็น หรือวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์บ้านเมืองให้อีกคนหนึ่งฟัง และผู้ที่รับฟังนั้น ได้รับเอา เรื่องราวเหล่านั้น และเห็นด้วยกับความคิดของบุคคลผู้นั้น ซึ่งมักจะเกิดสภาพการสื่อสารลักษณะนี้ใน ระบบการเมือง หรือสังคมที่ยังไม่มีวิวัฒนาการมากพอ แต่อย่างไรก็ตามแม้ในสังคมที่พัฒนาแล้ว การ สื่อสารในลักษณะเช่นนี้ยังมีความสำคัญอยู่ในรูปของการที่บุคคลที่เป็นที่ยกย่องนับถือของคนในกลุ่ม แสดงความคิดเห็นออกมา ตลอดจนชี้แนะว่าเรื่องอย่างนี้สมควรเป็นอย่างนั้นอย่างนี้คนอื่นที่ ได้รับฟัง มักจะรับเอาความเห็น ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อถือในตัวบุคคลผู้นั้นอยู่แล้ว บุคคลเช่นนี้มักเรียกกันว่า ผู้นำทางความคิดเห็น (Opinion Leader) ผู้ที่จะเป็นผู้นำความคิดเห็นได้มักจะมีสถานภาพทางสังคม และบุคลิกภาพที่ดี โดยเป็นเสมือนตัวกลาง หรือสื่อในการแปลความคิดเห็น และจะแปรความหมาย ของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อในการพบปะ ตามความรู้ และความเชื่อถือของตน ในปัจจุบันนัก สังคมศาสตร์ได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการว่าสามารถพัฒนาและเกิดประโยชน์ ได้มาก สื่อมวลชนไม่ได้มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน สื่อบุคคลที่มีบทบาทสำหรับประชาชนใน การเรียนนโยบายและระบบสังคม แม้จะมีได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเรียนรู้ทางการเมือง แต่มีอิทธิพล โดยทางอ้อม กล่าวคือ สามารถนำข่าวสารผ่านตัวกลางที่มีความรู้สึกร่วมกัน มีความเชื่อมโยงกัน ทางวัฒนธรรมและจิตใจพอสมควร โดยเฉพาะสังคมชนบทหรือผู้ที่ไม่มีการศึกษาจะพบว่ามี การ สื่อสารแบบพบหน้ากันค่อนข้างมาก และพบเห็นได้อย่างชัดเจน ดังนั้น จะเห็นว่าช่องว่างทางการ สื่อสารทางการเมืองนี้ คือ การสนทนาแบบไม่เป็นทางการ

2) การสื่อสารแบบสังคมที่ไม่ใช่ระบบการเมือง (Non Political Social Structure) หมายถึง การสื่อสารในสังคมจารีตประเพณี โดยผ่านตัวกลาง คือ หัวหน้าเผ่า ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสใน ครอบครัว ผู้นำทางศาสนา ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีอิทธิพลอย่างมากในสังคมชนบท โดย ตัวกลางดังกล่าวมีบทบาทในการเป็นผู้ริเริ่ม (Initiator) และแปลผลข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้สมาชิก ส่วนใหญ่ในสังคมรับทราบ และผู้ที่มีความขัดแย้งเปรียบเสมือนตัวกลางที่อยู่ระหว่างรัฐบาลกับ ประชาชนในการส่งผ่านข่าวสาร เพราะจะเป็นบุคคลที่รับรู้ข่าวสารและมีความเข้าใจ สามารถเป็น เครื่องหมายที่ทำให้เกิดการต่อรองระหว่างสมาชิกในสังคมระบบประชาธิปไตยได้ง่ายขึ้น โครงสร้างสังคมจารีตประเพณียังคงมีความสำคัญในสังคมสมัยใหม่ที่ยังได้รับการซึมผ่านด้วย

ประเพณี และระบบสังคมที่ไม่เป็นทางการรวมทั้งครอบครัว ศาสนา อาชีพ และระบบการศึกษา ที่ผู้นำ และประชาชนก็ยังคงแสดงบทบาทในชีวิตส่วนบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันทั้ง ปัญหา และโอกาสที่ไม่ใช่เฉพาะทางการเมืองเท่านั้น แต่อาจก่อให้เกิดการต่อรอง การเมืองที่ต้องการจะเข้าไป หรือเกิดความเคลื่อนไหวในจุดมุ่งหมายทางการเมืองอื่น ๆ อันเป็นการริเริ่มการพัฒนาทางการเมืองให้มากขึ้นผู้นำทางศาสนาในสังคมจารีตประเพณีนี้จะเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดทางโลกและการเมือง ซึ่งจะเห็นว่าช่องทางการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบนี้ ได้แก่ หัวหน้าเผ่า (Tribal Head) ผู้อาวุโสในครอบครัวขยาย (Council of Elders in Extended Family) ผู้นำชุมชนแบบจารีต (Traditional Community Leaders) ผู้นำทางศาสนา (Religious Leaders)

3) การสื่อสารในปัจจัยนำเข้าของระบบการเมือง (Political Input Structures) หมายถึง ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองที่สามารถเป็นตัวแทนการเข้าสู่ระบบการเมืองโดยผ่านสมาคมการเมือง (Political Associations) กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Groups) พรรคการเมือง (Political Parties) เพื่อถ่ายทอดข้อเรียกร้อง ความต้องการ ความคิดเห็นประชาชน ความคิดเห็นผู้นำทางการเมือง หรือการที่ผู้นำทางการเมืองกระจายข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ผ่านช่องทางสำคัญ คือ พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ ในทางตรงข้ามพรรคฝ่ายค้านก็สามารถเป็นช่องทางที่จะเปิดเผยถึงความผิดพลาด และไม่เหมาะสมของผู้มีหน้าที่ในการบริหาร โดยการสื่อสารประเภทนี้ต้องมีการจัดตั้งองค์กรที่เป็นอิสระ มีระเบียบวินัย และความเข้มแข็ง การเรียกร้องจึงจะเป็นไปอย่างได้ผล อีกทั้งยังต้องพยายามสร้างเครือข่ายในการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

4) การสื่อสารในปัจจัยส่งออกของระบบการเมือง (Political Output Structures) หมายถึง ช่องทางการสื่อสารที่เป็นทางการ ได้แก่ หน่วยราชการ ซึ่งเป็นเครือข่ายสำคัญในการที่ ผู้นำทางการเมืองใช้ในการติดต่อกับข้าราชการ และเป็นตัวประสานระหว่างผู้นำทางการเมืองกับประชาชน ด้วยการกระจายข้อมูลข่าวสารไปให้ทั่วถึงทั้งระบบ โดยเฉพาะด้านนโยบายทั้งในชุมชนเมืองและชนบททั้งทิศทางขึ้นและลง ทำให้เกิดความร่วมมือและเกิดความเคลื่อนไหวในสังคม อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมระหว่างผู้นำทางการเมืองกับประชาชน โดยเป็นเครื่องมือที่ประชาชนจะใช้แสดงความไม่พอใจการร้องทุกข์หรือขอความช่วยเหลือได้

5) สื่อมวลชน (Mass Media) หมายถึง การสื่อสารที่เกี่ยวกับเหตุการณ์และปรากฏการณ์ทางการเมือง หรือการสื่อสารจากรัฐบาลถึงประชาชน หรือการสื่อสารจากคนกลุ่มหนึ่งสู่อีกกลุ่มหนึ่ง โดยผ่านช่องทางการสื่อสาร คือ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร และหนังสือ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมากี่ด้วยจุดประสงค์เฉพาะเพื่อต้องการให้ข่าวสารแก่ประชาชน หากประชาชนมีการศึกษา

สูงพอและมีการสื่อสารมีประสิทธิภาพพอ การใช้สื่อมวลชนให้ข่าวสารต่าง ๆ แก่ประชาชนนับว่าเป็นวิธีการที่ประหยัดมาก⁷³

Deutsch, Kazl W กล่าวว่า กลไกที่เป็นผู้รับสารจะมีประสิทธิภาพมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของช่องทางเดินข่าวสารและปริมาณข่าวสาร ดังนี้

1) ช่องทางเดินข่าวสาร (Channels of Communication) ได้แก่ บุคคล กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพลการเมือง หน่วยงานราชการ สื่อมวลชน เป็นต้น

2) ปริมาณข่าวสาร (Load) หมายถึง จำนวนของข้อมูลข่าวสารที่จะรายงานให้ระบบได้รับรู้และสมรรถนะในการรับข่าวสารของระบบจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพ และความรับผิดชอบของช่องทางเดินข่าวสารที่จะยอมเปิดรับให้ข่าวสารสามารถไหลเข้าสู่ระบบได้อย่างรวดเร็ว และไม่บิดเบือนซึ่งจะเป็นผลดีต่อกลไกการตัดสินใจในอันที่จะได้รับข้อมูลที่เที่ยงตรง และสามารถตัดสินใจ ตอบสนองเป้าหมายของระบบอย่างไม่ผิดพลาด ผลที่เกิดจากการตัดสินใจของระบบก็คือ นโยบาย หรือคำสั่งต่าง ๆ ของระบบการเมือง แม้กลไกการตัดสินใจจะสามารถกำหนดนโยบายหรือคำสั่งที่สนองเป้าหมายของระบบได้อย่างถูกต้อง ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกลไกที่เป็นตัวนำเอานโยบายของระบบไปดำเนินการ โดยกลไกควบคุมและการป้อนกลับข่าวสาร จะรายงานให้ระบบได้รับรู้ถึงผลลัพธ์ของการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ⁷⁴

พฤษทิสาณ ชุมพล กล่าวว่า “การสื่อสารทางการเมือง” เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองระหว่างบุคคล ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง โดยที่ระบบการเมืองหรือรัฐบาลจะได้เรียนรู้ถึงนโยบาย และกิจกรรมต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป และเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทางการเมือง⁷⁵

3) ข้อจำกัดในการสื่อสารทางการเมือง

Almond and Powell กล่าวว่าในระบบการเมืองที่เปิดจะมีโครงสร้างและช่องทางการสื่อสารทางการเมืองที่หลากหลายทั้งผู้นำและประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งข่าวสารต่างๆ ได้อย่างมากมาย แต่ก็ยังมีข้อจำกัดของการสื่อสารหลายประการดังนี้

⁷³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 141.

⁷⁴ Deutsch, Kazl W, *The Nerves of Government*, อ้างใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 142 – 143.

⁷⁵ พฤษทิสาณ ชุมพล, *ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น*, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 181.

3.1) การบิดเบือนของช่องทางการสื่อสาร

ช่องทางการสื่อสารที่อาจบิดเบือนได้ด้วยคุณภาพของเสียง เวลา ความคาดหวังของผู้นำ ต้นทุน แผนการทางการเมือง การผ่านเข้าออกของข่าวสารในแต่ละช่วงเวลา การแปรผล และวิเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญที่จะแปรความหมายสู่ความหมายที่เข้าใจง่าย ๆ วิจารณ์ญาณของข้าราชการ สายการบังคับบัญชา การประสานงาน ความรับผิดชอบความสนใจและแปรผลให้ตรงกันตามความต้องการของผู้นำและประชาชนที่เป็นเสียงสะท้อนกลับที่เป็นข้อมูลลักษณะไหลขึ้น (Upwards) ที่อาจถูกลบหรือข่าวสารหายไปโดยเฉพาะในชนบท

3.2) ความซับซ้อนและระบบเทคโนโลยี

กระบวนการทางการเมืองและระบบการเมืองจะขึ้นกับความซับซ้อนและระบบเทคโนโลยี การหันเหความสนใจของประชาชนที่จะเข้าถึงข่าวสารได้ทันเวลาสำหรับการตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ หากช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างและมีการแข่งขันกันทำงาน โดยใช้แหล่งสารเดียวแต่เจาะลึกอย่างได้ผล การไหลของข้อมูลข่าวสารมากหรือน้อย เทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การไหลของข้อมูลข่าวสารมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของผู้นำที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนด้วย

3.3) นโยบายการบิดเบือนข่าวสาร

นโยบายการบิดเบือนของข่าวสารอาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมและความสามารถของระบบการเมืองที่ใช้ตัวแทน คือ ระบบราชการที่จะสกัดกั้น ควบคุม หรือแพร่กระจายข่าวสาร ด้วยการผ่านสายการบังคับบัญชา การรวมศูนย์อำนาจของระบบราชการ ทำให้นโยบายต่างๆ ที่ออกมาย่อมไม่สามารถสนองความต้องการได้

3.4) คุณสมบัตินของผู้รับสาร

ผู้รับสารภายใต้รูปแบบการเลือกรับสารหรืออิทธิพลอันจำกัดของการสื่อสาร นักการสื่อสารมองเห็นว่าคุณสมบัติต่าง ๆ ของผู้รับสารเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปแบบของปฏิกริยาย้อนกลับของประชาชน การที่จะเสนอข่าวสารใด ๆ ต้องศึกษาวิเคราะห์เพราะหาก ข่าวสารใด ๆ ไม่สอดคล้องกับความรู้ความคิดเห็น ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติ หรือปทัสถานของกลุ่มผู้รับข่าวสาร ข่าวนั้นก็จะได้ไม่ได้รับความสนใจ ประชาชนจะปิดการรับสารหรือถ้าเปิดรับก็จะไม่สนใจอย่างแท้จริง ซึ่งมีผลกระทบต่อการศึกษาข่าวสารที่ได้รับด้วย โดยสิ่งที่มีผลกระทบต่อ การศึกษาข่าวสารที่สำคัญคือ

- สิ่งที่ประชาชนสะสมไว้แต่ดั้งเดิม คือ ความรู้ ความคิดเห็น ทักษะคติ ถ้าข่าวสารต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการ สิ่งเหล่านี้จะได้รับความสนใจ

- การสื่อสารระหว่างบุคคล จากการเข้าอบรม ประชุมสัมมนา จากการฟังการดูจากสื่อมวลชน ประชาชนอาจนำเอาข่าวสารไปสนทนากับบุคคลอื่นได้

- อิทธิพลของผู้นำ คือ ประชาชนมักจะฟังความคิดเห็นของผู้นำ
- ภาพพจน์ของรัฐบาลและสื่อมวลชน ความน่าเชื่อถือ นำไว้วางใจของรัฐบาลและความเป็นกลาง หรือความอิสระเสรีในการเผยแพร่ของสื่อมวลชน⁷⁶

อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี ได้กล่าวถึง อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่น อันเป็นผลจากการทำงานด้านการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากองค์ประกอบของการสื่อสาร ดังนี้

1) ผู้ส่งสาร (Sender) ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่นซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากชาวบ้านในท้องถิ่นต้องเข้าใจในสภาพปัญหาในท้องถิ่นและความต้องการของชาวบ้านโดยการจัด องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สัณจรประจำเดือนเป็นการออกไปพบปะชาวบ้านและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้าน

2) เนื้อหาของข่าวสาร (Message) หมายถึง ความชัดเจนของเนื้อหาที่สื่อสารไปยังชาวบ้านในท้องถิ่น ปรากฏว่า มีชาวบ้านเป็นส่วนน้อยไม่เข้าใจในเนื้อหาสาระ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนโยบายของรัฐบาลแต่ชาวบ้านมีความเข้าใจมากขึ้นจากการพบปะกับนักการเมืองท้องถิ่นเป็นการส่วนตัวงานแต่งงาน องค์การบริหารส่วนตำบลสัณจรประจำเดือน เป็นต้น

3) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) เมื่อพิจารณาถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการเลือกใช้สื่อให้มีความเหมาะสม ปรากฏว่า อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากปัญหาดังกล่าวมีน้อย เนื่องจากนักการเมืองท้องถิ่นมีความเข้าใจในคุณลักษณะของประชาชนในท้องถิ่นนั้นและช่องทางการสื่อสารที่จะสื่อสารกับชาวบ้านก็เป็นวิธีเก่าที่ได้นิยมปฏิบัติกันมาในท้องถิ่นนั้น เช่น การพูดคุยในงานต่างๆ การสื่อสารผ่านหอกระจายข่าว วิทยุชุมชน และผ่านสื่อแผ่นพับและใบปลิว เป็นต้น

4) ผู้รับสาร (Receiver) ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่น ประเด็นของระดับการศึกษา ความไว้วางใจ ทศนคติ และความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้รับปรากฏว่าชาวบ้านได้ให้ความไว้วางใจนักการเมืองท้องถิ่นเนื่องจากได้รับการเลือกตั้งอย่างชอบธรรมจากความไว้วางใจของชาวบ้าน ส่วนประเด็นในเรื่องการศึกษามีผลต่ออุปสรรคในการสื่อสารเล็กน้อย เนื่องจากชาวบ้านบางคนไม่สามารถรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์แต่สามารถรับข้อมูลจากช่องทางอื่นได้ เช่น หอกระจายข่าว เสียงตามสาย เป็นต้น⁷⁷

⁷⁶ Almond and Powell, *Comparative Politics : System, Process and Policy*, อ้างใน เสถียร เขยประทับ, การสื่อสารกับการเมือง : เน้นสังคมประชาธิปไตย, อ้างแล้ว, หน้า 156 – 166.

⁷⁷ อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี, “รูปแบบการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่น”, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม - ธันวาคม 2552) : 50.

กานต์วี บุญญนุชสิรินันท์ สรุปว่า “การรับรู้ข่าวสารจากสื่อสารมวลชน สามารถนำไปใช้ในการอธิบาย ความเข้าใจในการเลือกตั้งรูปแบบใหม่ ในลักษณะของการรับรู้ข่าวสารการเลือกตั้งของประชาชน มีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบใหม่ ในลักษณะ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ รถประชาสัมพันธ์ ประชาสัมพันธ์หอกระจายข่าว วิทยุแผ่นพับ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ รวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคปัจจุบัน ซึ่งการรับรู้ข่าวสารจากสื่อดังกล่าว จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การพิจารณาตัดสินใจ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และนอกจากนี้ข่าวสารต่างๆที่ประชาชนได้รับจะช่วยลดความไม่แน่ใจ และเพิ่มการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพของบุคคลได้ และสำหรับบุคคลที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองตลอดเวลา แสดงให้เห็นว่ามีความสนใจทางการเมือง มีความกระตือรือร้นในกิจกรรมทางการเมือง และมีโอกาสออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้งแบบใหม่สูง”⁷⁸

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีหลายรูปแบบ ทั้งวิทยุ สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และโฆษณาต่างๆ ถ้าประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านใดด้านหนึ่งเข้าไป ก็จะคิดและเชื่อตามนั้นเป็นส่วนใหญ่ โดยปัจจุบันทุกบ้านมีวิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งสามารถรับรู้ข่าวสารได้รวดเร็วตลอดเวลา การเลือกตั้ง คือก้าวแรกของนักการเมือง ที่ต้องอาศัยสื่อ ถ้าลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่ไม่มีการโฆษณา ไม่มีการสื่อสาร เพื่อหาเสียง ก็จะไม่เป็นที่รู้จัก ยากที่จะมีคนยอมรับ อาจส่งผลต่อการไม่ได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้ง

2.4.13 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง

โกวิทย์ พวงงาม กล่าวถึง การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองของสตรีใน อบต. ดังนี้

1) วางแผนโดยจัดระบบข้อมูลบุคคลเครือข่าย ประกอบด้วย สามี/ภรรยา เพื่อนญาติพี่น้อง สมาชิกกลุ่มสตรี กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตร กำหนด ผู้ช่วยฯ ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ประธานกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

2) การใช้วิธีการหาเสียง เช่น

- 2.1) เดินไปพบปะพูดคุยกับชาวบ้านตามบ้านเรือน
- 2.2) ติดป้ายหาเสียงและใบปลิวไว้ตามที่ชุมชนของหมู่บ้าน
- 2.3) นั่งพูดคุยตามร้านกาแฟ ร้านขายก๋วยเตี๋ยว ฯลฯ
- 2.4) เข้าไปร่วมงานประเพณีต่างๆ ของชุมชน

⁷⁸กานต์วี บุญญนุชสิรินันท์, “ความเข้าใจของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบใหม่ พ.ศ. 2550”, การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2551, หน้า 27.

- 2.5) ใช้หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน
  - 2.6) ใช้รถมอเตอร์ไซด์/จักรยาน/ยานพาหนะอื่นๆกระจายหาเสียง
  - 2.7) แจกบัตรแนะนำตัวเองพร้อมเบอร์ในชุมชน
  - 2.8) จัดเวทีชาวบ้านเพื่อเสนอการพัฒนาตำบลที่เป็นรูปธรรม
- 3) การประเมินผลคะแนนเสียง เช่น
- 3.1) ให้อาตีพี่น้องสอบถามความเห็นตามหมู่บ้านและครัวเรือน
  - 3.2) สังเกตพฤติกรรมชาวบ้านเวลาไปพูดคุยด้วย
  - 3.3) ทดลองประมวลคะแนนตามเครือข่ายต่าง ๆ ในหมู่บ้านที่จะยินดีให้การสนับสนุน
  - 3.4) จัดทำบันทึกความก้าวหน้าของคะแนนเสียง
- 4) แหล่งที่มาและการใช้จ่ายเงินทุน
- 4.1) จากตนเอง ครอบครัว และญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง
  - 4.2) วางแผนการใช้จ่ายอย่างประหยัด รัศมย์ คุ่มค่า
  - 4.3) การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์⁷⁹

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในลักษณะของกิจกรรมทางการเมือง เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญสำหรับการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผลมาจากการกระจายอำนาจมาให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีสิทธิ มีเสียงดำเนินการปกครองตามแนวทางประชาธิปไตย ถ้าการปกครองท้องถิ่นประชาชนไม่สนใจ และไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงแล้ว ระบบการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ จะไม่เกิดประโยชน์ในสิทธิทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง⁸⁰

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน ได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม และส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงาน หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารให้มีความรับผิดชอบต่องสังคมมากยิ่งขึ้น

⁷⁹โกวิท พวงงาม, การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับมิติใหม่ การเลือกตั้งท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, 2544), หน้า 42 - 43.

⁸⁰มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, การบริหารการปกครองท้องถิ่น หน่วยที่ 1 - 7, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533), หน้า 66 - 69.

2.4.14 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง

โกวิทย์ พวงงาม กล่าวว่า เทศบาลเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่ลอกเลียนแบบมาจากระบบรัฐสภาซึ่งเน้นสถาบันนิติบัญญัติเป็นหลัก และเป็นรูปแบบการปกครองที่ยอมรับความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเป็นตัวแทนของประชาชนเข้ามาบริหารงานท้องถิ่น

กลุ่มการเมืองในเทศบาลเป็นกลุ่มการเมืองที่เกิดขึ้นโดยวัตถุประสงค์เพื่อต้องการส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ลักษณะของการรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นแม้จะเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่มิได้หมายความว่า กลุ่มการเมืองดังกล่าวจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มอิทธิพลตามความหมายของนักวิชาการ เพราะกลุ่มการเมืองดังกล่าวต้องการที่จะเข้าไปเสนอแนะและจัดการกับนโยบายสาธารณะ ด้วยการจัดตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นด้วยตนเอง

ปัจจุบันกลุ่มการเมืองในระบบการเมืองท้องถิ่น ไทย มีการแสดงกิจกรรมทางการเมืองหรือทำหน้าที่คล้ายคลึงกับพรรคการเมืองในระดับประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการหาเสียงในช่วงก่อนการเลือกตั้ง การบริหารงานในเทศบาลซึ่งมีรูปแบบการบริหารคล้ายคลึงกับระบบรัฐสภาไทยและแม้ว่าในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความหมายและลักษณะพรรคการเมืองเอาไว้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในหมวดที่กล่าวถึงการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมือง เมื่อพิจารณาจากกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเปิดโอกาสให้การเมืองไทยมีพรรคการเมืองที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น หรือแม้แต่กลุ่มการเมืองในท้องถิ่นต่างๆ สามารถที่จะพัฒนาเป็นพรรคการเมืองในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติได้ง่ายขึ้น แต่ในกฎหมายดังกล่าวก็ยังมีอีกหลายมาตราที่ดูเป็นอุปสรรคต่อการที่กลุ่มการเมืองจะสามารถพัฒนาเป็นพรรคการเมืองได้ หากพิจารณาจากการจัดตั้งกลุ่มการเมือง พบว่ามีความแตกต่างจากพรรคการเมือง ดังนี้

1) โครงสร้าง กลุ่มการเมืองไม่ซับซ้อน ประกอบด้วยผู้นำแกนนำ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของกลุ่มและผู้ติดตาม และมีลักษณะความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง ส่วนพรรคการเมืองมีโครงสร้างที่ซับซ้อนบทบาทความสัมพันธ์ภายใต้กฎระเบียบที่กำหนดไว้และมีความสัมพันธ์ในแนวนอนระหว่างสมาชิกทั่วไปเป็นงานทางการเมือง

2) ผู้นำ กลุ่มการเมืองเกิดขึ้นโดยตนเองเป็นศูนย์กลางของกลุ่ม เป็นผู้สรรหาผู้ติดตามไม่มีกฎเกณฑ์ใดในการสืบทอดตำแหน่ง พรรคการเมือง ผู้นำได้รับการแต่งตั้งคัดเลือกตามระบบกฎเกณฑ์ที่วางไว้และเป็นตัวแทนพรรคเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกเท่านั้น

3) การสรรหาผู้ติดตาม กลุ่มการเมืองเป็นผู้สรรหาผู้ติดตามโดยมีกฎเกณฑ์หลายประการ การสนับสนุนของผู้ติดตามขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่จะได้รับ ในช่วงเวลาหนึ่งขณะที่พรรคการเมืองสมาชิกรวมตัวกันเนื่องจากมีผลประโยชน์และอุดมการณ์ร่วมกันและรวมตัวกันในระยะเวลายาวนาน

4) กระบวนการแข่งขัน กลุ่มการเมืองจะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อทุกด้านในสังคม เนื่องจากกลุ่มการเมืองไม่ได้เป็นกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และมักใช้กลยุทธ์แบบลับหลังในการสร้างประสิทธิภาพในการแข่งขัน ส่วนพรรคการเมืองจะจำกัดเฉพาะเรื่องทางการเมืองภายใต้กฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้และมีลักษณะค่อนข้างเปิดเผย

5) ความสัมพันธ์ที่มีต่อระบบสังคมและการเมืองภายใน กลุ่มการเมืองมีลักษณะไม่เป็นทางการ แบบแผนความสัมพันธ์ไม่แน่นอน ส่วนพรรคการเมืองมีลักษณะแบบแผนทางการเมืองมีความสัมพันธ์ที่แน่นอนในระยะเวลายาวนาน เป็นความสัมพันธ์ที่ได้รับการยอมรับทั้งภายในและภายนอกชุมชน

แม้ว่าจะมีเงื่อนไขสำคัญหลายประการที่ทำให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นไม่สามารถพัฒนาเป็นพรรคการเมืองได้ แต่กลุ่มการเมืองท้องถิ่นถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการเมืองในระดับท้องถิ่น เพราะนอกจากเลือกสรรบุคคลลงสมัครเลือกตั้งแล้วยังมีหน้าที่ต่างๆ อีกหลายประการ เช่น

1) ทำหน้าที่รวบรวมความต้องการ ข้อคิดเห็น ข้อเรียกร้องและข้อเสนอแนะของประชาชนในฐานะที่เป็นเสมือนตัวแทนของประชาชน

2) นำเสนอความต้องการ ข้อคิดเห็น ข้อเรียกร้องและข้อเสนอแนะของประชาชนเข้าสู่ระบบโดยผ่านสภาเทศบาลหรือคณะเทศมนตรี

3) กลุ่มการเมืองใดที่มีอำนาจในการบริหารจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้กำหนดเอาไว้ และทำตามความต้องการของประชาชนให้สำเร็จ

4) กลุ่มการเมืองที่ไม่มีอำนาจในการบริหารหรือไม่ได้เป็นคณะเทศมนตรีต้องควบคุมดูแลและตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะเทศมนตรีให้ได้ผลตามเป้าหมาย เพราะกลุ่มการเมืองเป็นเสมือนผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนที่เลือกตั้งเข้าไปด้วย

5) กลุ่มการเมืองต้องทำหน้าที่ให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนและทำหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมืองอีกด้วย

การรวมกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นเทศบาลนั้น เป็นการรวมตัวกันขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการเมืองในระดับท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทั้งนี้ก็พิจารณาได้จากบทบาททางการเมืองและจากแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น จะพบว่าแนวคิดการรวมกลุ่มการเมืองในตะวันตกตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มเป็นหลัก ในขณะที่การรวมกลุ่มในสังคมไทยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ซึ่งเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่เด่นชัดในสังคม นอกจากนี้จากลักษณะ โครงสร้างของกลุ่ม

การเมืองท้องถิ่นที่มีลักษณะหลวม ไม่มีการจัดตั้งเป็นองค์กรที่แน่นอน การรวมตัวของกลุ่มก็เพื่อจะเข้าไปจัดตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นและเข้าไปบริหารนโยบายสาธารณะท้องถิ่นเป็นหลัก⁸¹

2.5 บริบททางสังคม เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.5.1 ประวัติความเป็นมา

ด้วยกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นว่าเทศบาลบางส่วนของ อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา (เดิมเป็นสุขาภิบาล) มีสภาพในด้านการตั้งถิ่นฐานการใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพเศรษฐกิจของชุมชน บริการทางสังคม และบริการสาธารณะ และรายได้ส่วนท้องถิ่นดีขึ้น จึงสมควรยกฐานะเป็นสุขาภิบาลเพื่อประโยชน์ในการทำบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2459 จึงยกฐานะท้องถิ่นบางส่วนของตำบลฉะเชิงเทรา อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จัดตั้งให้เป็นสุขาภิบาลขึ้น และมีชื่อว่า “สุขาภิบาลวังดิน” ตามประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 3 เล่ม 110 ตอนที่ 53 ลงวันที่ 26 เมษายน 2536

ในปี พ.ศ. 2542 ได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของ สุขาภิบาล เป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ให้สุขาภิบาลที่มีอยู่มีฐานะเปลี่ยนแปลงเป็น เทศบาลตำบลวังดิน เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นไป ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 9 ก ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 เทศบาลจึงได้ย้ายสำนักงานจากที่ว่าการอำเภอฉะเชิงเทรา มาอยู่ที่เลขที่ 540 ถนนบุญยจิต ตำบลฉะเชิงเทรา อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ถึงปัจจุบัน

คำขวัญ สรงน้ำสามครุบา ผ้าทอมัดหมี่ เสาหลักเมืองฉะเชิงเทรา แม่เมือง ลือเลื่องพระธาตุห้าดวง

วิสัยทัศน์เทศบาล : ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ประเพณีวัฒนธรรมงาม น้อมนำสามครุบาเมืองหน้าด่านการท่องเที่ยว

2.5.2 สภาพพื้นที่

เทศบาลตำบลวังดินมีพื้นที่ 4.5 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมบริเวณชุมชนทั้งหมู่บ้าน ในท้องที่ 1 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 6 และครอบคลุมบริเวณชุมชนเป็นบางส่วน ในท้องที่ 3 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 4, 14 และ 15 สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 540 ถนนบุญยจิต ตำบลฉะเชิงเทรา อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา⁸²

⁸¹โกวิท พวงงาม, วิพากษ์ท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มิตรภาพ, 2546), หน้า 145 – 147.

⁸²เทศบาลตำบลวังดิน, “รายงานประจำปี 2552”. เชียงใหม่ : เทศบาลตำบลวังดิน, 2553, (อัดสำเนา).

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฐิติญาธร ผ่องพันธ์ ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยในเขตบางเขน” ผลการวิจัยพบว่า “สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ทั้งในด้านการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของพรรคการเมือง การร่วมกับกิจกรรมของชุมชน การชักจูงโน้มน้าวเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ ผู้นำทางการเมือง การเข้าร่วมประท้วง การร่วมฟังการปราศรัย และด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง เช่น ส่งจดหมายแนะนำเกี่ยวกับตัวผู้สมัคร หรือนโยบายสำหรับการบริหารงาน โดยสตรีที่มีรายได้ต่อเดือน สถานภาพสมรส และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ที่แตกต่างกัน จะส่งผลให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ส่วนอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน”⁸³

ลินธุ์ มุ่งดี ได้ศึกษาเรื่อง “สตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นทางการเมืองท้องถิ่น ในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “สตรีในอำเภอสารภี มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การศึกษา อายุ อาชีพ สถานภาพการสมรสประสบการณ์การเป็นผู้นำ การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์เกี่ยวพันกับบทบาทสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ข้อเสนอแนะได้แก่ รัฐบาล ควรทำการปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับทางสังคม ให้มีลักษณะที่เป็นการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในทางสังคมของสตรีให้มากขึ้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรประสานงานกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นให้แก่นักเรียน ซึ่งในอนาคตเป็นผู้ที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการท้องถิ่น และควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงบทบาท หน้าที่การบริหารจัดการและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น”⁸⁴

กนกนุช นากสุวรรณ ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะสตรีในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อาชีพ สถานภาพ การศึกษา ความถี่ในการเปิดรับ

⁸³ฐิติญาธร ผ่องพันธ์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยในเขตบางเขน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2541, 115 หน้า.

⁸⁴ลินธุ์ มุ่งดี, “สตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2545, 90 หน้า.

ข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนและการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05”⁸⁵

ปิยะฉัตร พึ่งเกียรติร์ศมี ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) ในจังหวัดปัตตานี” ผลการวิจัยพบว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการพัฒนาสตรีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้านคือ ด้านการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับสูง ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ด้านการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง ด้านการติดต่อกับทางราชการอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่สตรีที่มีสถานภาพครอบครัวต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมแตกต่างกัน คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน ที่รับรู้ข่าวสารทางการเมือง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง ด้านการติดต่อกับทางราชการไม่แตกต่างกัน ปัญหา พบว่า คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน มีความรู้น้อย ขาดความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมืองจึงไม่ได้รับการยอมรับในเรื่องการทำงาน เท่าที่ควร โดยเฉพาะจากผู้ชาย จึงทำให้สตรี ไม่ค่อยกล้าจะเป็นผู้นำทางการเมือง และส่วนใหญ่เห็นว่า คนที่เข้าไปทำงานการเมืองทุกระดับมักจะคำนึงถึงประโยชน์ของตนเองมากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม จึงทำให้คนส่วนใหญ่ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะ คือ ให้ทางรัฐจัดให้มีวิทยากรมาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ชุมชนควรให้โอกาสสตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมและแสดงภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น และผู้ที่เข้าไปปฏิบัติงานด้านการเมืองควรจะคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าตนเอง”⁸⁶

ประมวลด นาดัน ศึกษาเรื่อง “บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทวาย จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “สตรีในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ มีบทบาท ความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ใน

⁸⁵ กนกนุช นากสุวรรณ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะสตรี ในเขตคอนเมืองกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), 2547, 111 หน้า.

⁸⁶ ปิยะฉัตร พึ่งเกียรติร์ศมี, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) ในจังหวัดปัตตานี, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์), 2547, 153 หน้า.

ระดับที่ดี อันเป็นผลจากการที่รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย ปีพุทธศักราช 2540 เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกขั้นตอน และการได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ และเคยได้สนทนากับเพื่อนฝูงเกี่ยวกับการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เคยร่วมฟังการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และยังเคยชักชวนผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นอีกด้วย การจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ทำให้ประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น อีกทั้งกระแสการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ของสตรี ประกอบกับการที่รัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ เห็นความสำคัญของสตรีที่จะเป็นพลังในการพัฒนา ตั้งแต่ระดับรากหญ้า จนถึงระดับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการปกครองระดับท้องถิ่น ในแต่ละรูปแบบได้เปิดโอกาสให้ประชาชน ทั้งชายและหญิงในท้องถิ่น⁸⁷

สันติ สันหัด ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาททางการเมืองของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า “สถานภาพของบุคคลมีผลต่อทัศนคติต่อบทบาททางการเมือง กล่าวคือเพศชายจะเห็นว่าบุรุษดีกว่าสตรี และเพศหญิงจะเห็นว่าสตรีดีกว่าบุรุษ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่ามีการยอมรับบทบาทสตรีเพราะปัจจุบันสตรีได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น เห็นว่าสตรีมีบทบาททำให้การบริหารงานดำเนินการไปได้ดี ไม่แพ้ผู้ชาย สตรีมีมนุษยสัมพันธ์ดีเพราะบุคลิกส่วนตัวสตรีมีความอ่อนน้อมถ่อมตนไปตามขนบธรรมเนียมของสังคมไทย ไม่ก้าวร้าวแข็งกระด้าง สนใจรับฟังเสียงประชาชนเพื่อนำมาประกอบพิจารณาวางแผนและจัดทำโครงการต่างๆ ค่อนข้างสูง มีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพราะเป็นคนชอบคิดชอบทำ มีความอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะเป็นคนรักสวยรักงามชอบตกแต่งสภาพแวดล้อม เนื่องจากปัจจุบันสตรีจำนวนไม่มากที่อาสาเข้ามาสมัครเลือกตั้งและได้รับการคัดเลือกเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ จึงมีความตั้งใจสูงเพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย ข้อเสนอแนะพบว่า ควรมีการส่งเสริมให้สตรี โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนสตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น ช่วยหาเสียงให้ผู้สมัครเลือกตั้ง ควรเพิ่มบทบาทการตรวจสอบการทำงาน เช่น ติดตามดูการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น⁸⁸

สุพินดา เกิดมาลี ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า “สตรีมีส่วนร่วมทางการเมือง

⁸⁷ ประมวล นาคัน, “บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2547, 71 หน้า.

⁸⁸ สันติ สันหัด, “บทบาททางการเมืองของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย”, การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2547, 96 หน้า.

เมืองอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีคือ ระดับการศึกษา และอาชีพ ส่วนอายุ รายได้ต่อเดือน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง”⁸⁹

นาถลดา นานินธิภูมิ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาททางการเมืองของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลกิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า “บทบาททางการเมืองของสตรีด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง และด้านการพัฒนา การแก้ปัญหา ประชาชนส่วนใหญ่ให้การยอมรับสตรีที่มีคุณวุฒิให้เข้ามาบริหารงานท้องถิ่นและเหมาะสมกับการเข้ามาบริหารงานสามารถพัฒนาแก้ปัญหาขององค์กรได้”⁹⁰

ชุมพร แสงมณี ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทสตรีในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสตรีทำงานได้ดีกว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลชาย เพราะมีความละเอียดรอบคอบและเอาใจใส่ติดตามความก้าวหน้าได้ดีกว่าชาย นอกจากนี้ยังสามารถประสานการใช้ประโยชน์จากองค์กรสตรีในหมู่บ้านได้ดีกว่า เช่นกลุ่มสตรีแม่บ้าน และยังสามารถให้การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาหมู่บ้านได้อย่างราบรื่น ตลอดจนประสานประโยชน์กับทางราชการได้อย่างเต็มที่”⁹¹

สกวเดือน เวชสัมพันธ์ ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในแขวงเมืองรายเทศบาลนครเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “สตรีในแขวงเมืองรายส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้งถูกกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคนไทย แต่ไม่ทราบว่าการยุบสภานั้นเป็นอำนาจของใคร และโดยภาพรวมสตรีในแขวงเมืองรายมีความรู้ ความเข้าใจระดับปานกลาง ความคิดเห็นทางการเมือง สตรีในแขวงเมืองรายมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประจำถึงค่อนข้างบ่อยกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การพูดคุยการเมืองและการชักชวนบุคคลอื่นไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพราะเห็นว่า ระบบประชาธิปไตยนั้นเป็นทางออกสำคัญต่อระบบการเมืองไทยปัจจุบัน ประชาชนต้องไปใช้สิทธิด้วยการลงคะแนนเสียง

⁸⁹สุพินดา เกิดมาลี, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม), 2547, 80 หน้า.

⁹⁰นาถลดา นานินธิภูมิ, “บทบาททางการเมืองของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบล กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2549, 227 หน้า.

⁹¹ชุมพร แสงมณี, “บทบาทสตรีในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษา: อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2549, 230 หน้า.

เลือกตั้ง แต่ภาพรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในแขวงเมืองรายอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ผลการวิเคราะห์ปัจจัยในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า เกี่ยวข้องกับความศรัทธาต่อระบบการเมือง และความต้องการสนับสนุนและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย และผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง สรุปได้ว่าสตรีในแขวงเมืองรายมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าสูงกว่าแบบการมีส่วนร่วม”⁹²

นฤมล เมืองเดช ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทสตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “บทบาทสตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอสันกำแพงอยู่ในระดับปานกลาง การติดตามข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ในการรับสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิเท่าเทียมกันกับบุรุษทุกๆ ด้านและมีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ เช่น ร่วมลงรายชื่อเสนอปัญหาและแนวทางพัฒนาด้านต่างๆ หรือร่วมเข้าชื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ในกรณีมีการปฏิบัติหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาข้อเสนอแนะกลุ่มสตรีแนะนำให้องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดโควตาจำนวนที่นั่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีสัดส่วนสตรีกับบุรุษให้เท่ากัน ให้องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดวุฒิการศึกษาขั้นต่ำของผู้สมัครควรจะสูงกว่าประถมศึกษาตอนปลาย”⁹³

นรินทร์ หลวงปา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตเทศบาลตำบลเมืองแกนพัฒนา โดยภาพรวม ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ด้านการเสนอปัญหา แนวทางการพัฒนา มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม และการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของเทศบาล มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อยู่ในระดับน้อย สำหรับการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วน

⁹²สกาเวเดือน เวชสัมพันธ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในแขวงเมืองราย เทศบาลนครเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2549, 87 หน้า.

⁹³นฤมล เมืองเดช, “บทบาทสตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2550, 97 หน้า.

บุคคล คือ อายุ สถานภาพด้านครอบครัว ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในท้องถิ่น มีผลในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น นอกนั้น ไม่มีผลในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเขตเทศบาลตำบลเมืองแกนพัฒนาแต่อย่างใด⁹⁴

อภิระมณี พรโชคฤดี ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย” ผลการศึกษาพบว่า “สตรีที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลยมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ทั้งในด้านการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าไปมีส่วนร่วมกันกิจกรรมของพรรคการเมือง การร่วมกิจกรรมของชุมชน การแสดงความคิดเห็นในเรื่องกฎหมาย ข้อมูลข่าวสาร การชักจูงโน้มน้าวเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง การเข้าร่วมประท้วง และด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง โดยปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ รายได้ สถานภาพสมรส และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมที่แตกต่างกัน จะส่งผลให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ส่วนอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน”⁹⁵

ปนัดดา โดคำนุช ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “ชุมชนยอมรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในระดับสูง และบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิก อบต. สตรี กับสมาชิก อบต.ชาย ไม่แตกต่างกัน ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาและอาชีพ มีความสัมพันธ์กับบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี และเห็นว่าการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ไม่ถูกปิดกั้นเช่นในอดีต ทำให้การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิสตรีมีมากขึ้น จึงทำให้ผู้หญิงตระหนักและรับรู้ถึงความสำคัญของตนเอง เกิดความตื่นตัวที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งการต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีคือ การต่อสู้เพื่อความเสมอภาค ไม่ได้แย่งความเป็นใหญ่จากผู้ชาย แต่ต้องการการเกื้อกูล ร่วมมือกัน มีการประสานงานกันมากขึ้น และมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีกลไกสำคัญในการสร้างการตระหนักรับรู้ของสังคมให้เห็นว่า สตรีเป็นพลังหนึ่งที่สำคัญของสังคมที่จะช่วยกันพัฒนาประเทศร่วมกับผู้ชาย เพราะการ

⁹⁴นรินทร์ หลวงป่า, “สตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2550, 123 หน้า.

⁹⁵อภิระมณี พรโชคฤดี, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2550, 95 หน้า.

มีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี จะเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง”⁶

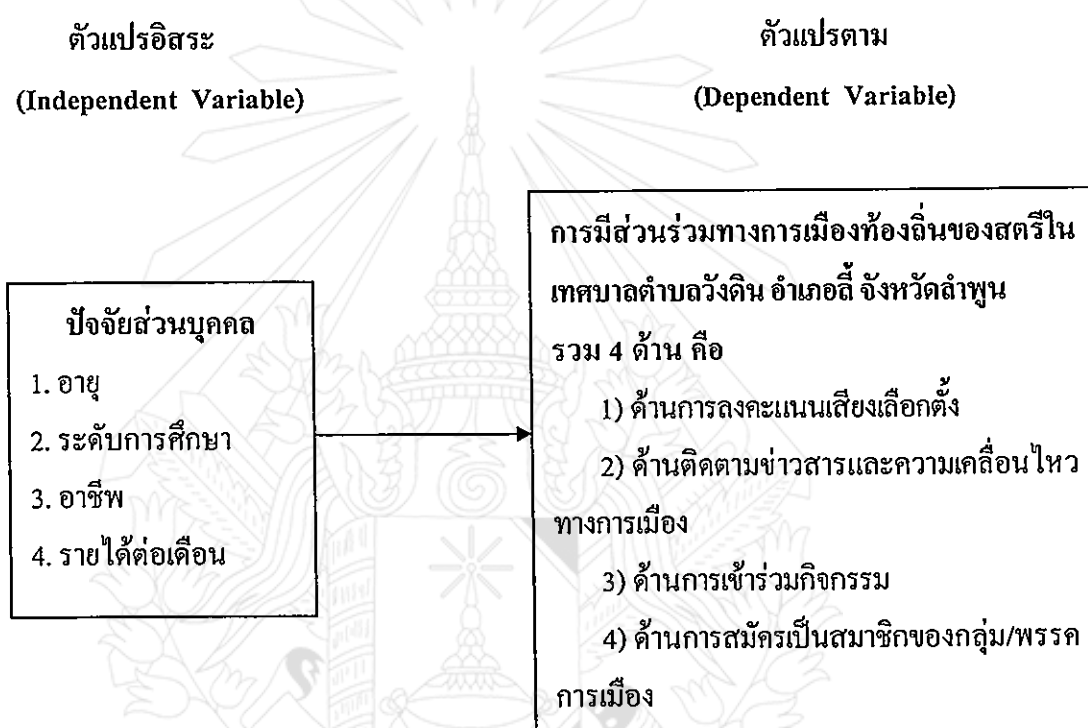
จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอสรุปได้ว่า สตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันสมมุติฐานความเชื่อบางประการหรือยืนยันผลการวิจัยหลายๆ ข้อดังกล่าวข้างต้นที่ไม่เปลี่ยนแปลง แม้เวลาจะผ่านไปและบริบททางสังคมเศรษฐกิจการเมืองจะ เปลี่ยนไป หรือผลการค้นคว้าในครั้งนี้ อาจทำให้เป็นความเปลี่ยนแปลงในบทบาทของสตรีในการ มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างชัดเจน อาจจะเป็นผลที่ตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิงกับคำตอบจากงานชิ้น ก่อนๆ พึ่งสรุปเพื่อเป็นกรอบแนวคิด ตามโครงสร้างดังต่อไปนี้

⁶ปนัดดา โศคานุช, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2551, 71 หน้า.

2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการของ สุขุม นวลสกุล⁹⁷ และได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ และสมมติฐานที่วางไว้ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

⁹⁷สุขุม นวลสกุล, เล่นกับศิลปการบริหารแบบไทย, อ่างแล้ว, หน้า 18.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูนและเพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูนของสตรี ที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือนต่างกันตลอดจนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินผล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ได้แก่ กลุ่มสตรีที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในเขตเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน จำนวน 1,075คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน จำนวน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านวังดิน, บ้านสี, บ้านวังดินใน และบ้านพระธาตุ 5 ดวงในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขนาด

กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane¹จากประชากรจำนวน 1,075คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 283 คน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น(Stratified Random Sampling)จากประชากรจำนวน 1,075 คน

3.2.1 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มสตรีที่มีสิทธิเลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

3.2.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ 283 ตัวอย่าง

3.2.3 ผู้วิจัยคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นแบบสัดส่วน จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดต่อจำนวนประชากรทั้งหมด คูณด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่างคูณด้วยจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม แล้วนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างแยกแต่ละหมู่ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสัดส่วนประชากรในแต่ละหมู่ เพื่อให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนที่เหมาะสมต่อขนาดประชากร มีโอกาสเท่าเทียมกันในการถูกเลือก โดยใช้สูตรของ Nagtalon² โดยมีความคลาดเคลื่อน .05 แล้วได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 283 คนเมื่อได้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแล้ว จึงใช้วิธีการเลือกสุ่มแบบแบ่งชั้นตามหมู่บ้าน (Stratified Sampling) จึงได้กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามสูตรนี้³

$$\text{สูตร} \quad n_1 = \frac{nN_1}{N}$$

กำหนดให้ n_1 = จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

N_1 = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม

¹ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี อินเตอร์ พรินท์, 2550), หน้า 49.

²นำชัย ทนผล, วิธีการเตรียมโครงการวิจัย, (เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, 2531), หน้า 94.

³กัลยา วาณิชย์บัญชา, สถิติสำหรับงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร :ภาควิชาสถิติคณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 19.

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดสัดส่วนที่เท่ากันในแต่ละกลุ่มของประชากรจะได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 3.1. แสดงจำนวนสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัด ลำพูน

รายชื่อหมู่บ้าน	จำนวนสตรีที่มีสิทธิเลือกตั้ง (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
1. บ้านวังดิน	352	$\frac{283(352)}{1075} = 92.66 \approx 93$
2. บ้านถ้ำ	276	$\frac{283(276)}{1075} = 72.65 \approx 73$
3. บ้านบ้านวังดินใน	245	$\frac{283(245)}{1075} = 64.49 \approx 64$
4. บ้านพระธาตุ 5 ดวง	202	$\frac{283(202)}{1075} = 53.17 \approx 53$
รวมทั้งสิ้น	1,075	283

ที่มา :บัญชีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในเขตเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัด ลำพูน1 กุมภาพันธ์ 2551

3.2.4 ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากสัดส่วนในแต่ละเขตตามตาราง 3.1 จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 283 คน โดยการแจกแบบสอบถามให้กับสตรีกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปหรือเป็นผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดจนครบจำนวนตามตารางที่ 3.1

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการของ สุขุมนวลสกุลและได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยข้อคำถาม ได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนของสตรีที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในเขตเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูนมีจำนวน 20 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง 3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม และ 4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ผู้วิจัยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ โดยใช้หลักของ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยกำหนดเป็นตัวเลข และความหมาย คือ

5	หมายถึง	มีส่วนร่วมมากที่สุด
4	หมายถึง	มีส่วนร่วมมาก
3	หมายถึง	มีส่วนร่วมปานกลาง
2	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อย
1	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์ของเบสท์(Best) ดังนี้⁴

ค่าคะแนนเฉลี่ย	ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย
4.51 - 5.00	มีส่วนร่วมระดับสูงที่สุด
3.51 - 4.50	มีส่วนร่วมระดับสูง
2.51 - 3.50	มีส่วนร่วมระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	มีส่วนร่วมระดับต่ำ
1.00 - 1.50	มีส่วนร่วมระดับต่ำที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูนมีจำนวน 4 ข้อ

⁴ พวงรัตน์ ทวีรัตน์, วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 42.

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.4.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราวิชาการ บทความ ตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งเป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

3.4.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภทคือ แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด

3.4.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ชัดเจนและความเหมาะสมของเนื้อหา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.4.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ

1.ดร. ตระกูล ชำนาญ

- วุฒิทางการศึกษา : ปช.7, ศน.บ.,M.A. (Sociology) India, ศศ.ค. (พัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
- ตำแหน่ง : หัวหน้าฝ่ายจัดการศึกษา วิทยาเขตล้านนาและอาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ล้านนา

2.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เขียน วันทนียตระกูล

- วุฒิทางการศึกษา : น.ธ.เอก, กศ.บ.,กศ.ม.,(บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ตำแหน่ง : รองประธานสาขาวิชาการจัดการศึกษา วิทยาเขตล้านนา

3.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัครชัย ชัยแสวง

- วุฒิทางการศึกษา : กศบ.(ภาษาไทย) อ.ม.(บาลีสันสกฤต)
- ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม โดยใช้แบบวัดดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of consistency: IOC)

3.4.5 นำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านแล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามไปทำการทดสอบกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในครั้งนี้ (Try Out) ที่ตำบลศรีวิชัย อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูนจำนวน 30 ชุดจากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ นำข้อมูลที่ได้ไปทดสอบวัดความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ผลการคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ = 0.89

3.4.6 ผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ได้จากการทดลองใช้พร้อม จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือ คือแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวางแผนและปฏิบัติการ ดังนี้

3.5.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูลจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย ของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือถึง นายเทศมนตรีเทศบาลตำบลวังคิน อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

3.5.2 ผู้วิจัยได้ติดต่อกลุ่มสตรีที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลวังคิน อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

3.5.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเอง จากประชาชนกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบแบ่งชั้นตามหมู่บ้าน (Stratified Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ซึ่งกำหนดประชากรจากจำนวน 1,075 คน และจะได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 283 คน จากนั้นจึงได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยแจกแบบสอบถามเพื่อให้ตอบแบบสอบถามกับกลุ่มสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้งครบถ้วนตามที่กำหนด

3.5.4 ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) ของประชาชนมาประมวลผล ข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ สถิติสำเร็จรูปทางการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) ค่า F-test เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์กับแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วเสนอแบบความเรียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีใน เทศบาลตำบลวังคิน อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน เป็นการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ท้องถิ่นในเทศบาลตำบลวังหิน อำเภอสี จังหวัดลำพูนสำหรับปัจจัยที่มีจำนวนมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ใช้ค่า F-test (One-way Analysis of Variance) โดยมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 4 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลวังหิน อำเภอสี จังหวัดลำพูนแล้วรวบรวม ข้อมูลตามประเด็น นำมาเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วนำเสนอแบบบรรยาย

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการทำวิจัยอยู่ 2 ประเภท ได้แก่

3.7.1 สถิติการบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) สำหรับบรรยาย ปัจจัยส่วนบุคคล

3.7.2 สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบความแปรปรวน แบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังคีน อำเภอถ้ำ
จังหวัดลำพูน” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการ
วิจัยไว้ 3 ประการดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังคีน อำเภอถ้ำ
จังหวัดลำพูน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลวังคีน อำเภอถ้ำ
จังหวัดลำพูนของสตรี ที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีใน
เทศบาลตำบลวังคีน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือแบบสอบถาม จำนวน 283
ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อกำหนดหาค่าสถิติต่างๆสำหรับตอบปัญหาการวิจัยและ
วัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการ
เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F-distribution)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
*, p	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ป้อนข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือน ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอใน รูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีใน เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน วิเคราะห์เป็นรายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว F – test (One – Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least – Significant Different)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่อเดือน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18-29	68	24.0
30-39	77	27.2
40-49	86	30.4
50ปีขึ้นไป	52	18.4
รวม	283	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 283 คน มีอายุอยู่ในช่วง อายุ 40-49 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 รองลงมาช่วงอายุ 30-39 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 อายุ 18-29 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 และอายุ 50ปีขึ้นไป จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 18.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	71	25.1
มัธยมศึกษา	95	33.6
อนุปริญญา	51	18.0
ปริญญาตรีขึ้นไป	66	23.3
รวม	283	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 283 คน มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 รองลงมาระดับประถมศึกษา จำนวน 71 คน คิดเป็น

ร้อยละ 25.1 ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 และระดับอนุปริญญา จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	67	23.7
เกษตรกร	103	36.4
อื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน	113	39.9
รวม	283	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 283 คน มีอาชีพอื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9 รองลงมาอาชีพเกษตรกร จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 4,000 บาท	125	44.2
4,001-6,000 บาท	61	21.5
6,001-9,000 บาท	46	16.3
9,001 บาทขึ้นไป	51	18.0
รวม	283	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 283 คน มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 4,000 บาท จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 4,001-6,000 บาท จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 มีรายได้ต่อเดือน 9,001 บาทขึ้นไป จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 และมีรายได้ต่อเดือน 6,001-9,000 บาท จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูนใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง 3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม และ 4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบกรายบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน โดยรวม 4 ด้าน

ที่	การมีส่วนร่วมของสตรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	2.71	0.75	ปานกลาง
2	ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง	2.78	0.81	ปานกลาง
3	ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม	2.27	0.97	น้อย
4	ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง	2.22	1.03	น้อย
	รวม	2.49	0.81	น้อย

จากตารางที่ 4.5 พบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 283 คน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นโดยรวม 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ที่	ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การติดตามข่าวสารในการเลือกตั้ง	3.00	0.79	ปานกลาง
2	การมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	2.76	0.82	ปานกลาง
3	การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น การฟังคำปราศรัย ช่วยติดโปสเตอร์ พุดหาเสียง	2.58	0.93	ปานกลาง
4	การชักชวนให้คนในครอบครัวออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	2.76	0.89	ปานกลาง
5	การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรณรงค์การเลือกตั้งหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้กับประชาชน	2.66	0.91	ปานกลาง
6	การมีส่วนร่วมกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง	2.49	1.06	น้อย
รวม		2.71	0.75	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 283 คน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือข้อที่ 1 ได้แก่ การติดตามข่าวสารในการเลือกตั้ง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือข้อที่ 2 ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และข้อที่ 4 ได้แก่ การชักชวนให้คนในครอบครัวออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 6 ได้แก่ การมีส่วนร่วมกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง

ที่	ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์	2.88	1.01	ปานกลาง
2	การติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากโทรทัศน์	3.00	1.08	ปานกลาง
3	การติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากวิทยุ	2.73	1.05	ปานกลาง
4	การติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ เช่น การแถลงนโยบายรัฐบาล การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การอภิปรายงบประมาณ	2.52	0.90	ปานกลาง
รวม		2.78	0.81	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 283 คน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อที่ 2 ได้แก่ การติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากโทรทัศน์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือข้อที่ 1 ได้แก่ การติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 4 ได้แก่ การติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ เช่น การแถลงนโยบายรัฐบาล การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การอภิปรายงบประมาณ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม

ที่	ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การเข้าร่วมปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งหรือการให้ความรู้ทางการเมือง	2.40	1.02	น้อย
2	การเข้าชุมนุมหรือประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิหรือความชอบธรรมในเรื่องต่าง ๆ	2.20	1.09	น้อย
3	การแสดงความคิดเห็น หรือลงชื่อในการเรียกร้องสิทธิ	2.18	1.10	น้อย
4	การเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับประเด็นปัญหาด้านการเมืองการปกครองในท้องถิ่นหรือระดับชาติ	2.22	1.13	น้อย
5	การเข้าร่วมประชุม สัมมนาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง	2.38	1.03	น้อย
	รวม	2.27	0.97	น้อย

จากตารางที่ 4.8 พบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 283 คน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือข้อที่ 1 ได้แก่ การเข้าร่วมปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งหรือการให้ความรู้ทางการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือข้อที่ 5 ได้แก่ การเข้าร่วมประชุม สัมมนาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 3 ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น หรือลงชื่อในการเรียกร้องสิทธิ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง

ที่	ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มการเมือง	2.27	1.10	น้อย
2	การมีส่วนในการสนับสนุนพรรคการเมือง	2.16	1.08	น้อย
3	การช่วยเหลือพรรคการเมืองในการหาเสียง ประชาสัมพันธ์ หรือในด้านต่างๆ	2.25	1.12	น้อย
4	การได้รับความช่วยเหลือจากพรรคการเมือง	2.30	1.15	น้อย
5	การได้รับความร่วมมือ สนับสนุนจากพรรค การเมืองเมื่อท่านทำกิจกรรมต่างๆ	2.15	1.15	น้อย
รวม		2.22	1.03	น้อย

จากตารางที่ 4.9 พบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 283 คน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองมีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือข้อที่ 4 ได้แก่ การได้รับความช่วยเหลือจากพรรคการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือข้อที่ 1 ได้แก่ การเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มการเมืองมีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 5 ได้แก่ การได้รับความร่วมมือ สนับสนุนจากพรรคการเมืองเมื่อท่านทำกิจกรรมต่างๆ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า สตรีที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกัน ประกอบด้วย 1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง 3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม และ 4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวม 4 ด้าน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
18-29 ปี	68	2.43	0.65	น้อย
30-39 ปี	77	2.75	0.99	ปานกลาง
40-49 ปี	86	2.39	0.63	น้อย
50 ปีขึ้นไป	52	2.38	0.87	น้อย
รวม	283	2.49	0.81	น้อย

จากตารางที่ 4.10 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามอายุ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับน้อย และเมื่อแยกตามช่วงอายุ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.11 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวม 4 ด้าน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	6.942	3	2.314	3.609	.014*
ภายในกลุ่ม	178.887	279	.641		
รวม	185.830	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า สตรีที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวม 4 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน โดยรวม 4 ด้าน ที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

อายุ	$\bar{X}$	18-29 ปี	30-39 ปี	40-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		2.43	2.75	2.39	2.38
18-29 ปี	2.43	-	-.3157*	.0469	.0545
30-39 ปี	2.75		-	.3626*	.3702*
40-49 ปี	2.39			-	.0076
50 ปีขึ้นไป	2.38				-

จากตารางที่ 4.12 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวม 4 ด้าน ที่มีอายุ 18-29 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ช่วงอายุ 30-39 ปี ส่วนผู้ที่มีอายุ 30-39 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ช่วงอายุ 40-49 ปี และช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
18-29 ปี	68	2.55	0.65	ปานกลาง
30-39 ปี	77	2.91	0.89	ปานกลาง
40-49 ปี	86	2.61	0.60	ปานกลาง
50 ปีขึ้นไป	52	2.76	0.81	ปานกลาง
รวม	283	2.70	0.75	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามอายุ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามช่วงอายุ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.14 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	5.875	3	1.958		
ภายในกลุ่ม	153.436	279	.550	3.561	.015*
รวม	159.311	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า สตรีที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

อายุ		18-29 ปี	30-39 ปี	40-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
	$\bar{X}$	2.55	2.91	2.61	2.76
18-29 ปี	2.55	-	-.3617*	-.0585	-.2089
30-39 ปี	2.91		-	.3032*	.1528
40-49 ปี	2.61			-	-.1504
50 ปีขึ้นไป	2.76				-

จากตารางที่ 4.15 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีอายุ 18-29 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ช่วงอายุ 30-39 ปี ส่วนผู้ที่มีอายุ 30-39 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ช่วงอายุ 40-49 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
18-29 ปี	68	2.52	0.70	ปานกลาง
30-39 ปี	77	3.01	0.89	ปานกลาง
40-49 ปี	86	2.66	0.74	ปานกลาง
50 ปีขึ้นไป	52	2.98	0.80	ปานกลาง
รวม	283	2.78	0.81	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.16 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามอายุ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามช่วงอายุ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.17 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	11.945	3	3.982	6.349	.000*
ภายในกลุ่ม	174.986	279	.627		
รวม	186.931	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่า สตรีที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

อายุ	$\bar{X}$	18-29 ปี	30-39 ปี	40-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		2.52	3.01	2.66	2.98
18-29 ปี	2.52	-	-.4836*	-.1276	-.4562*
30-39 ปี	3.01		-	.3560*	.0274
40-49 ปี	2.66			-	-.3286*
50 ปีขึ้นไป	2.98				-

จากตารางที่ 4.18 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีอายุ 18-29 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ช่วงอายุ 30-39 ปีและช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป ส่วนผู้ที่มีอายุ 30-39 ปีมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ช่วงอายุ 40-49 ปี และผู้ที่มีอายุ 40-49 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
18-29 ปี	68	2.37	0.71	น้อย
30-39 ปี	77	2.55	1.17	ปานกลาง
40-49 ปี	86	2.15	0.82	น้อย
50 ปีขึ้นไป	52	1.91	1.02	น้อย
รวม	283	2.27	0.97	น้อย

จากตารางที่ 4.19 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามอายุ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย และเมื่อแยกตามช่วงอายุ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.20 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	14.563	3	4.854	5.388	.001*
ภายในกลุ่ม	251.358	279	.901		
รวม	265.922	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า สตรีที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

อายุ		18-29 ปี	30-39 ปี	40-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
	$\bar{X}$	2.37	2.55	2.15	1.91
18-29 ปี	2.37	-	-.1879	.2124	.4514*
30-39 ปี	2.55		-	.4003*	.6392*
40-49 ปี	2.15			-	.2389
50 ปีขึ้นไป	1.91				-

จากตารางที่ 4.21 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีอายุ 18-29 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ช่วงอายุ 50 ปี

ขึ้นไป ส่วนผู้ที่มีอายุ 30-39 ปีมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ช่วงอายุ 40-49 ปี และช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
18-29 ปี	68	2.27	0.83	น้อย
30-39 ปี	77	2.52	1.23	ปานกลาง
40-49 ปี	86	2.12	0.84	น้อย
50 ปีขึ้นไป	52	1.88	1.16	น้อย
รวม	283	2.22	1.03	น้อย

จากตารางที่ 4.22 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามอายุ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองอยู่ในระดับน้อย และเมื่อแยกตามช่วงอายุ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.23 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	13.836	3	4.612	4.438	.005*
ภายในกลุ่ม	289.951	279	1.039		
รวม	303.787	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า สตรีที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

อายุ		18-29 ปี	30-39 ปี	40-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
	$\bar{X}$	2.27	2.52	2.12	1.88
18-29 ปี	2.27	-	-.2541	.1473	.3821*
30-39 ปี	2.52		-	.4014*	.6362*
40-49 ปี	2.12			-	.2348
50 ปีขึ้นไป	1.88				-

จากตารางที่ 4.24 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองมีอายุ 18-29 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป ส่วนผู้ที่มีอายุ 30-39 ปีมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ช่วงอายุ 40-49 ปี และช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	71	2.50	0.85	น้อย
มัธยมศึกษา	95	2.65	0.87	ปานกลาง
อนุปริญญา	51	2.40	0.65	น้อย
ปริญญาตรีขึ้นไป	66	2.32	0.73	น้อย
รวม	283	2.49	0.81	น้อย

จากตารางที่ 4.25 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับน้อย และเมื่อแยกตามระดับการศึกษา มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	4.728	3	1.576	2.428	.066
ภายในกลุ่ม	181.102	279	.649		
รวม	185.830	282			

จากตารางที่ 4.26 พบว่า สตรีที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	71	2.68	0.82	ปานกลาง
มัธยมศึกษา	95	2.80	0.79	ปานกลาง
อนุปริญญา	51	2.56	0.62	ปานกลาง
ปริญญาตรีขึ้นไป	66	2.71	0.70	ปานกลาง
รวม	283	2.70	0.75	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.27 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามระดับการศึกษา มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.28 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	1.979	3	.660	1.170	.322
ภายในกลุ่ม	157.332	279	.564		
รวม	159.311	282			

จากตารางที่ 4.28 พบว่า สตรีที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	71	2.84	0.90	ปานกลาง
มัธยมศึกษา	95	2.87	0.86	ปานกลาง
อนุปริญญา	51	2.50	0.70	น้อย
ปริญญาตรีขึ้นไป	66	2.79	0.66	ปานกลาง
รวม	283	2.78	0.81	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.29 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามระดับการศึกษา มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.30 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองจำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	4.944	3	1.648	2.527	.058
ภายในกลุ่ม	181.987	279	.652		
รวม	186.931	282			

จากตารางที่ 4.30 พบว่า สตรีที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	71	2.24	0.94	น้อย
มัธยมศึกษา	95	2.53	1.03	ปานกลาง
อนุปริญญา	51	2.29	0.79	น้อย
ปริญญาตรีขึ้นไป	66	1.91	0.92	น้อย
รวม	283	2.27	0.97	น้อย

จากตารางที่ 4.31 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อแยกตามระดับการศึกษา มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.32 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	15.307	3	5.102	5.680	.001*
ภายในกลุ่ม	250.614	279	.898		
รวม	265.922	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.32 พบว่า สตรีที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

ระดับการศึกษา		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญาตรีขึ้นไป
	$\bar{X}$	2.24	2.53	2.29	1.91
ประถมศึกษา	2.24	-	-.2946*	-.0558	.3301*
มัธยมศึกษา	2.53		-	.2388	.6247*
อนุปริญญา	2.29			-	.3859*
ปริญญาตรีขึ้นไป	1.91				-

จากตารางที่ 4.33 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และระดับปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	71	2.27	1.07	น้อย
มัธยมศึกษา	95	2.41	1.08	น้อย
อนุปริญญา	51	2.25	0.81	น้อย
ปริญญาตรีขึ้นไป	66	1.87	1.00	น้อย
รวม	283	2.22	1.03	น้อย

จากตารางที่ 4.34 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองอยู่ในระดับน้อย และเมื่อแยกตามระดับการศึกษา มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.34

ตารางที่ 4.35 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	11.404	3	3.801	3.627	.013*
ภายในกลุ่ม	292.382	279	1.048		
รวม	303.787	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.35 พบว่า สตรีที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.36

ตารางที่ 4.36 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

ระดับการศึกษา		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญาตรีขึ้นไป
		$\bar{X}$	2.27	2.41	2.25
ประถมศึกษา	2.27	-	-.1373	.0144	.3945*
มัธยมศึกษา	2.41		-	.1517	.5317*
อนุปริญญา	2.25			-	.3800*
ปริญญาตรีขึ้นไป	1.87				-

จากตารางที่ 4.36 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนผู้ที่มีการศึกษาระดับมัศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	67	2.33	0.83	น้อย
เกษตรกร	103	2.64	0.90	ปานกลาง
อื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน	113	2.44	0.67	น้อย
รวม	283	2.49	0.81	น้อย

จากตารางที่ 4.37 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามอาชีพ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นโดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับน้อย และเมื่อแยกตามอาชีพ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.37

ตารางที่ 4.38 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	4.134	2	2.067	3.185	.043*
ภายในกลุ่ม	181.696	280	.649		
รวม	185.830	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.38 พบว่า สตรีที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นโดยรวมทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.39

ตารางที่ 4.39 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ที่มีอาชีพแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

อาชีพ	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร	อื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/ แม่บ้าน	
	$\bar{X}$	2.33	2.64	2.44
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2.33	-	-.3041*	-.1096
เกษตรกร	2.64		-	.1946
อื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน	2.44			-

จากตารางที่ 4.39 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นโดยรวมทั้ง 4 ด้านที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ที่มีอาชีพเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.40 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	67	2.72	0.75	ปานกลาง
เกษตรกร	103	2.80	0.86	ปานกลาง
อื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน	113	2.60	0.62	ปานกลาง
รวม	283	2.70	0.75	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.40 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามอาชีพ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามอาชีพ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.40

ตารางที่ 4.41 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2.087	2	1.043	1.858	.158
ภายในกลุ่ม	157.224	280	.562		
รวม	159.311	282			

จากตารางที่ 4.41 พบว่า สตรีที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.42 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	67	2.89	0.77	ปานกลาง
เกษตรกร	103	2.86	0.90	ปานกลาง
อื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน	113	2.64	0.73	ปานกลาง
รวม	283	2.78	0.81	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.42 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามอาชีพ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามอาชีพ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.42

ตารางที่ 4.43 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3.606	2	1.803	2.754	.065
ภายในกลุ่ม	183.325	280	.655		
รวม	186.931	282			

จากตารางที่ 4.43 พบว่า สตรีที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.44 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	67	1.89	1.02	น้อย
เกษตรกร	103	2.50	1.04	น้อย
อื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน	113	2.28	0.78	น้อย
รวม	283	2.27	0.97	น้อย

จากตารางที่ 4.44 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามอาชีพ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับน้อย และเมื่อแยกตามอาชีพ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.44

ตารางที่ 4.45 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	15.355	2	7.678		
ภายในกลุ่ม	250.567	280	.895	8.579	.000*
รวม	265.922	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.45 พบว่า สตรีที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.46

ตารางที่ 4.46 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีอาชีพแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

อาชีพ	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร	อื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/ แม่บ้าน
	$\bar{X}$	1.89	2.50
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	1.89	-	-.6143*
เกษตรกร	2.50	-	.2183
อื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน	2.28	-	-

จากตารางที่ 4.46 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีอาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรและอาชีพอื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.47 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	67	1.87	1.10	น้อย
เกษตรกร	103	2.41	1.09	น้อย
อื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน	113	2.26	0.89	น้อย
รวม	283	2.22	1.03	น้อย

จากตารางที่ 4.47 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามอาชีพ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง อยู่ในระดับน้อย และเมื่อแยกตามอาชีพ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.47

ตารางที่ 4.48 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังคีน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	12.028	2	6.014	5.772	.003*
ภายในกลุ่ม	291.759	280	1.042		
รวม	303.787	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.48 พบว่า สตรีที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.49

ตารางที่ 4.49 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังคีน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ที่มีอาชีพแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

อาชีพ	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษตรกร	อื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/ แม่บ้าน	
	$\bar{X}$	1.87	2.41	2.26
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	1.87	-	-.5390*	-.3856*
เกษตรกร	2.41	-	-	.1534
อื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน	2.26	-	-	-

จากตารางที่ 4.49 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองที่มีอาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรและอาชีพอื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.50 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 4,000 บาท	125	2.41	0.73	น้อย
4,001-6,000 บาท	61	2.75	1.07	ปานกลาง
6,001-9,000 บาท	46	2.59	0.57	ปานกลาง
9,001 บาทขึ้นไป	51	2.27	0.71	น้อย
รวม	283	2.49	0.81	น้อย

จากตารางที่ 4.50 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับน้อย และเมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือน มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.50

ตารางที่ 4.51 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	7.586	3	2.529	3.958	.009*
ภายในกลุ่ม	178.244	279	.639		
รวม	185.830	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.51 พบว่า สตรีที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.52

ตารางที่ 4.52 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

รายได้ต่อเดือน		ต่ำกว่า 4,000 บาท	4,001-6,000 บาท	6,001-9,000 บาท	9,001 บาท ขึ้นไป
	$\bar{X}$	2.41	2.75	2.59	2.27
ต่ำกว่า 4,000 บาท	2.41	-	-.3320*	-.1779	.1404
4,001-6,000 บาท	2.75		-	.1541	.4724*
6,001-9,000 บาท	2.59			-	.3183
9,001 บาทขึ้นไป	2.27				-

จากตารางที่ 4.52 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 4,000 บาท มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ที่มียาได้ต่อเดือน 4,001-6,000 บาท ส่วนผู้ที่มียาได้ต่อเดือน 4,001-6,000 บาท มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน 9,001 บาทขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.53 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 4,000 บาท	125	2.57	0.69	ปานกลาง
4,001-6,000 บาท	61	2.96	0.95	ปานกลาง
6,001-9,000 บาท	46	2.72	0.58	ปานกลาง
9,001 บาทขึ้นไป	51	2.71	0.68	ปานกลาง
รวม	283	2.70	0.75	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.53 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือน มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.53

ตารางที่ 4.54 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำนวนตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	6.027	3	2.009	3.657	.013*
ภายในกลุ่ม	153.283	279	.549		
รวม	159.311	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.54 พบว่า สตรีที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.55

ตารางที่ 4.55 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

รายได้ต่อเดือน		ต่ำกว่า	4,001-6,000	6,001-9,000	9,001 บาท
		4,000 บาท	บาท	บาท	ขึ้นไป
	$\bar{X}$	2.57	2.96	2.72	2.71
ต่ำกว่า 4,000 บาท	2.57	-	-.3831*	-.1423	-.1338
4,001-6,000 บาท	2.96		-	.2407	.2493
6,001-9,000 บาท	2.72			-	.0086
9,001 บาทขึ้นไป	2.71				-

จากตารางที่ 4.55 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 4,000 บาท มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ที่มียาได้ต่อเดือน 4,001-6,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.56 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 4,000 บาท	125	2.72	0.80	ปานกลาง
4,001-6,000 บาท	61	3.04	0.98	ปานกลาง
6,001-9,000 บาท	46	2.54	0.74	ปานกลาง
9,001 บาทขึ้นไป	51	2.82	0.58	ปานกลาง
รวม	283	2.78	0.81	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.56 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือน มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.56

ตารางที่ 4.57 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	7.304	3	2.447		
ภายในกลุ่ม	179.591	279	.644	3.801	.011*
รวม	186.931	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.57 พบว่า สตรีที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.57

ตารางที่ 4.58 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

รายได้ต่อเดือน		ต่ำกว่า	4,001-6,000	6,001-9,000	9,001 บาท
		4,000 บาท	บาท	บาท	ขึ้นไป
	$\bar{X}$	2.72	3.04	2.54	2.82
ต่ำกว่า 4,000 บาท	2.72	-	-.3191*	.1825	-.1024
4,001-6,000 บาท	3.04		-	.5016*	.2167
6,001-9,000 บาท	2.54			-	-.2850
9,001 บาทขึ้นไป	2.82				-

จากตารางที่ 4.58 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 4,000 บาท มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ที่มียาได้ต่อเดือน 4,001-6,000 บาท ส่วนผู้ที่มียาได้ต่อเดือน 4,001-6,000 บาท มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน 6,001-9,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.59 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 4,000 บาท	125	2.22	0.85	น้อย
4,001-6,000 บาท	61	2.51	1.27	ปานกลาง
6,001-9,000 บาท	46	2.57	0.55	ปานกลาง
9,001 บาทขึ้นไป	51	1.83	0.96	น้อย
รวม	283	2.27	0.97	น้อย

จากตารางที่ 4.59 พบว่า สตรีเมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับน้อย และเมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือน มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.59

ตารางที่ 4.60 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	17.768	3	5.923	6.659	.000*
ภายในกลุ่ม	248.154	279	.889		
รวม	265.922	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.60 พบว่า สตรีที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการเข้าร่วมกิจกรรม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.61

ตารางที่ 4.61 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	ต่ำกว่า	4,001-6,000	6,001-9,000	9,001 บาท
		4,000 บาท	บาท	บาท	ขึ้นไป
		2.22	2.51	2.57	1.83
ต่ำกว่า 4,000 บาท	2.22	-	-.2924*	-.3559*	.3832*
4,001-6,000 บาท	2.51		-	-.0635	.6755*
6,001-9,000 บาท	2.57			-	.7390*
9,001 บาทขึ้นไป	1.83				-

จากตารางที่ 4.61 พบว่าสตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 4,000 บาท มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับผู้มีรายได้ต่อเดือน 4,001-6,000 บาท, รายได้ต่อเดือน 6,001-9,000 บาท และรายได้ต่อเดือน 9,001 บาทขึ้นไป ส่วนผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน 4,001-6,000 บาท มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน 9,001 บาทขึ้นไป และผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน 6,001-9,000 บาท มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน 9,001 บาทขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.62 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 4,000 บาท	125	2.17	0.93	น้อย
4,001-6,000 บาท	61	2.49	1.32	น้อย
6,001-9,000 บาท	46	2.50	0.65	น้อย
9,001 บาทขึ้นไป	51	1.75	1.01	น้อย
รวม	283	2.22	1.03	น้อย

จากตารางที่ 4.62 พบว่าสตรีเมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองอยู่ในระดับน้อย และเมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือน มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.62

ตารางที่ 4.63 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	19.718	3	6.573	6.455	.000*
ภายในกลุ่ม	284.069	279	1.018		
รวม	303.787	282			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.63 พบว่า สตรีที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) ดังตารางที่ 4.64

ตารางที่ 4.64 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉวาง จังหวัดลำพูน ลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน ด้วยวิธีการ LSD (Least significant different)

รายได้ต่อเดือน		ต่ำกว่า	4,001-6,000	6,001-9,000	9,001 บาท
		4,000 บาท	บาท	บาท	ขึ้นไป
	$\bar{X}$	2.17	2.49	2.50	1.75
ต่ำกว่า 4,000 บาท	2.17	-	-.3208*	-.3311	.4207*
4,001-6,000 บาท	2.49		-	-.0103	.7415*
6,001-9,000 บาท	2.50			-	.7518*
9,001 บาทขึ้นไป	1.75				-

จากตารางที่ 4.64 พบว่า สตรีที่มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 4,000 บาท มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับผู้ที่มียาได้ต่อเดือน 4,001-6,000 บาท และรายได้ต่อเดือน 9,001 บาทขึ้นไป ส่วนผู้ที่มียาได้ต่อเดือน 4,001-6,000 บาท มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน 9,001 บาทขึ้นไป และผู้ที่มียาได้ต่อเดือน 6,001-9,000 บาท มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกับ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน 9,001 บาทขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน

ตารางที่ 4.65 แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการ
ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ที่	ปัญหา	ความถี่	ที่	แนวทางแก้ไขปัญหา	ความถี่
	ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง			ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	
1	สตรียังไม่เห็นความสำคัญของการไปใช้สิทธิอย่างแท้จริง	20	1	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้สตรีเห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง	18
2	สตรีไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีความเข้าใจถึงบทบาทเกี่ยวกับการใช้สิทธิในรูปแบบอื่นๆ ส่วนใหญ่รู้เพียงการลงคะแนน	10	2	ควรมีการเปิดโอกาสให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งต่างๆ ตามความเหมาะสม	8

จากตารางที่ 4.65 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา มีผู้เสนอแนะด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุด ได้แก่เรื่อง สตรียังไม่เห็นความสำคัญของการไปใช้สิทธิอย่างแท้จริง จำนวน 20 คน และสตรีไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีความเข้าใจถึงบทบาทเกี่ยวกับการใช้สิทธิในรูปแบบอื่น ๆ ส่วนใหญ่รู้เพียงการลงคะแนน จำนวน 10 คน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหา มีผู้เสนอแนะด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุด ได้แก่เรื่อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้สตรีเห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง จำนวน 18 คน และควรมีการเปิดโอกาสให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งต่างๆ ตามความเหมาะสม จำนวน 8 คน

ตารางที่ 4.66 แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง

ที่	ปัญหาด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง	ความถี่	ที่	แนวทางแก้ไขปัญหาด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง	ความถี่
1	สตรีไม่ค่อยให้ความสนใจกับการติดตามข่าวสาร	20	1	ควรมีการจัดแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองไว้บริการกลุ่มสตรีที่สนใจ	19
2	สตรีบางส่วนยังเห็นว่า การเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิต	10	2	ควรมีการกระจายข่าวสำคัญให้สตรีได้รับทราบอย่างทั่วถึง	9
3	สตรีไม่มีเวลาในการติดตามข่าวสาร	5	3	ควรแนะนำส่งเสริมให้สตรีมีความสนใจเรื่องการเมืองเพิ่มมากยิ่งขึ้น	5

จากตารางที่ 4.66 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา มีผู้เสนอแนะด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองมากที่สุด ได้แก่เรื่อง สตรีไม่ค่อยให้ความสนใจกับการติดตามข่าวสาร จำนวน 20 คน รองลงมาได้แก่ สตรีบางส่วนยังเห็นว่า การเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิต จำนวน 10 คน และสตรีไม่มีเวลาในการติดตามข่าวสาร จำนวน 5 คน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหา มีผู้เสนอแนะด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองมากที่สุด ได้แก่เรื่อง ควรมีการจัดแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองไว้บริการกลุ่มสตรีที่สนใจ จำนวน 19 คน รองลงมาได้แก่ ควรมีการกระจายข่าวสำคัญให้สตรีได้รับทราบอย่างทั่วถึง จำนวน 9 คน และควรแนะนำส่งเสริมให้สตรีมีความสนใจเรื่องการเมืองเพิ่มมากยิ่งขึ้น จำนวน 5 คน

ตารางที่ 4.67 แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม

ที่	ปัญหา ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม	ความถี่	ที่	แนวทางแก้ไขปัญหา ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม	ความถี่
1	สตรีส่วนใหญ่ยังไม่มี ความเข้าใจถึงความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้	15	1	ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ ความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มสตรี	14
2	ยังไม่ค่อยมีการเปิดโอกาส การส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	10	2	ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มสตรีมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ภายในท้องถิ่น	10

จากตารางที่ 4.67 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา มีผู้เสนอแนะด้านการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด ได้แก่เรื่อง สตรีส่วนใหญ่ยังไม่มี ความเข้าใจถึงความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้ จำนวน 14 คน และยังไม่ค่อยมีการเปิดโอกาส การส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง จำนวน 10 คน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหา มีผู้เสนอแนะด้านการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด ได้แก่เรื่อง ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ ความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มสตรี จำนวน 17 คน และควรเปิดโอกาสให้กลุ่มสตรีมีส่วนในการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ภายในท้องถิ่น จำนวน 10 คน

ตารางที่ 4.68 แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง

ที่	ปัญหาด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง	ความถี่	ที่	แนวทางแก้ไขปัญหาด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง	ความถี่
1	สตรียังไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง	21	1	กลุ่ม/กรรมการเมือง ควรให้ความสำคัญการทำหน้าที่ในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สตรีและส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมือง	16
2	กลุ่ม/พรรคการเมืองยังไม่มีคำแนะนำหรือเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริม การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างเพียงพอ	15	2	กลุ่ม/กรรมการทางการเมืองควรให้การแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริมสตรีให้มีความกล้าแสดงออกทางการเมือง	12

จากตารางที่ 4.68 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา มีผู้เสนอแนะด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง มากที่สุด ได้แก่เรื่อง สตรียังไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง จำนวน 21 คน และกลุ่ม/พรรคการเมืองยังไม่มีคำแนะนำหรือเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริม การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างเพียงพอ จำนวน 15 คน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหา มีผู้เสนอแนะด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง มากที่สุด ได้แก่เรื่อง กลุ่ม/กรรมการทางการเมืองควรให้ความสำคัญการทำหน้าที่ในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สตรีและส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 16 คน และกลุ่ม/กรรมการเมืองควรให้การแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริมสตรีให้มีความกล้าแสดงออกทางการเมือง จำนวน 12 คน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูนของสตรี ที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือนต่างกัน และ3) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้ศึกษาจากแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการของ สุขุม นวลสกุล เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยว่า สตรีที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง แตกต่างกัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มสตรีที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในเขตเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน จำนวน 1,075 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 283 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane แล้วใช้โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างแยกแต่ละหมู่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดมีจำนวน 20 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง 3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม และ 4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ผู้วิจัยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับโดยใช้หลักของ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และเป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางการแก้ไข ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ผู้ตอบแบบสอบถามจะได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น มีจำนวน 4 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของ

ค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัยตามข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการสรุปข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 283 คน มีอายุอยู่ในช่วง อายุ 40-49 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 มีอาชีพอื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9 และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 4,000 บาท จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2

5.1.2 ผลการสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังหิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน

พบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 283 คน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นโดยรวม 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 1 ได้แก่ การติดตามข่าวสารในการเลือกตั้ง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือ ข้อที่ 6 ได้แก่ การมีส่วนร่วมกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย

2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง พบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 2 ได้แก่ การติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากโทรทัศน์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือ ข้อที่ 4 ได้แก่ การติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ เช่น การแถลงนโยบายรัฐบาล การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การอภิปรายงบประมาณ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง

3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 1 ได้แก่ การเข้าร่วมปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งหรือการให้ความรู้ทางการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือ ข้อที่ 3 ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น หรือลงชื่อในการเรียกร้องสิทธิ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง พบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองมีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 4 ได้แก่ การได้รับความช่วยเหลือจากพรรคการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 5 ได้แก่ การได้รับความร่วมมือ สนับสนุนจากพรรคการเมืองเมื่อท่านทำกิจกรรมต่างๆ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังคีน อำเภอสี จังหวัดลำพูนของสตรี โดยจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า สตรีที่มี อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นโดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน แต่สตรีที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นโดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน และเมื่อแยกออกเป็นรายด้าน คือ 1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง 3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม และ 4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า สตรีที่มี อายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยรวมแตกต่างกัน แต่สตรีที่มี ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง พบว่า สตรีที่มี อายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยรวมแตกต่างกัน แต่สตรีที่มี ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า สตรีที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม โดยรวมแตกต่างกัน

4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง พบว่า สตรีที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง โดยรวมแตกต่างกัน

5.1.4 ผลสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน

พบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่าง ได้นำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นสามารถเรียงตามลำดับดังนี้

ปัญหา

1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า สตรียังไม่เห็นความสำคัญของการไปใช้สิทธิอย่างแท้จริง และสตรีไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีความเข้าใจถึงบทบาทเกี่ยวกับการใช้สิทธิในรูปแบบอื่นๆ ส่วนใหญ่รู้เพียงการลงคะแนน

2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง พบว่า สตรีไม่ค่อยให้ความสนใจกับการติดตามข่าวสาร ประกอบกับสตรีบางส่วนยังเห็นว่า การเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิต และสตรีไม่มีเวลาในการติดตามข่าวสาร

3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า สตรีส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจถึงความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้ และยังไม่ค่อยมีการเปิดโอกาส การส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง พบว่า สตรียังไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง และกลุ่ม/พรรคการเมืองยังไม่มีคำแนะนำหรือเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริม การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างเพียงพอ

แนวทางแก้ไข

1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้สตรีเห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง และควรมีการเปิดโอกาสให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งต่างๆ ตามความเหมาะสม

2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง ได้แก่ ควรมีการจัดแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองไว้บริการกลุ่มสตรีที่สนใจ รวมทั้งควรมีการกระจายข่าวสำคัญให้สตรีได้รับทราบอย่างทั่วถึง และควรแนะนำส่งเสริมให้สตรีมีความสนใจเรื่องการเมืองเพิ่มมากยิ่งขึ้น

3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มสตรี และควรเปิดโอกาสให้กลุ่มสตรีมีส่วนในการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ภายในท้องถิ่น

4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง ได้แก่ กลุ่ม/กรรมการทางการเมือง ควรให้ความสำคัญการทำหน้าที่ในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สตรีและส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมือง และกลุ่ม/กรรมการเมืองควรให้การแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริมสตรีให้มีความกล้าแสดงออกทางการเมือง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูนใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง 3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม และ 4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม และ ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การขาดประสบการณ์ทางการเมืองเนื่องจากระดับการศึกษาต่ำ ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานระดับชุมชนมาก่อนหรือการรวมตัวกันในด้านกิจกรรม ทำให้ไม่มีโอกาสแสดงบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมทั้งข้อจำกัดด้านเวลา และความสนใจในกระบวนการเลือกตั้ง เนื่องด้วยวิถีชีวิตสตรีต้องออกไปทำงานนอกบ้านและในบ้านจะหาเวลาว่างยาก บางส่วนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับการเดินทางอยู่กับวิทยุในรถยนต์หรือโทรทัศน์ติดรถยนต์ อีกทั้งอยู่น้ำจอกคอมพิวเตอร์ และส่วนใหญ่ยังเห็นว่าข่าวสารทางการเมืองเป็นเรื่องที่ไกลตัว และยังเห็นว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์อีกทั้งยังเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ที่มีการศึกษาสูง และสตรียังถูกจำกัดบทบาทงานพัฒนาบางภาคส่วนเท่านั้นแม้ว่าในปัจจุบันผู้หญิงจะมีบทบาทมากขึ้นในเวทีการเมืองระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ ดังนั้นเมื่อบทบาททางเพศที่สังคมสร้างแตกต่างกันนั้น ทำให้สตรีในเขตเทศบาลตำบลวังดินเห็นว่าโอกาสที่มีเข้าถึงและมีอำนาจในทางการเมืองน้อยลงไปด้วย แม้แต่การติดตามข่าวสารก็ขาดความเชื่อถือในตัวนักการเมืองและความไม่โปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน ข่าวกการคอร์รัปชันในทุกรูปแบบที่เกิดจากนักการเมืองเป็นส่วนใหญ่ ข่าวสารเรื่องการซื้อสิทธิ์ขายเสียงจากทุกกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ทำงานไม่เป็นทีม ไม่ต่อเนื่อง หาผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ที่เหมือนๆ กัน ทำให้เกิดความรู้สึกด้านลบ สอดคล้องกับอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีของ เมทินี พงษ์เวช กล่าวถึง สาเหตุที่ทำให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมและความก้าวหน้าของผู้หญิงในทางการเมือง มี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายนอก คือวัฒนธรรมทางการเมืองที่ปิดกั้นโอกาสของผู้หญิงจึงทำให้ผู้หญิงไม่ยอมเข้าร่วมพรรคการเมือง นอกจากนี้ส่วนต่าง ๆ ของสังคมไม่ให้โอกาสผู้หญิงและไม่ได้ให้การสนับสนุนผู้หญิงเท่าที่ควร รวมทั้งทัศนคติและพันธนาการทางความคิดที่กีดกันผู้หญิงหรือที่ไม่มั่นใจในผู้หญิง และปัจจัยภายใน คือ ผู้หญิงขาดความมั่นใจ ขาด

ความรู้ทางการเมือง ขาดเป้าหมาย ขาดข่าวสาร รวมทั้งการยอมรับสภาพ ไม่เห็นคุณค่าของตัวเอง ซึ่งหลาย ๆ ส่วนเหล่านี้ เนื่องจากประเพณีวัฒนธรรมที่หล่อหลอมมาให้ผู้หญิงเป็นผู้ตาม และมีบทบาทหลักในฐานะมารดาและภรรยา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิระมณี พรโชคฤดี ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย” ผลการศึกษาพบว่า “สตรีที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลยมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ทั้งในด้านการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าไปมีส่วนร่วมกันกิจกรรมของพรรคการเมือง การร่วมกิจกรรมของชุมชน การแสดงความคิดเห็นในเรื่องกฎหมาย ข้อมูลข่าวสาร การชักจูงโน้มน้าวเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง การเข้าร่วมประท้วง และด้านการเป็นผู้สื่อข่าวข่าวสารทางการเมือง”

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น ได้แก่ ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า จากสถานะปัญหาเศรษฐกิจปัจจุบันบีบรัดตัวจนไม่เปิดโอกาสให้สตรีในเขตเทศบาลตำบลวังดินหันมาสนใจกับเหตุการณ์ทางการเมืองมากนัก โดยเฉพาะสตรีที่มีสิทธิเลือกตั้งจะขาดประสบการณ์ทางการเมืองเนื่องจากระดับการศึกษาต่ำ ทำให้ไม่มีโอกาสแสดงบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมือง อีกทั้งชอบใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย และส่วนใหญ่ยังเห็นว่าข่าวสารทางการเมืองเป็นเรื่องที่ไกลตัว และยังเห็นว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ อีกทั้งยังเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ที่มีการศึกษาสูง สอดคล้องกับ สุธีรา ทอมสัน วิจิตรานนท์ กล่าวถึง สิ่งกีดขวางต่อการเข้าสู่การเมืองท้องถิ่นของสตรี คือโอกาสทางการศึกษาและการฝึกอบรม ด้านการศึกษา ฐานะของครอบครัวมีส่วน เนื่องจากถ้าฐานะยากจนบุตรชายจะได้สิทธิเรียนสูงกว่าบุตรสาว สตรี ชาวบ้าน ละเอียดในการลงสมัครเพราะการศึกษาต่ำและไม่รู้บทบาทและหน้าที่ของผู้สมัครเลือกตั้งท้องถิ่น ประกอบกับหน้าที่มารดาและบุตรสาวต้องรับภารกิจในบ้าน ทุกอย่างและต้องทำการเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สกาวเดือน เวฬุพันธ์ ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในแขวงเม็งราย เทศบาลนครเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “สตรีในแขวงเม็งรายส่วนใหญ่โดยภาพรวมมีความรู้ ความเข้าใจในระดับปานกลาง ความคิดเห็นทางการเมือง สตรีในแขวงเม็งรายมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประจำถึงค่อนข้างบ่อยกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การพูดคุยการเมืองและการชักชวนบุคคลอื่นไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพราะเห็นว่า ระบอบประชาธิปไตยนั้นเป็นทางออกสำคัญต่อระบบการเมืองไทยปัจจุบัน ประชาชนต้องไปใช้สิทธิด้วยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ภาพรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในแขวงเม็งรายอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย”

ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การยอมรับสตรีเกี่ยวกับการมีบทบาททางการเมืองนั้นยังมีน้อย อีกทั้งวัฒนธรรมทางการเมืองยังไม่เปิดโอกาสให้

สตรีมีบทบาทได้เท่าเทียมกับผู้ชาย ประกอบกับสตรียังถูกจำกัดบทบาทงานพัฒนาบางภาคส่วนเท่านั้น พื้นที่การเมืองเป็นพื้นที่ทางสังคมที่สตรีได้ส่วนแบ่งน้อยมาก แม้ว่าในปัจจุบันผู้หญิงจะมีบทบาทมากขึ้นในเวทีการเมืองระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ ดังนั้นเมื่อบทบาททางเพศที่สังคมสร้างแตกต่างกันนั้น ทำให้สตรีในเขตเทศบาลตำบลวังดินเห็นว่า โอกาสที่มีเข้าถึงและมีอำนาจในทางการเมืองน้อยลงไปด้วย แม้ว่าจะมีโอกาส สอดคล้องกับ วิเวศ ศรีพุทธา กล่าวว่า สาเหตุของปัญหาที่สตรีระดับหมู่บ้านขาดคุณภาพและค้ำยบทบาทใน การพัฒนาโดย พบว่า เกิดจากตัวผู้นำสตรีเอง คือ ขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ขาดประสบการณ์ในการทำงานพัฒนาชุมชน ขาดสถานะความเป็นผู้นำ สตรีระ สุธภาพ ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ ทศนคติและค่านิยมที่ไม่ถูกต้องของผู้นำสตรีเอง และเกิดจากชุมชน คือ ชุมชนไม่ให้ความสำคัญต่อบทบาทสตรี ชุมชนไม่ยอมรับ บทบาทผู้นำสตรี ชุมชนไม่ให้โอกาสแก่สตรีในการแสดงออกทั้งความคิดและการกระทำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะฉัตร พึ่งเกียรติศรีศรี ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) ในจังหวัดปัตตานี” ผลการวิจัยพบว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการพัฒนาสตรีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้านคือ ด้านการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับสูง ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ด้านการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง ด้านการติดต่อกับทางราชการอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน มีความรู้ น้อย ขาดความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมืองจึงไม่ได้รับการยอมรับในเรื่องการทำงาน เท่าที่ควร โดยเฉพาะจากผู้ชาย จึงทำให้สตรี ไม่ค่อยกล้าจะเป็นผู้นำทางการเมือง และส่วนใหญ่เห็นว่า คนที่เข้าไปทำงานการเมืองทุกระดับมักจะคำนึงถึงประโยชน์ของตนเองมากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม จึงทำให้คนส่วนใหญ่ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะ คือ ให้ทางรัฐจัดให้มีวิทยากรมาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ชุมชนควรให้โอกาสสตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมและแสดงภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น และผู้ที่เข้าไปปฏิบัติงานด้านการเมืองควรจะคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าตนเอง”

เมื่อแยกออกเป็นรายด้านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะ จังหวัดลำพูน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะ จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า เหตุผลหลักที่สตรีออกมาใช้สิทธิ น้อยเพราะยังไม่รับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองว่า การเป็นพลเมืองที่ดีนั้น จะต้องมาใช้สิทธิเลือกตั้ง หลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตยรับได้กระตุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้ง เมื่อเลือกใครเข้ามาจะสามารถแก้ไขปัญหา

และพัฒนาท้องถิ่น แต่กลุ่มสตรีเห็นว่ามีการแสวงหาผลประโยชน์ ไม่ได้ทำตามนโยบาย มาตรการและ คำสัญญาที่ให้ไว้ สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวถึง ปัญหาพฤติกรรมไม่สนใจ การเมืองของประชาชน มีอิทธิพลต่อความคิดของสตรีคือ ถูกปลุกฝังทางความคิดว่าการเมืองเป็นสิ่งที่ เลวร้าย ทำให้เมื่อหน้าระบบการเมืองไม่รู้ว่าการเมืองมีผลดี ผลเสียต่อตนเองอย่างไร ประกอบกับค้อย โอกาสทางการศึกษาทำให้ไม่เข้าใจระบบการเมือง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สินธุ์ มุ่งดี ได้ศึกษา เรื่อง “สตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นทางการเมืองท้องถิ่น ในเขตอำเภอสารภี จังหวัด เชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “สตรีในอำเภอสารภี มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากระเบียบ กฎเกณฑ์และข้อบังคับทางสังคมไม่ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของสตรี”

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 1 ได้แก่ การติดตาม ข่าวสารในการเลือกตั้ง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า สตรีส่วนใหญ่ยังมิ ด้มีความรู้ที่กว่าตนเองเป็นผู้ตามอยู่ และเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชายมากกว่า จึงมีความสนใจทาง การเมืองน้อย เนื่องจากคิดว่าการเข้าร่วมติดตามข่าวสารในการเลือกตั้ง ต้องมีความรู้เพื่อจะได้ติดตาม ตรวจสอบถูกต้อง ไม่ว่าจะเพื่อการวิพากษ์วิจารณ์ การออกความเห็นในการจัดประชาพิจารณ์ การ ประท้วง ตลอดจนการใช้สิทธิเลือกตั้ง การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจข้อมูลข่าวสารทางการเมืองหรือ ร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้ง สอดคล้องกับ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ กล่าวว่า ในระบอบประชาธิปไตยได้ แบ่งระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ปัญหาคือ ประชาชนไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และ การไม่รู้ความเป็นไปทางการเมืองใดๆ และการที่ประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ไม่ทราบ ความเป็นไปทางการเมือง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล เมืองเดช ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทสตรี กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “บทบาทสตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอสันกำแพงอยู่ในระดับปานกลาง ในการ รับสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิเท่าเทียมกันกับ บุรุษทุกๆ ด้านและมีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ เช่น ร่วมลงรายชื่อ เสนอปัญหาและแนวทางพัฒนาในด้านต่างๆ หรือร่วมเข้าชื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ในกรณีมีการ ปฏิบัติหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง อยู่ในระดับปานกลาง”

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือ ข้อที่ 6 ได้แก่ การมีส่วนร่วมกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า สตรีในเขตเทศบาลตำบลวังดิน ได้รับข่าวสารข้อมูลทางการเมืองน้อยขาด โอกาสในการเรียนรู้ไม่มี ประสบการณ์ในการทำงานระดับชุมชนมาก่อน และยังไม่มีความกล้าแสดงออกในการที่จะทำหน้าที่ ในกระบวนการเลือกตั้งที่ถูกต้อง ยังขาดความรู้ความเข้าใจทางด้านระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับไม่ค่อยมีการรวมตัวกันในด้านกิจกรรม เนื่องจากภาระหน้าที่ทั้งในและนอกบ้านทำให้

สตรีขาดโอกาสที่มีบทบาทอิสระและไม่กระตือรือร้น ที่จะเข้ามามีบทบาททางการเมือง จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้สตรีมีบทบาทต่อกระบวนการการเลือกตั้งอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับสำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย กล่าวว่า สตรีเผชิญปัญหาทั้งในด้านทัศนคติด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเครือข่ายในระดับชาติ ยังมีข้อจำกัดจากกระบวนการเลือกตั้งขาดกฎหมาย/ระเบียบต่างๆ สนับสนุนผู้หญิงเข้าสู่การเมือง และผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งซึ่งรวมทั้งผู้หญิงเอง ยังขาด ความเข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของการเลือกผู้หญิงเข้าไปเป็นนักการเมือง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิระ มณี พรโชคฤดี ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย” ผลการศึกษาพบว่า “สตรีที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลยมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ทั้งในด้านการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าไปมีส่วนร่วมกันกิจกรรมของพรรคการเมือง การร่วมกิจกรรมของชุมชน การแสดงความคิดเห็นในเรื่องกฎหมาย ข้อมูลข่าวสาร การชักจูงโน้มน้าวเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง การเข้าร่วมประท้วง และด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง”

2) ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังคังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 2 ได้แก่ การติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากโทรทัศน์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า โทรทัศน์ วิทยุกระจาย เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญในการให้ความรู้ ข่าวสาร และความสนุกสนาน เพลิดเพลินแก่ประชาชน สื่อมวลชนประเภทนี้สามารถให้ความรู้ และ ให้ข่าวสารแก่ประชาชนได้อย่างกว้างขวางรวดเร็วเป็นจำนวนมาก นับว่าเป็นการประหยัด และมีประสิทธิภาพเป็นอย่างยิ่ง จึงมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของกลุ่มสตรีมาก และมีผลต่อมุมมองทางการเมืองด้วย โดยเฉพาะเสนอข่าวไม่ถูกต้องและมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทำให้เกิดความรู้สึกในเชิงลบแก่กลุ่มสตรี คือ ความรู้สึกหึงหวงหวาดกลัว ขาดความเชื่อถือในตัวนักการเมืองและความไม่โปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน ข่าวการคอร์ปชั่นในทุกรูปแบบที่เกิดจากนักการเมืองเป็นส่วนใหญ่ ข่าวสารเรื่องการซื้อสิทธิ์ขายเสียงจากทุกกลุ่มการเมืองที่เหมือนกัน ทำให้เกิดความรู้สึกด้านลบและเบื่อหน่ายนักการเมืองทุกฝ่ายที่ทำตัวสร้างภาพเสมือนเป็นคนดีทำงานเพื่อประชาชน แต่ในข่าวสารที่ปรากฏออกมาจากสื่อที่ได้ติดตามรับชมรับฟังกลับมีแต่เรื่องการโกงกิน การแก่งแย่งผลประโยชน์และชิงดีชิงเด่นเอาชนะกันในทุกรูปแบบ สอดคล้องกับ Almond and Powell กล่าวว่า ในระบบการเมืองที่เปิดจะมีโครงสร้างและช่องทางการสื่อสารทางการเมืองที่หลากหลายทั้งผู้นำและประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งข่าวสารต่างๆ ได้อย่างมากมาย แต่ก็ยังมีข้อจำกัดของ

การสื่อสารหลายประการ ได้แก่ การบิดเบือนของช่องทางการสื่อสารที่อาจบิดเบือนได้ด้วยคุณภาพของเสียง เวลา ความคาดหวังของผู้นำ ต้นทุน แผนการทางการเมือง การผ่านเข้าออกของข่าวสารในแต่ละช่วงเวลา การแปรผล และวิเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญที่จะแปรความหมายสู่ความหมายที่เข้าใจง่าย ๆ วิจารณ์ญาณของ ข้าราชการ สายการบังคับบัญชา การประสานงาน ความรับผิดชอบความสนใจและแปรผลให้ตรงกันตามความต้องการของผู้นำและประชาชนที่เป็นเสียงสะท้อนกลับที่เป็นข้อมูลลักษณะไหลขึ้น (Upwards) ที่อาจถูกลบหรือข่าวสารหายไปโดยเฉพาะในชนบท และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สินธุ์ มุ่งดี ได้ศึกษาเรื่อง “สตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นทางการเมืองท้องถิ่น ในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “สตรีในอำเภอสารภี มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น และขาดการประชาสัมพันธ์ถึงบทบาท หน้าที่การบริหารจัดการ และกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น”

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 4 ได้แก่ การติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ เช่น การแถลงนโยบายรัฐบาล การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การอภิปรายงบประมาณ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับความเอาใจใส่ทางการเมือง จึงจะมีความรู้และมีแนวโน้มเข้าร่วมอย่างจริงจัง แต่สตรีในเขตเทศบาลตำบลวังคิน ต้องใช้เวลาดูแลครอบครัวมากกว่าผู้ชาย การทำงานทั้งงานที่บ้านและนอกบ้าน ต้องจัดสรรเวลาให้แก่งานต่างๆ จนไม่มีเวลาเข้าร่วม ประกอบกับสถานะปัญหาเศรษฐกิจปัจจุบันบีบรัดตัวจนไม่เปิดโอกาสให้สตรีหันมาสนใจกับเหตุการณ์ทางการเมืองมากนัก โดยเฉพาะขาดประสบการณ์ทางการเมืองเนื่องจากระดับการศึกษาต่ำ ตลอดจนขาดความศรัทธาและไม่ผูกพันกับผู้นำท้องถิ่น เพราะขาดความสามารถและเทศบาลตำบลไม่เข้มแข็งพอที่จะเป็นหลักเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองและพัฒนาทางการเมืองให้สตรีได้ สอดคล้องกับ เมทินี พงษ์เวช ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม และความก้าวหน้าของผู้หญิงในทางการเมือง คือ ผู้หญิงขาดความมั่นใจ ขาดความรู้ทางการเมือง ขาดเป้าหมาย ขาดข่าวสาร รวมทั้งการยอมรับสภาพไม่เห็นคุณค่าของตัวเอง ซึ่งหลาย ๆ ส่วนเหล่านี้ เนื่องจากประเพณีวัฒนธรรมที่หล่อหลอมมาให้ผู้หญิงเป็นผู้ตาม และมีบทบาทหลักในฐานะมารดาและภรรยา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะฉัตร พึ่งเกียรติศิริณี ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) ในจังหวัดปัตตานี” ผลการวิจัยพบว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการพัฒนาสตรีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาพบว่า คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน มีความรู้ น้อย ขาดความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมืองจึงไม่ได้รับการยอมรับในเรื่องการทำงาน เท่าที่ควร โดยเฉพาะจากผู้ชาย จึงทำให้

สตรี ไม่ค่อยกล้าจะเป็นผู้นำทางการเมือง และส่วนใหญ่เห็นว่า คนที่เข้าไปทำงานการเมืองทุกระดับ มักจะคำนึงถึงประโยชน์ของตนเองมากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม จึงทำให้คนส่วนใหญ่ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเท่าที่ควร”

3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บางครั้งกิจกรรมบางอย่างก็เป็นส่วนเสริมให้เกิดความเชื่อด้านลบอยู่ เช่น กิจกรรมที่ต้องอาศัยพลังกำลังทางกายเป็นกิจกรรมอีกประเภทหนึ่งที่มีส่วนเสริมให้ความเชื่อว่า ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ในการทำงานของเทศบาลตำบลวังดินนั้นเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมในตำบล ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องไปคลุกคลีกับชาวบ้านต้องมีการจัดเตรียมสถานที่และความพร้อมอื่นๆ เช่น การตั้งเต็นท์ การขนโต๊ะเก้าอี้ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่สมาชิกเทศบาลตำบลที่เป็นผู้ชายเป็นผู้ดำเนินการและก็เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านเห็นและเข้าใจว่า ผู้ชายนั้นสามารถทำงานได้ดีกว่าผู้หญิง สอดคล้องกับ วิเวศ ศรีพุทธา กล่าว ว่า สาเหตุของปัญหาที่สตรีระดับหมู่บ้านขาดคุณภาพและด้อยบทบาทใน การพัฒนาโดย พบว่า ปัญหาเกิดจากขาดประสบการณ์ในการทำงานพัฒนาชุมชน ขาดสถานะความเป็นผู้นำ สรีระ สุขภาพ ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกาวเดือน เวชสัมพันธ์ ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในแขวงเมืองราย เทศบาลนครเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในแขวงเมืองรายอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย เนื่องจากสตรีในแขวงเมืองรายมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าสูงกว่าแบบการมีส่วนร่วม”

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 1 ได้แก่ การเข้าร่วมปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งหรือการให้ความรู้ทางการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตเทศบาลตำบลวังดินมีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่การกล่าวปราศรัย รวมถึงความสนใจมาฟังหลังเลิกงานหรือวันหยุดมีความเป็นไปได้น้อย เนื่องด้วยวิถีชีวิตสตรีต้องออกไปทำงานนอกบ้านและในบ้านจะหาเวลาว่างยาก และคิดว่าตนไม่ได้รับประโยชน์อย่างใดจากการพูดคุยทางการเมือง ดังนั้นระดับความสนใจเกี่ยวกับการพูดคุยหรือให้ความรู้ทางการเมืองของสตรีในเขตเทศบาลตำบลวังดินจึงมีน้อย สอดคล้องกับ พรสม เป่าปรามโหมทย์ กล่าวว่า สังคมทั่วโลกต่างก็ให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรีในฐานะที่เป็นภรรยาและแม่ที่มีภาระหลักในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองหรือกิจกรรมสาธารณะเป็นบทบาทที่สำคัญของบุรุษมาโดยตลอด แต่เมื่อเป็นที่ตระหนักมากขึ้นว่า ขอบข่ายของการเมืองนั้นเกี่ยวข้องกับไม่เฉพาะแต่เรื่องการพัฒนาในระดับชาติ แต่จะเชื่อมโยงไปถึงระดับการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลด้วย การให้ความสนใจต่อการเมืองจึงเป็นเรื่องที่สำคัญไม่เพียงแต่เฉพาะบุรุษหากแต่สตรี

ก็ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในจำนวนเท่าๆ กับบุรุษด้วย เพราะจำนวนสตรีเป็นครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีนั้นอาจทำได้หลายส่วนทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งแม้ในภาพรวมจะยังอยู่ในระดับที่ต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิติญาทร ผ่องพันธ์ ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยในเขตบางเขน” ผลการวิจัยพบว่า “สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ทั้งในด้านการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของพรรคการเมือง การร่วมกับกิจกรรมของชุมชน การชักจูงโน้มน้าวเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ ผู้นำทางการเมือง การเข้าร่วมประท้วง การร่วมฟังการปราศรัย และด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง เช่น ส่งจดหมายแนะนำเกี่ยวกับตัวผู้สมัคร หรือนโยบายสำหรับการบริหารงาน”

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 3 ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น หรือลงชื่อในการเรียกร้องสิทธิ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า สตรีในเขตเทศบาลตำบลวังดินเห็นว่าการแสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่แม้จะเป็นการแสดงความคิดเห็นที่สุจริต แต่ไม่ได้ยังประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม และการเรียกร้องสิทธิ จึงไม่อาจทำให้ผู้มีอำนาจรัฐ หรือประชาชนทั่วไปที่รับรู้รับทราบการแสดงความคิดเห็นหรือชื่อเรียกร้องนั้น เห็นความสำคัญกับสิ่งที่เรียกร้องนั้นเท่าที่ควร เพราะไม่ได้เป็นชื่อเรียกร้องที่มุ่งประสงค์จะให้เกิดประโยชน์สุขต่อส่วนรวมแต่เป็นเรื่องของการเรียกร้องเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือพวกของตนเท่านั้น ประกอบกับกลุ่มสตรีในเขตเทศบาลตำบลวังดินจะแสดงความคิดเห็นผ่านผู้นำชุมชนมากกว่าเพราะเห็นว่าตนเองมีการศึกษาน้อยและไม่กล้าแสดงออก จึงให้ความสำคัญต่อผู้นำชุมชนเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ เมทินี พงษ์เวช ระบุถึง สาเหตุที่ทำให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม และความก้าวหน้าของผู้หญิงในทางการเมือง คือวัฒนธรรมทางการเมืองที่ปิดกั้น โอกาสของผู้หญิงจึงทำให้ผู้หญิงไม่อยากเข้าร่วมทางการเมือง รวมทั้งทัศนคติและพันธนาการทางความคิดที่กีดกันผู้หญิงหรือที่ไม่มั่นใจในผู้หญิง และขาดความมั่นใจ ขาดความรู้ทางการเมือง ขาดเป้าหมาย ขาดข่าวสาร รวมทั้งการยอมรับสภาพ ไม่เห็นคุณค่าของตัวเอง ซึ่งหลาย ๆ ส่วนเหล่านี้ เนื่องจากประเพณีวัฒนธรรมที่หล่อหลอมมาให้ผู้หญิงเป็นผู้ตาม และมีบทบาทหลักในฐานะมารดาและภรรยา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิระมณี พรโชคฤดี ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย” ผลการศึกษาพบว่า “สตรีที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลยมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ทั้งในด้านการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของพรรคการเมือง การร่วมกิจกรรมของชุมชน การแสดงความคิดเห็น ในเรื่องกฎหมาย ข้อมูลข่าวสาร การชักจูงโน้มน้าวเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง การเข้าร่วมประท้วง และด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง”

4) ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังคันทน์ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 4 ได้แก่ การได้รับความช่วยเหลือจากพรรคการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า สตรีในเขตเทศบาลตำบลวังคันทน์ไม่ค่อยสนใจต่อเหตุการณ์การเมือง อาจเนื่องจากไม่ค่อยมีความรู้และความเข้าใจกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเห็นว่า พรรคการเมืองเกิดจากบุคคลบางกลุ่มเท่านั้นที่ต้องการหาผลประโยชน์จึงขาดความเชื่อถือ ศรัทธาเพราะตนเองเข้าไม่ถึงพรรคการเมือง รู้จักก็เฉพาะตอนหาเสียงเลือกตั้งเท่านั้น และนโยบายก็ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และไม่สามารถแก้ปัญหาได้ จึงไม่กระตุ้นให้กลุ่มสตรีในเขตเทศบาลตำบลวังคันทน์ให้สนใจในการเข้าร่วมทางการเมือง สอดคล้องกับ สุธีรา ทอมสัน วิจิตรานนท์ กล่าวถึง สิ่งกีดขวางต่อการเข้าสู่การเมือง ท้องถิ่นของสตรี คือ ไม่รู้บทบาทและหน้าที่ของผู้สมัครเลือกตั้งท้องถิ่น และผู้มีอิทธิพลและผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน เนื่องจากบางพื้นที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีอิทธิพลทางธุรกิจด้วย ถ้าสตรีเข้ามาทำงานอาจเสี่ยงต่อชีวิตและข่าวสาร ของ อบต. การเลือกตั้ง กระจุกอยู่ที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพินดา เติมมาลี ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า “สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย”

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 5 ได้แก่ การได้รับความร่วมมือ สนับสนุนจากพรรคการเมืองเมื่อท่านทำกิจกรรมต่างๆ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า สตรีในเขตเทศบาลตำบลวังคันทน์ เห็นว่าถ้าพรรคการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ก็มักจะมีวัตถุประสงค์อย่างอื่นไม่ใช่เป็นเรื่องของสำนักทางการเมืองและการที่กลุ่มสตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยมีสาเหตุอีกประการหนึ่งคือ พรรคการเมืองไม่ค่อยกระตุ้นให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นทางการเมืองอยู่เสมออาจเนื่องจากการทำงานของพรรคการเมืองไม่ต่อเนื่อง ทำงานไม่เป็นทีม หาผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ไม่ให้ความสำคัญกับนโยบายพรรค การขาดการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนกับพรรค เพราะใช้วิธีลัดเข้าสู่อำนาจการเมืองและมีคุณภาพต่ำ มีระบบอุปถัมภ์ อิทธิพลเงินเป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับ โกวิทย์ พวงงาม กล่าวไว้ว่า กลุ่มการเมืองในเทศบาลเป็นกลุ่มการเมืองที่เกิดขึ้นโดยวัตถุประสงค์เพื่อต้องการส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ลักษณะของการรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นมักจะเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะฉัตร พึ่งเกียรติศิริศรี ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) ในจังหวัดปัตตานี” ผลการวิจัยพบว่า “คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน มีความรู้ค่อนข้างต่ำ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมืองจึงไม่ได้รับ

การยอมรับในเรื่องการทำงาน เท่าที่ควร โดยเฉพาะจากผู้ชาย จึงทำให้สตรี ไม่ค่อยกล้าจะเป็นผู้นำทาง การเมือง และส่วนใหญ่เห็นว่า คนที่เข้าไปทำงานการเมืองทุกระดับมักจะคำนึงถึงประโยชน์ของตนเอง มากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม จึงทำให้คนส่วนใหญ่ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเท่าที่ควร”

5.2.2 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1) สตรีที่มี อายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก ในการพัฒนาและการบริหารงาน สตรีที่มีอายุ มากย่อมมีประสบการณ์ในการทำงาน และสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งในการติดต่อพบปะกับผู้คน หรือทาง ราชการมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ซึ่งสตรีที่มีอายุมากจะสุขุมกว่า ความคิดและพฤติกรรมตอบสนองต่อ การติดต่อสื่อสารเนื่องจากการสั่งสมประสบการณ์ตามเวลาที่ผ่านไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สินธุ์ มุ่งดี ได้ศึกษาเรื่อง “สตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นทางการเมืองท้องถิ่น ในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า “ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ มีความสัมพันธ์เกี่ยวพันกับบทบาท สตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นทางการเมืองท้องถิ่น”

2) สตรีที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่ แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก สตรีทุกคนมีสิทธิหน้าที่และ บทบาทอย่างเท่าเทียมกันและสามารถใช้สิทธิของตนปกป้องผลประโยชน์ของตน ในการเมืองระดับ ท้องถิ่น เพราะเป็นการเข้าไปดูแล จัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตความ เป็นอยู่ของคนในชุมชน โดยมีแรงกระตุ้นจากสื่อต่างๆ เสนอข่าวสารการเลือกตั้ง ทำให้สตรีทุกคนก็ สามารถเข้าถึงสื่อได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพินดา เกิดมาลี ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วม ทางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า “ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีคือ ระดับการศึกษา”

3) สตรีที่มี อาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก อาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความ แตกต่างในเรื่องของทักษะในการสื่อสาร ความต้องการข่าวสาร ความสนใจ โดยเฉพาะการใช้ ภาษาในการสื่อสาร บางอาชีพขาดประสบการณ์ตรงและไม่สามารถให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม ในการเลือกตั้ง ได้เท่าที่ควร และฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ก็อาจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง น้อย เพราะต้องมีภาระหน้าที่และความกังวลอยู่กับเรื่องการหาเลี้ยงชีพเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ กนกนุช นากสุวรรณ ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะ สตรี ในเขตคอนเมือง กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า “ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อาชีพ เป็น ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05”

4) สตรีที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก สตรีที่มีรายได้สูงมักมีระดับการศึกษาสูง และจะเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับทางการเมือง ทั้งนี้บางคนอาจเคยศึกษาด้านกระบวนการเลือกตั้ง หรือ เคยเข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่นมาก่อน และมีประสบการณ์ในการได้รับการบริการจากหน่วยงานของรัฐมีมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ดังนั้น สตรีที่มีรายได้สูง ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะสูงขึ้น ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิระมณี พรโชคฤดี ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย” ผลการศึกษาพบว่า “ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ รายได้ ที่แตกต่างกัน จะส่งผลให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน”

5.3 ข้อค้นพบในการศึกษาวิจัย

สำหรับผลการศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน จากผลการวิจัยทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง 2) ด้านการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 3) ด้านการแสดงความคิดเห็น และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งได้ข้อค้นพบ ดังนี้

1) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน โดยรวม 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ผู้นำชุมชน ควรปรับปรุงแก้ไขโดยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงให้ประชาชน ปรับปรุงข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกสารที่คิดประกาศไว้ ให้ดูน่าอ่านและข้อมูลต้องมีความเป็นจริง

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น ได้แก่ ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำชุมชน ควรปรับปรุงแก้ไขโดยเพิ่มความถี่ในการประชาสัมพันธ์ ใช้สื่อที่มีความหลากหลายเพื่อให้ครอบคลุมทั่วถึง และปรับปรุงข้อมูลให้มีความน่าสนใจ ให้สตรีที่ทำงานนอกบ้านสามารถติดตามข่าวสาร ได้ตลอดเวลา ควรมีการจัดแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ไว้บริการ และควรมีการกระจายข่าวที่สำคัญๆ ให้ได้รับทราบอย่างทั่วถึง

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น ได้แก่ ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ผู้นำชุมชน ควรปรับปรุงแก้ไขโดยควรให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ในการให้ความรู้ทางการเมือง และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และควรให้การแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สตรีให้มีความกล้าแสดงออกทางการเมือง

2) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำชุมชน ควรปรับปรุงแก้ไขส่งเสริมในบทบาทหน้าที่ของตนเองว่า การเป็นพลเมืองที่ดีนั้น จะต้อง

มาใช้สิทธิเลือกตั้ง และกระตุ้นส่งเสริมให้สตรีมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้ง ว่าการเลือกตั้งควรพิจารณาผู้ที่จะเข้ามาเป็นตัวแทนจะสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น ไม่แสวงหาผลประโยชน์ ควรทำตามนโยบาย มาตรการและคำสัญญาที่ให้ไว้

รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 1 ได้แก่ การติดตามข่าวสารในการเลือกตั้ง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำชุมชน ควรปรับปรุงแก้ไข โดยเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจข้อมูลข่าวสารทางการเมืองให้สตรีเกิดความสนใจทางการเมือง โดยเฉพาะสิทธิ บทบาทหน้าที่ทางการเมือง ท้องถิ่นว่าเป็นเรื่องของทุกคน ที่จะได้ติดตามตรวจสอบ วิพากษ์วิจารณ์ การออกความเห็น ในการจัดประชาพิจารณ์ การประท้วง ตลอดจนการใช้สิทธิเลือกตั้ง การหรือร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้ง

รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือ ข้อที่ 6 ได้แก่ การมีส่วนร่วมกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ผู้นำชุมชน ควรปรับปรุงแก้ไข โดยประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่สตรีในวิธีการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านกระบวนการเลือกตั้ง ควรมีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจทางด้านระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เสริมสร้างความสามัคคีกันในด้านกิจกรรมต่างๆ ในวันหยุดหรือช่วงเวลาว่าง เพื่อให้สตรีมีโอกาสพบปะ และพูดคุยกัน

3) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังคิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 2 ได้แก่ การติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากโทรทัศน์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำชุมชน ควรปรับปรุงแก้ไข โดยให้ความสำคัญในการให้ความรู้ ข่าวสาร โดยเฉพาะการให้ความรู้ ในการพิจารณาข่าวสารจากสื่อต่างๆ โดยเฉพาะ โทรทัศน์ เนื่องจากบางข่าวสารให้ข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือและมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทำ

รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 4 ได้แก่ การติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ เช่น การแถลงนโยบายรัฐบาล การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การอภิปรายงบประมาณ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้นำชุมชนควรปรับปรุงแก้ไข โดยประสานการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างกลุ่มสตรีกับหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง องค์การเอกชน และผู้แทนผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยสร้างการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการจัดกิจกรรมหรือเวทีการเมือง เพื่อให้สตรีเกิดความเชื่อมั่นและเกิดแรงจูงใจว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม และเพื่อป้องกันการทุจริต

4) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังคิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นผู้นำชุมชนควร

ปรับปรุงแก้ไข สร้างเสริมความสามัคคีแก่กลุ่มสตรีโดยจัดกิจกรรมทางการเมือง เช่น จัดเวทีประชาคมเพื่อให้สตรีได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง โดยควรจัดให้ตรงกับวันหยุดและช่วงเวลาที่สตรีสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้สะดวกเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงให้สตรี โดยจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับประชาธิปไตย เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่แท้จริง

รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น คือ ข้อที่ 1 ได้แก่ การเข้าร่วมปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งหรือการให้ความรู้ทางการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นผู้นำชุมชนควรปรับปรุงแก้ไข โดยเข้าไปพูดคุยกับสตรีในชุมชนทุกหลังคาเรือน เพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ความคิดเห็นของสตรี โดยรับฟังแล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วม โดยแจ้งวัตถุประสงค์ในการแสดงออกในเรื่องต่างๆ

รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือ ข้อที่ 3 ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น หรือลงชื่อในการเรียกร้องสิทธิ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นผู้นำชุมชนควรปรับปรุงแก้ไข โดยสร้างกลไกการมีส่วนร่วม พัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองให้กับสตรี สร้างความรู้ ความเข้าใจ เช่น เพิ่มความถี่การประชุมสัมพันธในการดำเนินกิจกรรมของประชาคม ทำประชาพิจารณ์พูดคุยกัน เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมในข่าวสารทางราชการ

5) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังคิน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 4 ได้แก่ การได้รับความช่วยเหลือจากพรรคการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ผู้นำชุมชน ควรปรับปรุงแก้ไขเสริมสร้างและอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อให้สตรีเกิดความสนใจต่อเหตุการณ์การเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพื่อไม่ให้ถูกครอบงำหรือถูกชักจูงหรือถูกบังคับโดยผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น และเลือกพรรคการเมืองอย่างเป็นอิสระ โดยดูจากนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และสามารถแก้ปัญหาได้

รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวแปรอื่น คือข้อที่ 4 ได้แก่ ท่านได้ร่วมลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภา อบต. มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำชุมชน ควรปรับปรุงแก้ไข โดยให้ความรู้ในเรื่องกฎหมาย ข้อมูลข่าวสารเรื่องระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพื่อให้สตรีเกิดความสนใจและติดตามข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับสาระสำคัญของเรื่องที่จะมีการออกเสียงเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องก่อนการตัดสินใจออกเสียงประชามติ และเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่จะมีการออกเสียง เพื่อให้เกิดความหลากหลายทางแนวความคิด

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การค้นพบในการวิจัยครั้งนี้นำไปสู่ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

- 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้สตรีเห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง และควรมีการเปิดโอกาสให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งต่างๆ ตามความเหมาะสม
- 2) ควรมีการจัดแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองไว้บริการกลุ่มสตรีที่สนใจ ควรมีการกระจายข่าวสำคัญให้สตรีได้รับทราบอย่างทั่วถึง และควรแนะนำส่งเสริมให้สตรีมีความสนใจเรื่องการเมืองเพิ่มมากยิ่งขึ้น
- 3) ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มสตรี และควรเปิดโอกาสให้กลุ่มสตรีมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ภายในท้องถิ่น
- 4) กลุ่ม/กรรมการทางการเมืองควรให้ความสำคัญการทำหน้าที่ในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สตรีและส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมือง และกลุ่ม/กรรมการเมืองควรให้การแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริมสตรีให้มีความกล้าแสดงออกทางการเมือง

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน” เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ปรับปรุงแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นให้มีความครอบคลุมและเกิดการพัฒนาร่วมกันให้เพิ่มขึ้นและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้เสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

- 1) ควรวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน
- 2) ควรวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทของผู้นำกลุ่มแม่บ้านในการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน
- 3) ควรวิจัยเกี่ยวกับ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี : ศึกษาเฉพาะกรณีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน
- 4) ควรวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน
- 5) การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน การศึกษาครั้งต่อไปอาจกำหนดรูปแบบหรือกิจกรรมของการมีส่วนร่วมได้มากและชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

กมลลา ชันทปราบ. ผู้หญิงกับการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2535.

กระทรวงศึกษาธิการ. การเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพมหานคร : เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง, 2545.

กัลยา วาณิชย์บัญญัติ. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติคณะพาณิชยศาสตร์
และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. อนาคตผู้นำการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า. กรุงเทพมหานคร :
ซัคเซสมิเดีย, 2539.

แก้วสรร อติโพธิ. การมีส่วนร่วมของประชาชน : กฎเกณฑ์สำคัญในการพัฒนาระบบประชา ชิปไทย.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันศึกษาและความมั่นคงนานาชาติ, 2537.

โกวิท พวงงาม. การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับมิติใหม่ การเลือกตั้ง
ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : เสมารธรรม, 2544.

_____ . วิพากษ์ท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มิตรภาพ, 2546.

โกวิท พวงงาม และ ปรีดี โชติช่วง. อะไร ทำไม อะไร อบต. ประชาธิปไตยของประชาชนในชนบท.
กรุงเทพมหานคร : วีเจพรินต์ติ้ง, 2544.

ขัตติยา วรรณสุต. สถิติกับการเมือง. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : คณะพัฒนาสังคม, 2535.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สถานภาพปัจจุบันของสตรีไทย.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2533.

โคทม อาริยา และคณะ. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของสตรี. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2540.

_____ . บทบาททางการเมืองขององค์กรเอกชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2542.

จันทนา สุทธิจารี. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองตามรัฐธรรมนูญฉบับ
ประชาชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วีเจพรินต์ติ้ง, 2544.

ชัยอนันต์ สมุทวาณิช. ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2538.

- จิต นิลพานิช และกฤษณ ชนาพงศธร. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.
- เขาวณะ ไตรมาส. ข้อมูลพื้นฐาน 66 ปี ประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุขุมและบุตร จำกัด, 2542.
- ไชยยศ เรื่องสุวรรณ. การประชาสัมพันธ์หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : เชื้อนแก้วการพิมพ์, 2535.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. จิตวิทยาการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- ณัฐกร วิทิตานนท์ และ ชีระวัฒน์ ปาระมี. คู่มือการเลือกตั้งท้องถิ่นไทย. เชียงใหม่ : ดารารัตน์การพิมพ์, 2548.
- ถวิลวดี บุรีกุล. ผู้หญิงไทยกับการเมืองหลังการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540. สำนักวิจัยและพัฒนา : สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- _____ . สตรีไทยกับการเมืองหลังการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. นนทบุรี : สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- ทิพาภรณ์ พิมพ์สุทธิ. พัฒนาการการเมือง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- ธานีินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี อินเตอร์ พรินท์, 2550.
- นกรินทร์ เมฆไตรรัตน์. ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. ท้องถิ่นศาสตร์ : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2541.
- นวนน้อย ดรีรัตน์และคณะ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมดาเพรสจำกัด, 2545.
- นำชัย ทนุผล. วิธีการเตรียมโครงการวิจัย. เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, 2531.
- บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- ปธาน สุวรรณมงคล. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภากการพิมพ์, 2539.
- ประธาน คงฤทธิศึกษากร. การปกครองท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2535.

- ประยูร กาญจนกุล. คำอธิบายกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. สิทธิและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์องค์การค้ำของคุรุสภา, 2545.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. ข่าวสารการเมืองของคนไทย. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526.
- _____. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง : ทฤษฎีและผลการวิจัยประชารักษ์.
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์
หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- พระปกเกล้า, สถาบัน. แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 : ปัญหา อุปสรรค และทางออก. นนทบุรี : บริษัท ธรรมคา
เพรส จำกัด, 2545.
- พฤทธิสถาน ชุมพล. ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2535.
- _____. คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- พิชาย รัตนคิดถ กุญเกิด. ระบบทฤษฎีการเลือกตั้ง. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา
สถาบันเทคโนโลยีสังคม, 2537.
- พิมพ์จรรย์ นามวัฒน์. การบริหารงานบุคคล. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2535.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. การบริหารสังคมศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2553.
- ไพโรจน์ สุวรรณฉวี. รวมกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์การพิมพ์, 2548.
- โกกิน พลกุล. ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญไทย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์พลชัย,
2529.
- เมทินี พงษ์เวช. ผู้หญิงบนเส้นทางแห่งอำนาจและการตัดสินใจ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัย
บทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2541.
- ยูวัฒน์ วุฒิเมธี. การพัฒนาชุมชน : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : บางกอกบลิ๊อค,
2534.
- ลิขิต วีระเวทิน. วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

วรพจน์ วิสรุตพิชญ์. หลักการรวมอำนาจ หลักการแบ่งอำนาจและหลักการกระจายอำนาจ.

กรุงเทพมหานคร : ผู้จัดการรายวัน, 2537.

วรสิทธิ์ อภิชาติโชติ. การบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้ง. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภักดิ์ออฟเซ็ท, 2538.

วัชรวิทย์ ไชยสาร. ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บี.เจ.เพลท โปรเซสเซอร์, 2544.

วิระดา สมสวัสดิ์. ครอบครัวยุคใหม่และศาสนา : อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสิทธิมนุษยชน, 2546.

วิษณุ เครืองาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2530.

วุฒิสสาร ต้นไชย. การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลสหประชาพาณิชย์, 2542.

สมบัติ จันทร์วงศ์. การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง : กรณีศึกษาเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2529. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิเพื่อการวิจัยและการพัฒนา, 2530.

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2548.

ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม. การมีส่วนร่วมของประชาชนมิติใหม่กับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550.

_____. การยกฐานะเทศบาล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546.

สิทธิพันธ์ พุทธหุณ. ทฤษฎีพัฒนาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.

สุพล ด้วยตั้งใจ. พระราชบัญญัติแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัท Science Center, 2542.

สุขุม นวลสกุล. เล่นกับศิลปะการบริหารแบบไทย. กรุงเทพมหานคร : ชรรมนิติ, 2534.

สุธีรา ทอมสัน วิจิตรานนท์. สิทธิสตรีไทยในรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2539.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. การบริหารการปกครองท้องถิ่น หน้าที่ 1 - 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.

สายสุรี จุติกุล. นโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี, 2537.

- เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารกับการเมือง : เน้นสังคมประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายหลักเกณฑ์ทั่วไปของการเลือกตั้งและพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. 2511. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โอเดียนสโตร์, 2532.
- อุทร ดันติสุนทร. การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2541.

2) บทความในวารสาร

- กนกศักดิ์ แก้วเทพ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม”. วารสารธรรมศาสตร์, ฉบับที่ 18 มีนาคม 2535 : 38.
- ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. “ประชาธิปไตย : เส้นทางเดินจากประชาธิปไตยโดยตรงสู่ประชาธิปไตยแบบตัวแทน”. รัฐศาสตร์สาร, ปีที่ 24 ฉบับพิเศษ พฤศจิกายน 2546 : 3.
- พรสม เป่าปราโมทย์. “แนวทางการส่งเสริมสตรีในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลสตรีในจังหวัดสิงห์บุรี”. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ปีที่ 12 มค - ธค 2552 : 65 – 75.
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชน”. วารสารพัฒนาชุมชน, ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2531) : 24 - 25.
- อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี. “รูปแบบการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่น”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2552 : 50.

3) บทความจากเว็บไซต์ (Web Site)

- การปกครองท้องถิ่นไทย : เทศบาล, 13 พฤศจิกายน 2552
<<http://www.thailocalgov.net/data/tsb.pdf>>(13 November 2009)

4) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/งานวิจัย

- กนกนุช นากสุวรรณ. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะสตรี ในเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547.

- กรมการปกครอง. “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ส่วนท้องถิ่น, 2539.
- กานต์วี บุญญานุชิตินันท์. “ความเข้าใจของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบใหม่ พ.ศ. 2550”. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.
- ชุมพร แสงมณี. “บทบาทสตรีในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษา: อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2549.
- จิตติญาธร ผ่องพันธ์. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยในเขตบางเขน”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.
- นฤมล เมืองเดช. “บทบาทสตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550.
- นรินทร์ หลวงปลา. “สตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลเมืองแก่นพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550.
- นาถลดา นาถนิธิภูมิ. “บทบาททางการเมืองของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบล กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2549.
- ประมวล นาดัน. “บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- ปนัดดา โดคำนุช. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่”. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.
- ปิยะฉัตร พึ่งเกียรติร์ศรี. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (ภพสม.) ในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2547.
- วิเวศ ศรีพุทธา. “การพัฒนาคุณภาพและบทบาทผู้นำสตรีระดับหมู่บ้านเพื่อพัฒนาชุมชน”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.

สกวเดือน เวชสัมพันธ์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในแขวงเมืองราย เทศบาลนครเชียงใหม่”.

การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.

สันติ สันทัด. “บทบาททางการเมืองของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย”.

การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.

สินธุ์ มุ่งดี. “สตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่”. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

สุพินดา เกิดมาลี. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2547.

อภิระมณี พรโชคฤดี. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย”. ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550.

5) เอกสารอื่นๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

เทศบาลตำบลวังดิน. “รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน”.
ลำพูน : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเทศบาลตำบลวังดิน, 2551 (อัดสำเนา).

_____ . “รายงานประจำปี 2552”. เชียงใหม่ : เทศบาลตำบลวังดิน, 2553 (อัดสำเนา).

สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย. “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี”.
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2547 (อัดสำเนา).

2. ภาษาอังกฤษ

1) Books

Almond and Powell. *Comparative Politics : System, Process and Policy*. 2nd published.

Boston: Little, Brown and Company, 1978.

Catt, Helena. *Democracy in Practice*. London and New York: Routledge, 1999.

Deutsch, Kazl W. *The Nerves of Government*. New York: The Free Press of Glencoe, 1969.

Edword, Wolfers, **Decenrtalization : Meanings Forms Objectives and Methods.**
Dencentralization in the South Pacific Local, Provincial and State Government in Twenty
Countries. The Institute of Social and Administrative studies of the University of the
South Pacific, 1985.

Kate Millett. **Sexual Politics.** Garden City, NY : Doubleday, 1970.

Milbrath, Lester W. **Political Participation : How and Why Do People Get Involved in Politics?.**
Chicago : Rand Mc.Nally & Company, 1965.

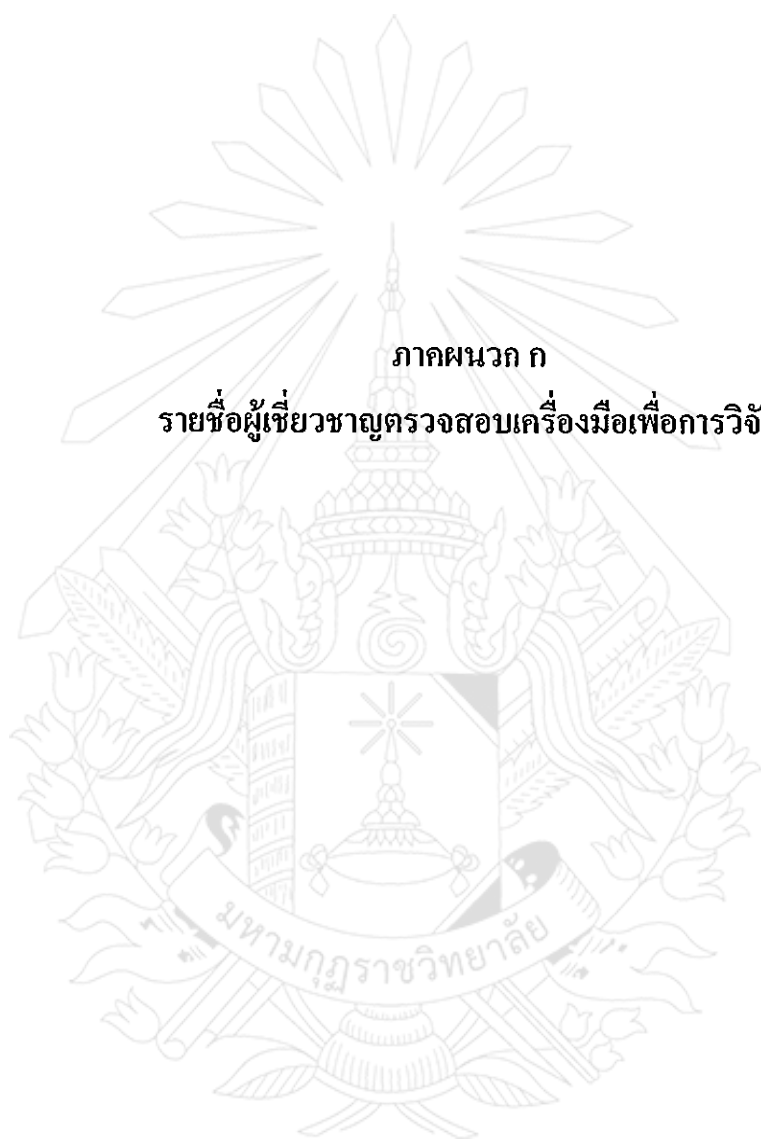
Harold, Wolman, **Decentralization : What it is and why we should care.** New York : Oxford
University, 1990.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ดร. ตระกูล ชำนาญ

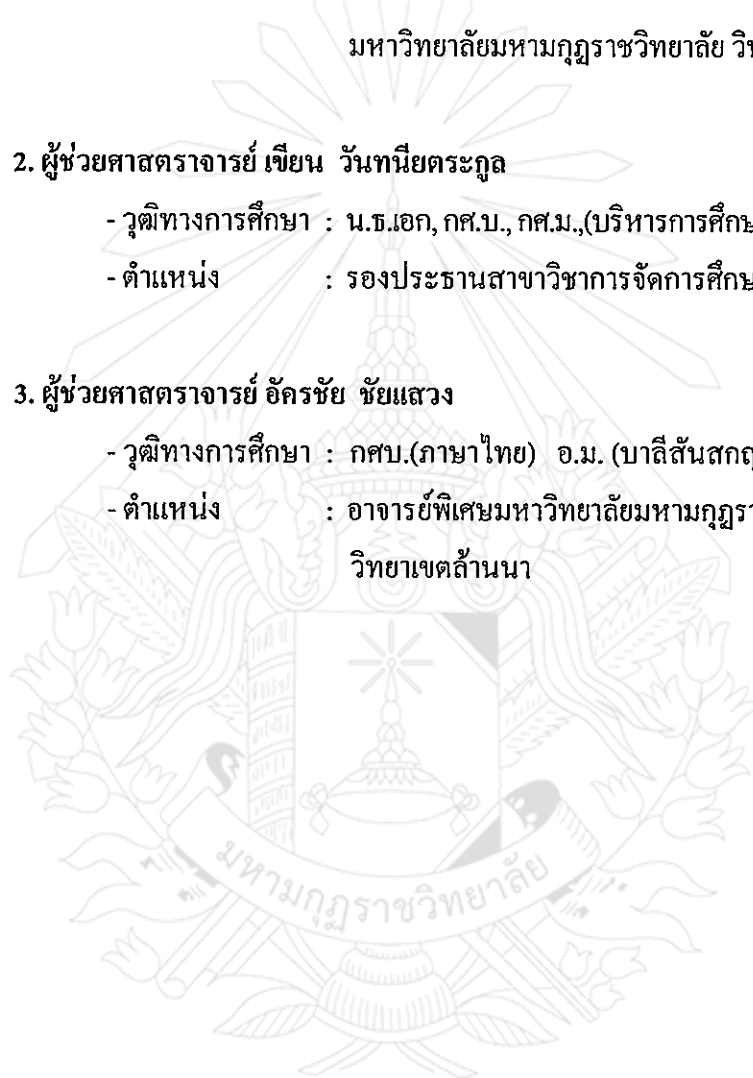
- วุฒิทางการศึกษา : ปธ.7, ศน.บ., M.A. (Sociology) India, ศศ.ค. (พัฒนาลังคม)
มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
- ตำแหน่ง : หัวหน้าฝ่ายจัดการศึกษา วิทยาเขตล้านนา และอาจารย์ประจำ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ล้านนา

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เขียน วันทนียตระกูล

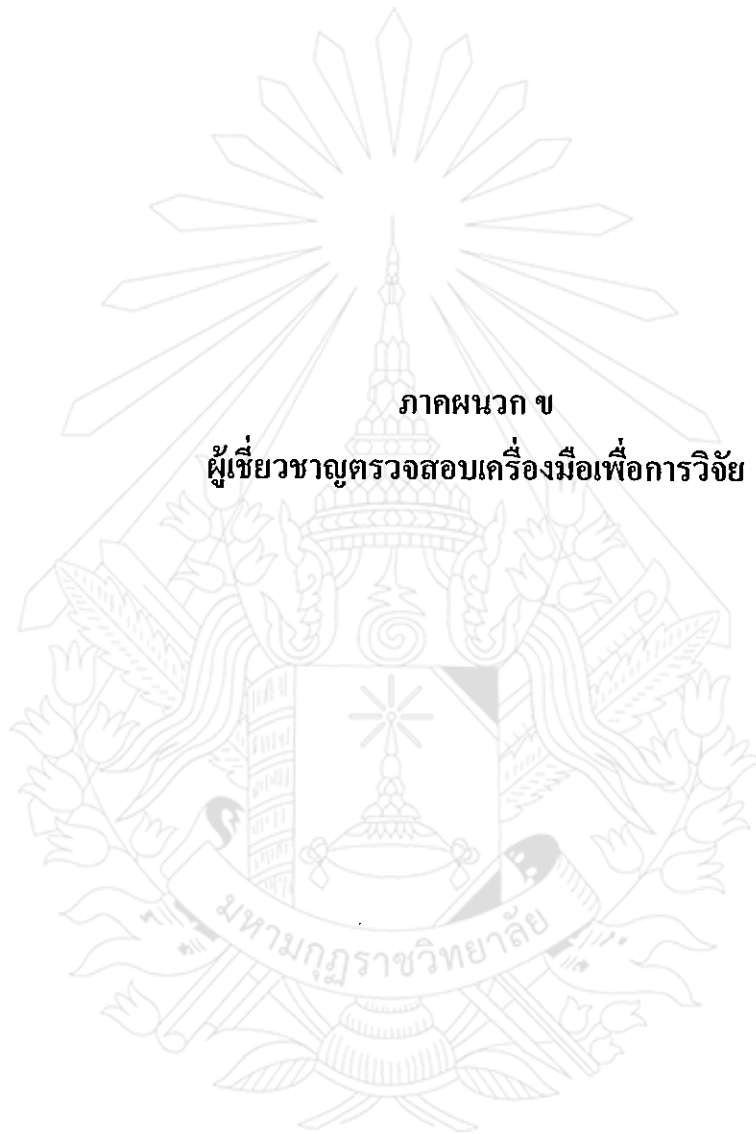
- วุฒิทางการศึกษา : น.ธ.เอก, กศ.บ., กศ.ม., (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ตำแหน่ง : รองประธานสาขาวิชาการจัดการศึกษา วิทยาเขตล้านนา

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัครชัย ชัยแสง

- วุฒิทางการศึกษา : กศบ.(ภาษาไทย) อ.ม. (บาลีสันสกฤต)
- ตำแหน่ง : อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตล้านนา

ภาคผนวก ข
ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โทร. 0-5327-0975-6 ต่อ 14

ที่ ศธ 6013(1.9)/394 วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.ตระกูล ชำนาญ

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ขอรับรองว่า นายเจริญ วิเชยันต์ เป็นนักศึกษา
ระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา 5112204018 สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ของมหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

นักศึกษาผู้นี้มีความประสงค์ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำสนธิ
เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน ทั้งนี้
นักศึกษานี้ผู้นี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ รศ.ดร.สุวิทย์ รุ่งวิสัย และ ดร.ภูมินทร์ สันติพิศุฎิกร อาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือใน
ครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่ นักศึกษาผู้นี้ด้วย

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี)

เลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

มหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งวิทยาลัย วิทยาเขตลำปาง โทร. 0-5327-0975-6 ต่อ 14

ที่ ศธ 6013(1.9)/553

วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เจียน วันทนีย์ตระกูล

ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งวิทยาลัย วิทยาเขตลำปาง ขอรับรองว่า นางสาวหวางทอง ชันระยศ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา 6112204105 สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง ของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตลำปาง

นักศึกษานี้มีคุณสมบัติจะขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำสวนนิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของสตรีในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลออนเหนือ อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ นักศึกษานี้ผู้นี้มีความกตัญญูของ ดร.ตระกูล ชำนาญ และ รศ.ดร.สุวิทย์ จุงวิสัย อาจารย์ที่ปรึกษา

ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งวิทยาลัย วิทยาเขตลำปาง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะไปโปรดให้แก่ นักศึกษาผู้นี้ด้วย

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระมหาวีรศักดิ์ สุาเมธี)

เลขานุการศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งวิทยาลัย วิทยาเขตลำปาง

มหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โทร. 0-5327-0975-6 ต่อ 14

ที่ ศธ 6013(1.9)/393 วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัครชัย ชัยแสง

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ขอรับรองว่า นายเจริญ วิเชยนต์ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา 5112204018 สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

นักศึกษาผู้ี้มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำสภานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ในเทศบาลตำบลวังคิน อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน ทั้งนี้ นักศึกษาผู้นี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ รศ.ดร.สุวิทย์ รุ่งวิสัย และ ดร.ภูมินทร์ สันติทฤษฎีกร อาจารย์ที่ปรึกษา

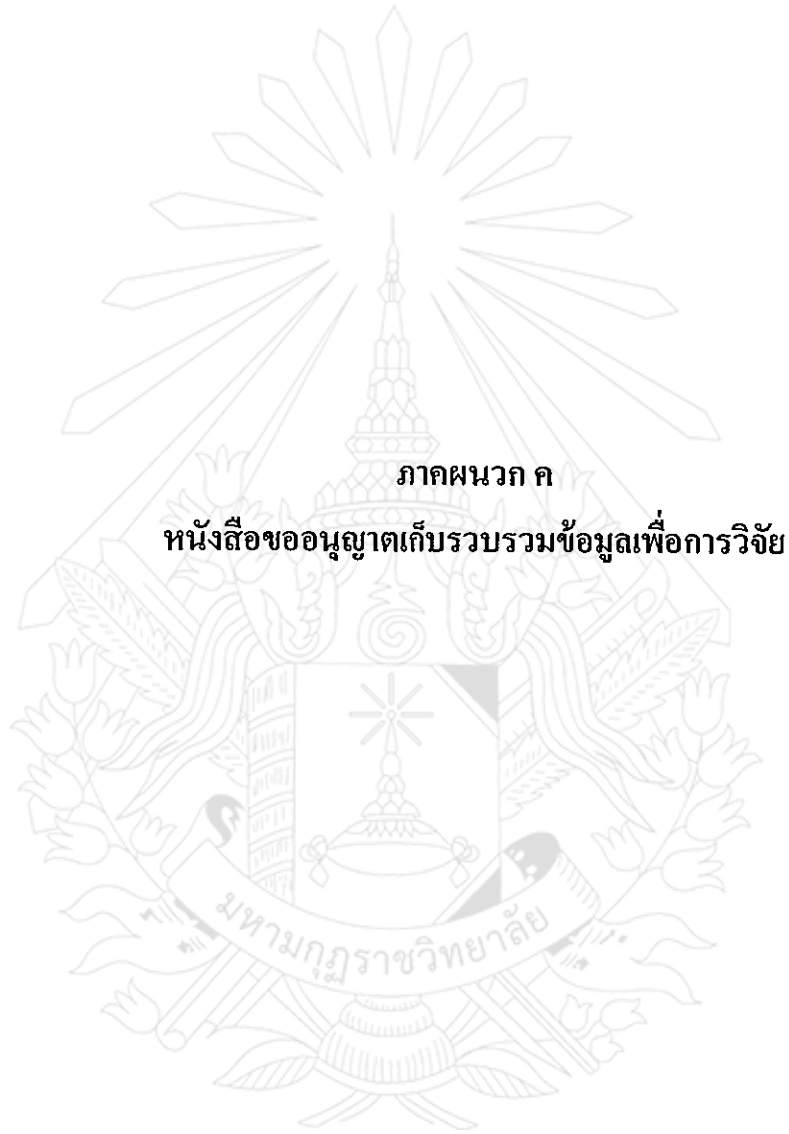
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่ นักศึกษาผู้นี้ด้วย

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี)

เลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
หนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 6013(1.9)/665

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
๑๐๓ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทรศัพท์ : ๐-๕๓๒๗-๐๙๗๕๖ โทรสาร : ๐-๕๓๔๑-๔๗๕๐
www.lanna.mbu.ac.th

11 ตุลาคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย (Try out)

เจริญพร นายกองคํการบบริหารส่วนตำบลศรีวิชัย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

ด้วย นายเจริญ วิเชยนต์ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ทำสารนิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของกรมืองท้องถิ่นของสตรี ในเทศบาลตำบลวังจันทน์ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรศาสนศาสตร์ มหาคบัณฑิต (ศน.ม.) โดยมี รศ.ดร.สุวิทย์ รุ่งวิสัย และ ดร.ภูมินทร์ สันติทฤษฎีกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นายเจริญ วิเชยนต์ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (Try out) ในเขตพื้นที่เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำการวิจัยต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมเพื่อพิจารณามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขออนุโมทนา มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาวิฑิตกิตี สุรเมธี)

เลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
โทร. 0-5327-0975-6 ต่อ 14 โทรสาร. 0-5381-4752

Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus ; 103 Pra pokklao Rd., Chiang Mai 60200 (Thailand)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โทร. 0-5327-0975-6 ต่อ 14

ที่ ศธ 6013(1.9)/394

วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.ตระกูล ชำนาญ

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ขอรับรองว่า นายเจริญ วิเชยนต์ เป็นนักศึกษา
ระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา 5112204018 สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ของมหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

นักศึกษานี้มีความประสงค์ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำสนธิ
เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ทั้งนี้
นักศึกษานี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ รศ.ดร.สุวิทย์ รุ่งวิสัย และ ดร.ภูมินทร์ สันติพิชฎีกา อาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือใน
ครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่ นักศึกษาผู้นี้ด้วย

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี)

เลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน

อำเภอสี จังหวัดลำพูน

คำชี้แจง

1) แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน

2) การตอบแบบสอบถามใช้สำหรับหาข้อมูลเพื่อการวิจัยเท่านั้น คำตอบของผู้ตอบไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นความคิดเห็นของผู้ตอบ ซึ่งตอบได้อย่างอิสระตามความรู้สึกของตนอย่างแท้จริง ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามไปวิเคราะห์ในขอบเขตทางวิชาการเท่านั้น ด้วยเหตุผลนี้ จึงขอความกรุณาให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบตามความเป็นจริง โดยตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพื่อให้สมบูรณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลและขอขอบคุณในความร่วมมือมา ณ ที่นี้

เจริญ วิเชษฐ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงใน [ ] หน้าข้อที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. อายุ

☐ 18-29 ปี	☐ 30-39 ปี
☐ 40-49 ปี	☐ 50 ปีขึ้นไป

2. ระดับการศึกษา

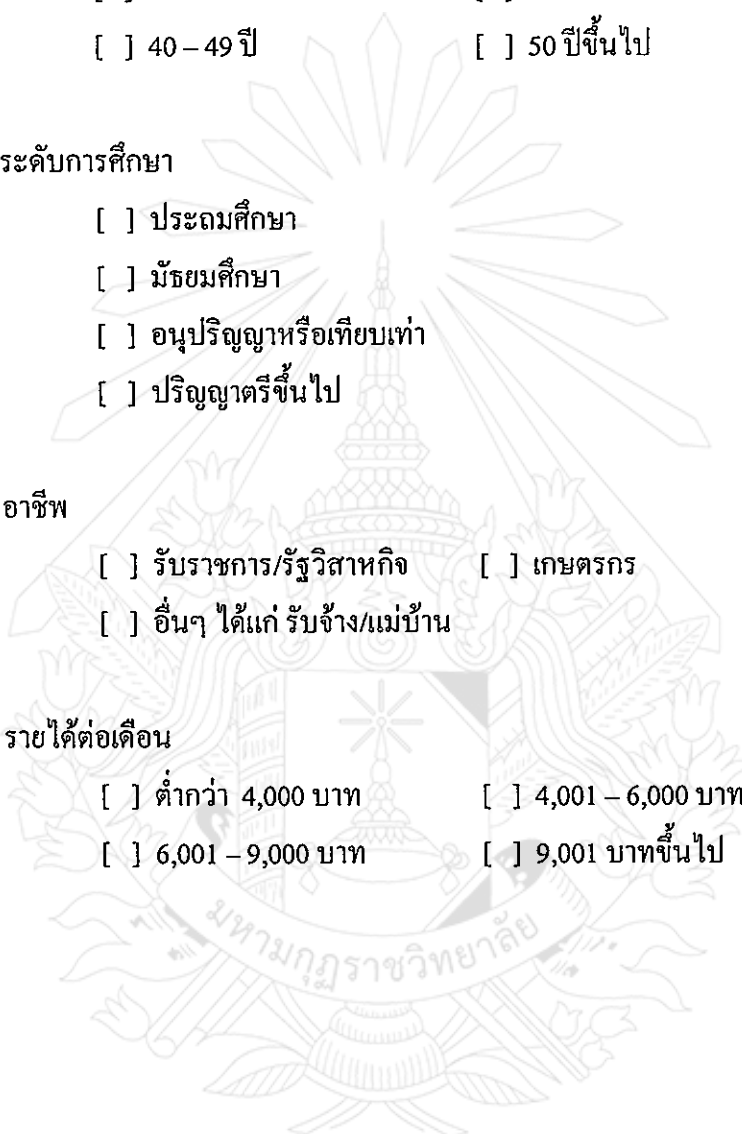
☐ ประถมศึกษา
☐ มัธยมศึกษา
☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
☐ ปริญญาตรีขึ้นไป

3. อาชีพ

☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ เกษตรกร
☐ อื่นๆ ได้แก่ รับจ้าง/แม่บ้าน	

4. รายได้ต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า 4,000 บาท	☐ 4,001 – 6,000 บาท
☐ 6,001 – 9,000 บาท	☐ 9,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัด
ลำพูน

โปรดแสดงเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง					
1) ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามข่าวสารในการเลือกตั้ง					
2) ท่านมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง					
3) ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น การหิงคำปราศรัย ช่วยติดโปสเตอร์ พุดหาเสียง					
4) ท่านมีส่วนร่วมในการชักชวนให้คนในครอบครัวออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง					
5) ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรณรงค์การเลือกตั้งหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้กับประชาชน					
6) ท่านมีส่วนร่วมกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง					
ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง					
1) ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์					
2) ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากโทรทัศน์					

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง (ต่อ)					
3) ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากวิทยุ					
4) ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ เช่น การแถลงนโยบายรัฐบาล การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การอภิปรายงบประมาณ					
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม					
1) ท่านได้เข้าร่วมปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งหรือการให้ความรู้ทางการเมือง					
2) ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าชุมนุมหรือประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิหรือความชอบธรรมในเรื่องต่าง ๆ					
3) ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือลงชื่อในการเรียกร้องสิทธิ					
4) ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับประเด็นปัญหาด้านการเมืองการปกครองในท้องถิ่นหรือระดับชาติ					
5) ท่านได้เข้าร่วมประชุม สัมมนาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง					
ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง					
1) ท่านได้เข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มการเมือง					
2) ท่านมีส่วนในการสนับสนุนพรรคการเมือง					
3) ท่านมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพรรคการเมืองในการหาเสียงประชาสัมพันธ์ หรือในด้านต่างๆ					
4) ท่านได้เข้าร่วมรับความช่วยเหลือจากพรรคการเมือง					
5) ท่านได้รับความร่วมมือ สนับสนุนจากพรรคการเมืองเมื่อท่านทำกิจกรรมต่างๆ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอดี จังหวัดลำพูน

3.1 ปัญหา

3.1.1. ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

.....
.....

3.1.2 ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง

.....
.....

3.1.3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม

.....
.....

3.1.4. ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง

.....
.....

3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหา

3.2.1. ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

.....
.....

3.2.2 ด้านติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง

.....
.....

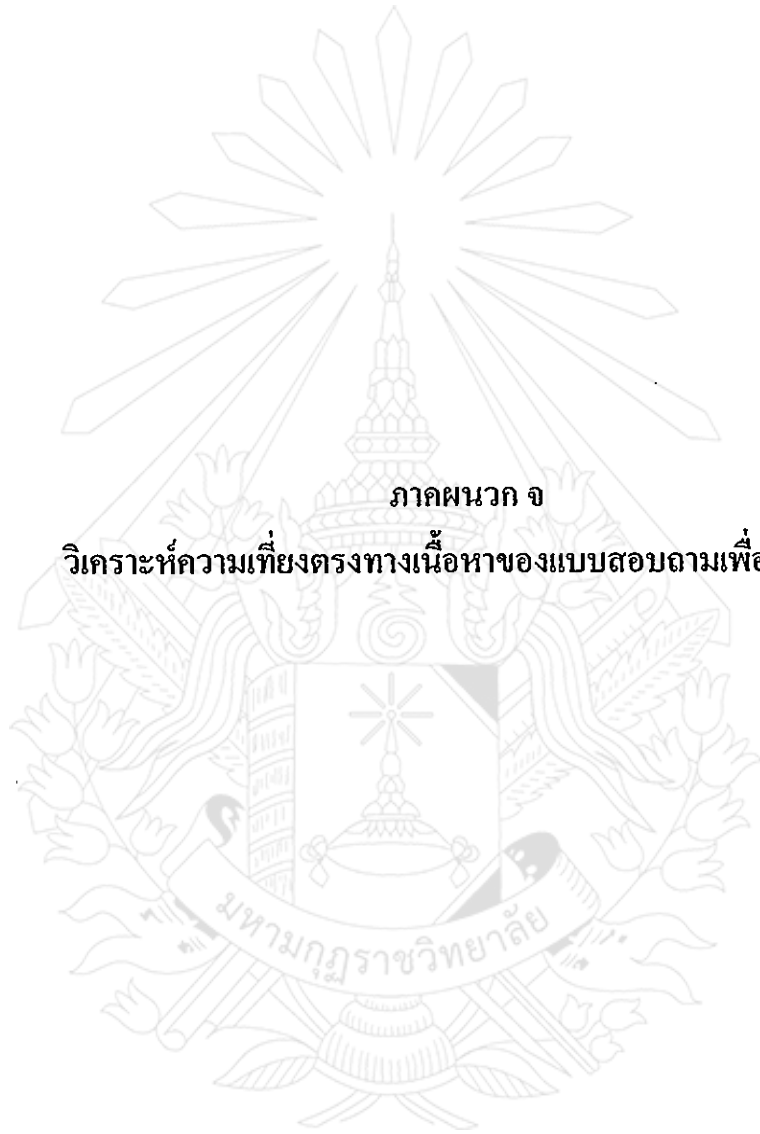
3.2.3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม

.....
.....

3.2.4. ด้านการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม/พรรคการเมือง

.....
.....

ขอขอบคุณ

ภาคผนวก จ

วิเคราะห์ความเที่ยงตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

วิเคราะห์ความเที่ยงตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย (IOC)

ชื่อเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน”

ชื่อนักศึกษา เจริญ วิเชยันต์ รุ่นที่ 6/2551 สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง

1. ชื่อสกุล-ของผู้เชี่ยวชาญ ดร. ตระกูล ชำนาญ

ตำแหน่งปัจจุบัน หัวหน้าฝ่ายจัดการศึกษา วิทยาเขตล้านนา และอาจารย์ประจำ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ล้านนา
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

2. ชื่อสกุล-ของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เขียน วันทนียตระกูล

ตำแหน่งปัจจุบัน รองประธานสาขาวิชาการจัดการศึกษา วิทยาเขตล้านนา
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

3. ชื่อสกุล-ของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัครชัย ชัยแสง

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตล้านนา
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

คำชี้แจง

แบบวัดของการวิจัยตอนที่ 2 ทำขึ้นเพื่อให้ผู้ตอบได้วัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ในแต่ละหัวข้อหากท่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่าคำถามในข้อใดที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามความคิดเห็นของท่าน โปรดทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องความคิดเห็น

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสอบถามนี้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสอบถามนี้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสอบถามนี้ไม่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ข้อความ	การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	
1 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามข่าวสารในการเลือกตั้ง	+1	+1	+1	1
2 ท่านมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	+1	+1	+1	1
3 ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น การฟังคำปราศรัย ช่วยติดโปสเตอร์ พุดหาเสียง	+1	+1	+1	1
4 ท่านมีส่วนร่วมในการชักชวนให้คนในครอบครัวออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	+1	+1	+1	1
5 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรณรงค์การเลือกตั้งหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้กับประชาชน	+1	+1	+1	1
6 ท่านมีส่วนร่วมกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง	+1	+1	+1	1
7 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์	+1	+1	+1	1
8 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากโทรทัศน์	+1	+1	+1	1
9 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากวิทยุ	+1	+1	+1	1
10 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ เช่น การแถลงนโยบายรัฐบาล การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การอภิปรายงบประมาณ	+1	+1	+1	1
11 ท่านได้เข้าร่วมปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งหรือการให้ความรู้ทางการเมือง	+1	+1	+1	1
12 ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าชุมนุมหรือประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิหรือความชอบธรรมในเรื่องต่าง ๆ	+1	+1	+1	1

ข้อความ	การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
13 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือลงชื่อในการเรียกร้องสิทธิ	+1	+1	+1	1
14 ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวกว้างเกี่ยวกับประเด็นปัญหาด้านการเมืองการปกครองในท้องถิ่นหรือระดับชาติ	+1	+1	+1	1
15 ท่านได้เข้าร่วมประชุม สัมมนาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง	+1	+1	+1	1
16 ท่านได้เข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มการเมือง	+1	+1	+1	1
17 ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนพรรคการเมือง	+1	+1	+1	1
18 ท่านมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพรรคการเมืองในการหาเสียงประชาสัมพันธ์ หรือในด้านต่างๆ	+1	+1	+1	1
19 ท่านได้เข้าร่วมรับความช่วยเหลือจากพรรคการเมือง	+1	+1	+1	1
20 ท่านได้รับความร่วมมือ สนับสนุนจากพรรคการเมืองเมื่อท่านทำกิจกรรมต่างๆ	+1	+1	+1	1

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ สกุล : เจริญ วิษัยนต์
- วัน เดือน ปีเกิด : 8 เดือน มีนาคม พุทธศักราช 2508
- ที่อยู่ปัจจุบัน : 538/4 หมู่ 14 ตำบลวังดิน อำเภอถ้ำปูน จังหวัดลำพูน
- การศึกษา : ปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
- หน้าที่การงาน : พนักงานผลิตน้ำประปา เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอถ้ำปูน จังหวัด
ลำพูน

